

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Tractatus De Privilegiis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

dictum est, ad Canones circa Interstitia ab uno ad alios Ordines extendendum est.

Vel Subdiaconis Matrimonium permittunt, ratave habent Matrimonia, sive post Ordines Sacros, sive post Vota, contracta; & Isti quoad Theoriam utiles: hinc enim discitur, quid circa Ministrorum Sacrorum Cœlibatum, quid circa Voventium Matrimonia præstare possit Ecclesia. Utilitas eadem percipitur ex Canonibus, quibus Matrimonia Claustrina rata sunt.

Vel effrænam Testium multitudinem ad Episcoporum & Presbyterorum condemnationem, eosque ejusdem Ordinis postulant; & Hi Praxi utiles: Ex his enim Canonibus, tam ut constitutis, quam ut abrogatis, consideratis, colligitur convenire, nec non & expedire, ut qui in aliorum correctionem positi sunt, non nisi cum labore multo condemnari possint, atque ad illorum condemnationem, major Testium numerus requiratur istorumque defectus fiat, accuratiusque examinentur, sed periculosissimum fore, ad hoc tantum requiri Testium numerum ejusque generis, qui reperiri vix possent.

Vel præscribunt, quæ faciendæ erant dum Bella Privata vigeant, ac inter alia, quibus Temporibus, & circa quas Personas treuga & pax servandæ erant; & Isti Canones ad Theoriam utiles, cum doceant circa Temporalia Ecclesiam Leges condere posse, iis, quorum interest, consentientibus; ad Praxim quoque profunt; hinc enim discitur etiam in Bellis, Rerum Sacrarum, ut & Personarum rationem aliquam habendam esse, cum in his Bellis utrarumque ratio haberetur maxima.

Vel Canones abrogati versantur circa Ecclesiarum Episcopatum vacantium administrationem, sive à Metropolitanis, sive à Episcopo antiquiori, sive à Capitulo ipso alias faciendam, nunc verò à Vicario Capituli, quoad Spiritualia, & ab Oeconomis Regiis, quoad Temporalia; & Isti etiam Praxi utiles, cum eadem ferè ab Hodiernis Administratoribus faciendæ sint, quæ ab Antiquis agenda erant.

Vel Ecclesiarum, Personarum Ecclesiasticarum, Bonorumque Ecclesiasticorum Immunitates à Potestate Temporalis expressè concessas, vel illâ consentiente aliter introductas respiciunt; & Hi profectò etiam utiles tam quoad Theoriam, quam quoad Praxim; cum doceant quibus Ecclesiæ, Personæ Ecclesiasticæ, Bonaque ad Ecclesias pertinentia privilegiis frui debeant, quotiès Publicæ Res id patiuntur.

Vel privilegium Ecclesiis concessum, quo ad illas Confugientes, hinc inviti extrahi non possent, spectant, & propter incommoda hinc secuta, abolitum; & Isti Canones Theoriæ & Praxi utiles; ostendunt siquidem, quæ reverentia Locis Sacris debeat, & quamdiù ipsis exhibenda.

Vel nonnulla Impedimenta Matrimonium dirimentia, vel prohibentia tantum, omninò vel partim sublata respiciunt; & Isti Theoriæ utiles, quia docent, quid possint, circa Matrimonia, qui illos Canones vel constituerunt, vel abrogarunt.

TRACTATUS DE PRIVILEGIIS,

PARS PRIMA.

Continens Decisiones Juris propriis ipsius verbis desumptas.

Genus quoddam Legis est Privilegium, cum, & secundum nomen, & secundum rem, nihil aliud significet, quam privatam Legem, quæ & Gratia, & Beneficium, & Indulgentia, & Favor passim dicitur in Jure Canonico; multum verò affinitatis habet cum Rescripto, & Mandato, utpotè cum Rescripto concedatur; quare pleraque, quæ de Rescriptis dicta sunt, intelligi possunt de Privilegiis, & vicissim, quæ de Pri-

viligiis decisa sunt, possunt Mandatis attribui. Hic primùm colligentur, quæ propriis verbis in Jure continentur; postea, quæ quoad sensum comprehenduntur, additâ illorum explicatione.

SECTIO I.

Quid sit Privilegium, & Quotuplex, ac Quomodo intelligendum?

I. Privilegium est Lex privata. *De Verborum significatione. Cap. Abbate. §. penult. contrà quod. LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 25.*

II. Confitemini aliam esse Generalis Ecclesiæ Consuetudinem, postquam ea, quæ vos geritis, vobis ex Privilegio vindicatis: nulla vobis in hac re poterit remanere dubietas. *DIST. C. 8. Contrà morem. §. 1.*

III. Privilegium est id, quo Quidpiam conceditur. *ibid.*

IV. Non esset Lex privata, nisi aliquid specialiter indulgeret. *ibid.*

V. Privilegii Concessio debet, aliquid conferre Gratiæ specialis. *in VI. De Privilegiis. Cap. Si Papa. §. 1. Si autem. fin. in VI. LIB. V. TIT. VII. Cap. 10.*

VI. Privilegia sunt Leges Privatorum, quasi privatæ Leges. *DIST. III. Cap. 3. Privilegia. init.*

VII. Privilegium inde dictum est, quòd in privato feratur. *ibid.*

VIII. Privilegia Apostolica sunt Romanæ Ecclesiæ Scripta Authentica. *De Privilegiis. Cap. Dilecti. fin. Colligitur. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 4.*

IX. Privilegium personale Personam sequitur. *in VI. De Regul. Juris. Regulâ 7.*

X. Tale Privilegium non continet Jus Publicum, nec est Publicum utilitate & autoritate. *De foro Competenti. Cap. Dilecti. GLOSSA colligit. LIB. II. DECR. TIT. II. Cap. 17.*

XI. Privilegium aliud Donationis, aliud Confirmationis. *De Fide Instrumentorum. Cap. Inter Dilectos. §. Caterum. LIB. II. DECR. TIT. XXII. Cap. 6.*

XII. Privilegium Reale est, per quod res ipsa est privilegiata. *De Privilegiis. Cap. Consultationi. Cum GLOSSA colligitur. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 33. Quod est ultimum.*

XIII. Privilegium Donationis, quò donantur res tamquam sunt traditæ & concessæ; seu per quod rerum Dominium intelligitur acquiri Donatario. *ibid.*

XIV. Privilegium Confirmationis, quo res priùs habitæ & possessæ confirmantur. *ibid.*

XV. Sic intelligenda sunt verba Privilegii, ut res, de quâ agitur, valere possit potius, quam perire. *De Verborum significatione. Cap. Abbate. §. Penult. Contrà quod. LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 25.*

XVI. Privilegium ita intelligendum est, quòd ii, quibus concessum est, aliquam ex Indulgentiâ datâ videantur Gratiam consecuti. *De Privilegiis. Cap. In his. §. Undè. fin. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 30.*

XVII. Verba Privilegii aliquid operari debent. *in VI. De Privilegiis. Cap. Si Papa. §. 1. Si autem. fin. LIB. V. TIT. VII. Cap. 10.*

XVIII. Verba Privilegii sic intelligenda sunt, ut omnis ambiguitas tollatur. *De Verborum significatione. Cap. Abbate. §. Penult. Contrà quod. LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 25.*

XIX. Privilegium debet intelligi eo modo, quo potest magis valere. *De fide Instrumentorum. Cap. Inter Dilectos. LIB. II. DECR. TIT. XXII. Cap. 6. §. Caterum.*

XX. Verba Privilegii secundum propriam significationem sunt intelligenda. *De Decimis. Cap. Ad Audientiam. Colligitur. LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 12.*

XXI. Non decipi beneficio nos oportet, sed juvari. *De Commodato. Cap. Unico. §. Contrà. fin. LIB. III. DECR. TIT. XV. Cap. unico.*

XXII. Privilegia sic intelligenda sunt, ut intellexit

Au. or

Autor ipsorum. *De Decimis*. Cap. *Dilecti*. GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 8.

XXIII. Indulgentia intelligitur esse concessa sine alterius injuriâ. *De Privilegiis* Cap. *Pastoralis* LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 19. nisi alieno juri expressè derogat. *ibid.*

SECTIO II.

Quomodo observanda sint Privilegia, & ad quæ se extendant?

I. Privilegiis Apostolicis deferri debet reverenter. *De Privilegiis* Cap. *Cum Capella*. §. *Quocirca* LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 16.

II. Apostolicorum Privilegiorum vim & potestatem non solo verbo servare debemus. *De Privilegiis*. Cap. *Quanto. med.* LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 26.

III. Sententiæ in fraudem Privilegiorum Apostolicorum ferri non debent. *ibid.* §. *Nolentes*.

IV. Secundum quod invenitur in Privilegio ita observandum est. *De Privilegiis*. Cap. *Porrò*. LIB. V. TIT. XXXIII. Cap. 7.

V. Sic quisque Privilegiorum suorum servare tenorem debet, quod eorum metas transgredi minimè videatur. *ibid.* Cap. 7. *fin.*

VI. Licet Papa alicui Privilegium concedat, non tamen vult, quod ille, cui concessit, eo utatur in præjudicium alterius. *De autorit. & usu Pall.* Cap. *Ex suorum*. §. *licet*. LIB. I. DECR. TIT. VIII. Cap. 5. nisi expressè derogat juri alterius.

VII. Privilegiati ita sint suo jure contenti, quod justitiam non impediunt aliorum. *De Privilegiis*. Cap. *Patentibus*. *fin.* LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 10.

VIII. Nunquam contingere debet, ut Indulgentia plus dispendii, quam utilitatis, afferat. *ibid.* Cap. *consultationi* *fin.* Colligitur. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 31. quod est ultimum.

IX. Privilegium sic integrum observari debet, ut & ipsum alii non infringant; & qui illud habent, ejus limites non excedant. *in VI. De Privilegiis*. Cap. *Volentes*. *init.* Colligitur. LIB. V. TIT. VII. Cap. 1.

X. Subditus non tenetur parere Superiori aliquid exigenti vel præcipienti contra tenorem sui Privilegii. *De Excessib. Prælatorum*. Cap. *Sanè*. LIB. V. DECR. TIT. XXXI. Cap. 5. *Rubr.*

XI. Privilegium non extenditur principaliter ad alias Personas, quam ad expressas. *in VI. De Privilegiis*. Cap. *Licet. cum* GLOSSA. LIB. V. TIT. VII. Cap. 11.

XII. Temerarium est & indignum, aliquem sibi suâ autoritate præsumere, quod alii singulari Privilegio concessum est. *De Privilegiis*. Cap. *Sanè. init.* LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 9.

XIII. Privilegium uni concessum non potest ad alium extendi propter identitatem rationis. *ibid.* *Rubr.* seu TITULUS, vel potius *Summarium*.

XIV. Privilegium Personale ad Jus Commune trahi non debet. *De Concessione Præbend.* Cap. *Constitutus*. GLOSSA Colligit. LIB. III. DECR. TIT. VIII. Cap. 11.

XV. Quod ob Gratiâ alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum. *in VI. De Reg. Juris*. Reg. 61.

XVI. Privilegia singulorum non possunt Legem facere Communem. CAUSA XXV. QUÆST. II. Cap. 2. *Non statim*. CAUSA. XXV. QUÆST. I. post Cap. 16. *GRAT. circa fin.*

XVII. Aliquod Privilegium ita est alicujus Ecclesiæ, ut Communem Legem omnino dare non possit, non enim quod uni sigillatim conceditur, statim omnibus convenit CAUSA XVI. QUÆST. I. Cap. 39. *Hinc est. fin.*

XVIII. Privilegiati suorum Privilegiorum frustrari non debent effectu. *in VI. De Privilegiis*. Cap. *Ut Apostolica. init.* LIB. V. TIT. VII. Cap. 6.

XIX. In Generali Concessione illa non veniunt, quæ

non esset Quis verisimiliter in specie concessurus. *In VI. De Penitentiis*. Cap. *Si Episcopus med. & in VI. De Reg. Juris*. Reg. 81. C. 2. *De Penit. in VI.*

XX. Quod aliquibus pro pietate conceditur, ad aliorum injuriam Papa non vult redundare. *De Ecclesiis edificandis*, Cap. *Cum dicat*. LIB. III. DECR. TIT. XLVIII. Cap. 2.

XXI. Quod alicui gratiosè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum. *ibid.* Reg. 74.

XXII. In Argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquandò sunt concessa. *ibid.* Reg. 78.

XXIII. Non licet Episcopis contra libertatem à Sede Apostolicâ alicui concessam, aliquid exigere; alioquin liberum est, quod petitur, denegare. *De Excessib. Prælatorum*. Cap. *Sanè*. GLOSSA colligit. LIB. V. DECR. TIT. III. Cap. 5.

XXIV. Odia restringi, & Favores convenit ampliari. *ibid.* Reg. 15.

XXV. Quæ à Jure Communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda. *ibid.* Reg. 28.

XXVI. Privilegium derogat Juri Communi. *De foro Competenti*. Cap. *Cum contingat* GLOSSA colligit. LIB. II. DECR. TIT. II. Cap. 13.

XXVII. Privilegium saltem causam præscribendi præbet. *In VI. De Privilegiis* Cap. *Cum Persona*. §. *Quod si*. LIB. V. TIT. VII. Cap. 7.

XXVIII. Qui concessit Privilegium, intentionem suam declarare debet, cum dubitatur ad quid se extendat. *De Verborum significatione* Cap. *Dilecto*. §. *autoritate, init.* Colligitur.

XXIX. Quod conceditur in uno Casu, non propterea in aliis Casibus intelligitur concessum, vel permissum. *In VI. De Hereticis* Cap. *Præsidentes. fin.* LIB. V. TIT. II. Cap. 6.

XXX. Privilegium, cum sit odiosum, non debet extendi, nisi quatenus in eo expressè continetur. *De Privilegiis*. Cap. *Pastoralis*. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 19.

XXXI. Quod in majori conceditur, licitum esse videtur & in minori. *Qui Filii sint legitimi*. Cap. *Per Venerabilem. init.* LIB. IV. DECR. TIT. XVII. Cap. 13.

XXXII. Ubi majus conceditur, minus concessum esse videtur. *De Decimis*. Cap. *Ex parte. fin.* LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 27.

XXXIII. Privilegium, quod convenit alicui ratione unius rei, eidem non prodest respectu alterius rei, vel loci. *ibid. de Privilegiis*. Cap. *Cum Capella*. §. *Quocirca juncta Rubr.* LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 16.

XXXIV. Privilegium in expressis Casibus tantum valet. *De autoritate & usu Pallii*. Cap. *Ex tuarum*. §. *licet*. LIB. I. DECR. TIT. VIII. Cap. 5. Colligitur.

XXXV. Indulgentia non valet, nisi secundum, id quod in eâ expressum est. *De Translat. Episcopi* Cap. *Licet* Colligitur. LIB. I. DECR. TIT. V. Cap. 4.

XXXVI. Per Privilegium Conventioni non derogatur, nisi de ipsâ contineatur in eo. *De Decimis* Cap. *Ex multiplici*. §. *Undè* LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 3.

XXXVII. Privilegium non est extendendum ultra intentionem Autoris. *De Decimis*. Cap. *Dilecti* GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 8.

XXXVIII. Nulli possunt se tueri Privilegio ad iniquum compendium. *De Sent. Excom.* Cap. *Nulli*, GLOSSA colligit LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 8.

XXXIX. Privilegium ad unam rem datum, non debet extendi ad aliud. *ibid.* Colligitur.

XL. Privilegium trahitur ad res futuras & consecuturas. *De Decimis*. Cap. *Ex parte* GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 27.

XLI. Privilegium non debet extendi ad id, ex quo alius gravaretur enormiter. *ibid.* Colligitur.

XLII. In Privilegiis Verbum Generale & indefinitè prolatum, ad futurum extenditur. *De Privilegiis*. Cap. *Quia circa fin.* GLOSSA coll. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 22.

SECTIO III.

Que Interpretatio adhibenda sit in Privilegiis?

I. Beneficia Principum sunt interpretanda largissimè. *De Verborum Significatione. Cap. Olim. med. LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 16.*

II. Eorum interpretatio reprobanda est, qui Indulgentiam nimis strictè interpretantur. *De Privil. Cap. In his. §. undè. init. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 30.*

III. Ea, quæ in favorem alicujus introducta sunt; in ejusdem læsionem non debent redundare. *De Elect. Cap. Scriptum. med. in integrâ. LIB. I. DECR. TIT. VI. Cap. 40.*

IV. Interpretatio hujusmodi reprobari debet, quæ positâ, Indulgentia nihil conferret. *ibid.*

V. Verba Privilegii sic esse interpretanda subsequens Consuetudo declarat. *De Verb. Signif. Cap. Abbate. in fin. LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 25.*

VI. Cum in Privilegiis aliquid permittentibus, de uno loco expressè nihil dicitur, non debent ad illum restringi. *De Verborum Significatione. Cap. Cum in partibus. §. cum autem. init. LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 17.*

VII. Privilegium contrâ Consuetudinem Juri Comuni obviantem receptam indultum, largè est interpretandum. *ibid. Cap. Cum sibi. LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 18.*

VIII. Interpretatio Privilegii, si dubitetur de illo, debet fieri ab eo, qui dedit Privilegium. *ibid. Cap. Ex parte. GLOSSA colligit. Cap. 23.*

IX. Indulgentia sic est intelligenda, quod Multitudinis sensui & observatâ Consuetudini potius deferatur. *De Consanguinitate. Cap. Quod Dilectio LIB. IV. DECR. TIT. XIV. Cap. 3.*

X. Privilegii verba in novâ Concessione, etsi sint generalia, non tamen sunt in præjudicium aliorum interpretanda. *De Consuetudine. Cap. Cum olim. GLOSSA colligit. Verbo, prejudicio. LIB. I. DECR. TIT. IV. Cap. 6.*

XI. Privilegium non est malitiosè interpretandum. *De Decimis. Cap. Ad Audientiam GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 12.*

XII. In Beneficiis plenissima est Interpretatio adhibenda. *De Privilegiis. Cap. Quia circa. §. Super quo. med. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 22.*

XIII. Privilegium in quo Quidpiam conceditur juxta præteriti temporis morem, non ita intelligendum est, ut vox juxta conditionaliter sumatur; quasi sensus sit, si mos præteriti temporis talis fuerit, sed casualiter debet intelligi, ut sensus sit; quia mos præteriti temporis sic obtinuit. *De Verb. Signif. Cap. Abbate. §. penult. contrâ quod. LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 25.*

XIV. Quædam in Privilegiis aliquandò sunt declaranda, ne minùs sanè intellecta, pertrahantur ad abusum. *De Privil. Cap. Ut Privilegia. init. Colligitur. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 24.*

XV. Maximè Papa, qui Prædecessori è vicino successit, credendus est verbis æquioribus usus, determinationem prorsùs amovisse, ut ambiguitas tolleretur. *De Verb. Signif. Cap. Abbate. §. penult. contrâ quod. LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 25.* Determinatio hæc erat (juxta præteriti temporis morem) quæ, cum Causalis, vel Conditionalis esse posset, ambigua erat, tollenda ergò erat, ut ambiguitas cessaret.

SECTIO IV.

Quid exprimi debeat in Privilegio, ut valere possit, & Quomodo in notitiam venire debeat?

I. Indulgentia reputari debet invalida, cum in eâ falsitas suggesta est, vel veritas suppressa, quæ tacitâ, vel expressâ, Impetrans ipsam nullatenus ha-

Tom. I.

buisset. *De Electione. Cap. Dudum. LIB. I. DECR. TIT. VI. Cap. 54.*

II. Indulgentia, tacitâ veritate obtenta, non valet. *De Privileg. Cap. Dudum. GLOSSA colligit. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 31.*

III. Privilegium in præjudicium alterius per subreptionem obtentum, non valet. *De Verb. Significatione Cap. Venerabili. §. ideoque LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 22.*

IV. Primâ Generali Gratia alicui factâ derogat Posterior Specialis, licet de illâ non fecerit mentionem. *In VI. De Præb. Cap. Quamvis. LIB. III. TIT. IV. Cap. 38.*

V. Privilegium dicitur per Subreptionem obtentum, quod est, veritate tacitâ, impetratum. *ibid. Colligitur.*

VI. Indulgentia sine alterius præjudicio concedi debet. *De Privilegiis. Cap. In his. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 30.* nisi ex se ipso alteri obstit; ut Privilegium non solvendi Decimas, aut eas percipiendi, vel sepeliendi Mortuos, aliudve simile Parochiis nocens.

VII. Secundùm Canonicas & Legitimas Sanctiones per Speciem Generi derogatur, quamquàm de Genere in Derogante Specie mentio nulla fiat. *In VI. De Præb. Cap. Dudum. §. 1. post. init. LIB. III. TIT. IV. Cap. 14.* Vide *ibid.* alia de Derogatione hujusmodi, quæ etiam ignorata Habenti Generale Rescriptum, irritat quæ sunt postea contrâ Rescriptum Speciale, necnon Argumenta, quibus hæc nullitas probatur.

VIII. Privilegium super re litigiosâ, non faciens de eâ mentionem, obtentum, non valet, nec impedit processum Judicis. *ibid. Cap. 31. Dudum GLOSSA colligit.*

IX. Privilegium obtentum, pendente lite, nullâ illius factâ mentione, non valet. *Ut lite pendente. Cap. Diectus. LIB. II. DECR. TIT. XVI. Cap. 5.*

X. Privilegium, cui quædam Capitula sunt inserta, quæ Rationi nimis obviare videntur, non valet. *De Testib. Cap. Causam. §. Quia verò. LIB. II. TIT. XX. Cap. 19.*

XI. Privilegium debet facere mentionem aliorum Titulorum & Privilegiorum, quibus Donatio facta esse dicitur. *De fide Instrumentorum. Cap. Inter Dilectos. §. Porro. cum GLOSSA. verbo mentio. LIB. II. DECR. TIT. II. Cap. 6.*

XII. In Privilegiis illa Clausula solet apponi, *Subvâ justitiâ aliorum. De Sepulturis. Cap. Certificari. init. LIB. III. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 9.*

XIII. In Privilegiis, & Indulgentiis, seu Concessionibus Specialibus, sufficit, quod ad illorum, quibus conceduntur, notitiam perveniant. *In VI. De Concessione Præbende. Cap. Quia cunctis. §. Nec obstaret. In VI. LIB. III. TIT. VII. C. 1.*

Hæc de illis Privilegiis & Indulgentiis æquitate suadente debent intelligi, quæ vim suam habent mox, cum ad illos, quibus conceduntur, perveniunt; ex quorum tenore liquidò nosci potest, quod talis circa ea fuerit intentio Concedentis. *ibid. in VI. De Concessione Præbende. Cap. Quia cunctis. §. ex parte. LIB. I. TIT. VII. Cap. 1.*

SECTIO V.

Quibus concedi possit Privilegium, & Quinam illa debeant gaudere?

I. Non potest Privilegium de Jure deferri, cum nulli adhuc existunt, quibus Privilegium concedatur. *De Ecclesiis edificandis. Cap. Ad Audientiam. LIB. V. DECR. TIT. XLVIII. Cap. 5.* Excipiens Casus, quo Privilegium datur in Fundatione Ecclesiæ, vel Monasterii, vel Collegii, vel Seminarii, quibus Locis adhuc futuris Indulgentia, vel Privilegia concedi possunt, quibus, post Constructionem, potentur, gaudebuntque.

II. Nulli

II. Nulli debent gaudere Privilegio, quo faciunt se indignos. *De Immunitate Ecclesiarum. Cap. Immunitatem. §. cum in eo* LIB. III. DECR. TIT. XLIX. Cap. 10.

III. Qui similem cum aliis vitam suscipiunt, simili debent Privilegio gaudere. *De Statu Monach. Cap. Re-colentes. §. si enim.* GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. XXXV. Cap. 3.

IV. Eis, qui fraudem committunt, Indulgentia competere non debet. *De Clericis non residentibus. Cap. Tua Fraternalitatis.* LIB. III. DECRETAL. TIT. IV. Cap. 12.

V. In conferendis Gratiis, qui est tempore anterior, preferendus est, ex quo de intentione Mandantis contrarium non apparet. *In VI. De Prabendis. Cap. Quia sepè. fn.* LIB. III. TIT. IV. Cap. 15.

VI. Occasione Mandati, quod Gratiam continet personalem, fraudem adhibere Volentibus licentia non concedatur. *De Concessione Prabendæ. Cap. Constitutus. fn.* §. Quia verò. LIB. III. DECR. TIT. VIII. Cap. 11.

VII. Qui in Privilegiatorum Fraternitate sunt recepti, Privilegiis plenè non gaudent, nisi ad eos se omninò transfulerint. *De Privilegiis. Cap. Quidam. junctâ GLOSSA.* LIB. V. DECRET. TIT. XXXIII. Cap. 32.

SECTIO VI.

Ad Quantum tempus durent Privilegia, & Quandoam extinguantur?

I. Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum. *In VI. De Reg. Juris. Reg. 16.*

II. Privilegia Ecclesiarum & Monasteriorum Sanctorum Patrum auctoritate instituta, nullà possunt improbitate convelli, nullà novitate mutari. CAUSA XXV. QUÆST. II. Cap. 2. *Privilegia. init.*

III. Ecclesiæ Venerabilis Privilegia, quæ olim reverentia Religionis obtinuit, plenissimum per omnia obtineant vigorem. *ibid.* Cap. 20. *Quæcumque. fn.*

IV. Privilegia Ecclesiarum, & Sacerdotum, intemerata & inviolata cunctis manere debent temporibus. CAUSA XXV. QUÆST. I. Cap. 1. *Privilegia. initio.*

V. Ex quo res semel est Privilegiata, semper erit Privilegiata, quia Privilegia perpetua sunt. *De Privilegiis. Cap. Consultationi.* GLOSSA colligit. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 33. quod est ultimum.

VI. Privilegium Personale cum Personâ extinguitur. *In VI. De Reg. juris. Reg. 7.*

VII. Privilegium, seu favor indultus ratione minoris ætatis, postquam cœpit habere locum, non extinguitur; licet Minor pervenerit ad majorem ætatem. *De Sent. Excom. Cap. Pueris.* Summarium sic se habet. LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 60. quod est optimum.

Quæ hic collecta sunt de Privilegiis perpetuitate, per ea interpretanda & moderanda sunt, quæ Sect. IX. colligenda sunt de Modis, quibus Privilegia amittuntur, nec non per ea, quæ notat VAN ESPEN in Commentario in CAUS. XXV. ubi insinuat, quod sicut Canones subjiciuntur Dispensationi, quando urget necessitas, vel evidens utilitas id exposcit, ita Privilegia subsunt Derogationi, Restrictioni, imò & Revocationi, cum similes causæ id postulant; probatque, quod circa utrumque GRATIANUS Papæ nimium tribuat, & à Pristinâ Disciplina multum discedat, dum docet, illum esse Canonum Dominum atque ab his dispensare, atque illis derogare per Privilegia, prout sibi faciendum videtur, ad id ductus falsarum Decretalium lectione, quas pro genuinis habebat. Sed de his fufius & dilucidius, dum conferetur Gratiani Collectio cum aliis, ubi de ejus nævis agetur.

SECTIO VII.

De Privilegiis in ordine ad Forum Contentiosum.

I. Privilegium à Papâ concessum præsumitur verum, cujus tenor in Registro ipsius Papæ invenitur incorruptus. *De in integrum Restitutione. Cap. Tam ex literis. §. nos igitur. fn.* LIB. I. DECR. TIT. XLI. Cap. 5.

II. Litteræ prohibitionis contra Privilegium obtentæ, nullum debent præjudicium facere, quominus liberum sit illo uti ei, qui in possessione ejus est; quò usque Definitivâ Sententiâ decernatur, an illud jus debeat habere. *Ut lite pendente &c.* Cap. *A memoriâ* LIB. II. DECR. TIT. XVI. Cap. 1.

III. Cum Privilegia in possessionibus abraduntur, judicari falsa non possunt, nec etiam haberi suspecta. *De Fide Instrument. Cap. Ex litteris.* LIB. II. DECR. TIT. XXII. Cap. 3.

IV. Privilegiorum copia faciendâ est Adversario ad inspiciendum. *ibid.* Colligitur.

V. Privilegia non inspecta non valent argui falsitatis. *De Fide Instrum. Cap. Accepimus.* LIB. II. DECR. TIT. XXII. Cap. 4.

VI. Cum difficile sit & periculosum Privilegia exhiberi apud Sedem Apostolicam, præcipi debet, ut exhibeantur in Loco vicino, congruo, & securo. *ibid.*

VII. Volenti Privilegia falsitatis arguere debet exhiberi in Loco congruo & securo, intrâ certum tempus à Judice definiendum. *ibid.*

VIII. Interim non debent illa Privilegia vacillare, sed Sententiâ eorum obtentu lata, debet inviolabiliter observari. *ibid.*

IX. Falsitas Privilegiorum deprehendi potest ex annotatione Indictionis, ex qualitate Chartæ, ex Sigillo, ex scripturâ Notarii. *De Fide Instrum. Cap. Inter Dilectos.* LIB. II. DECR. TIT. XXII. Cap. 6.

X. Privilegium est sine vitio falsitatis, quod sine reprehensione Bullæ, Chartæ, vel litteræ apparet. *De Privilegiis. Cap. Cum olim. fn.* LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 12.

XI. Ex Formâ petitionis, quæ in ipso Privilegio declaratur, judicari debet, quale sit Privilegium. *ibid.* Cap. 6. §. ceterum.

XII. Idem Privilegium non potest esse Donationis & Confirmationis ejusdem rei, cum eadem legitime nequeant confirmari pariter & donari. *ibid.* §. ceterum.

XIII. Si Privilegium Donationis, quod est principale, non tenet, nec Privilegium Confirmationis, quod est accessorium, ac ex eo, vel ob id, dignoscitur esse secutum, valere potest. *ibid.* §. Cum igitur.

XIV. Privilegium, quod videtur esse Donationis, si de rebus prius habitis & possessis, sermo sit, intelligi debet esse Confirmationis. *De Fide Instrum. Cap. Inter Dilectos. §. ceterum.* LIB. II. DECR. TIT. XXII. Cap. 6.

XV. Magis autoritas Privilegii, quàm depositio Testium attendi debet. *De Prescriptionib. Cap. Ad Audientiam. init.* LIB. II. DECRET. TIT. XXVI. Cap. 13.

XVI. Privilegium obscurum non probat: *De Prescriptionib. Cap. Auditis.* GLOSSA colligit. Ex §. verum & §. Quocirca. LIB. II. DECRET. TIT. XXVI. Cap. 15.

XVII. Juxta tenorem Arbitrii, judicatur contra Privilegia tam antè, quàm post Arbitrium promulgata. *De Præsript. Cap. Cum olim. fn.* LIB. II. DECRET. TIT. XXVI. Cap. 18.

XVIII. Qui habet Privilegium, Præsriptio quoad hoc nihil addit. *ibid.* Cap. 19. *Veniens. §. ult.* GLOSSA colligit, & in Verbo renunciavit, asserit, quod Præsriptio & Privilegium contraria sunt, ex quo simul esse non possunt, quia ingressus unius operatur egressum alterius.

XIX. Contra Privilegium admittitur probatio, seu defensio. *De Sent. & Re Judic. Cap. Subortâ.* GLOSSA colligit. §. Verum.

XX. Non sufficit obicere aliquid rationale contra Privilegium, nisi probetur, quod objectum est. *De Sent. & Re Judic. Cap. Subortâ.* junctâ GLOSSA. LIB. II. DECR. TIT. XXVII. Cap. 21.

XXI. Si Privilegium non fuit coram Papâ exhibitum, prætextu Privilegii de novo reperti, non debet Sententiâ retractari. *De Sent. & Re Judic. Cap. Subortâ. §. Judicib. fn.* LIB. II. DECR. TIT. XXVII. Cap. 12.

XXII. In-

XXII. Indulgentia Apostolica Sedis Legati, quâ quid permiffum est Hominibus terræ alicujus, sic est intelligenda, ut consultius fit Multitudini & observatæ Conſuetudini deferre, quàm aliud in diſſentionem & ſcandalum Populi ſtatueret, quâdam adhibita novitate. *De Conſanguinitate. Cap. Quòd Dilectio. LIB. IV. DECR. TIT. XIV. Cap. 3.*

XXIII. Si Prædeceſſoris Privilegium fuit Papæ Succeſſori in Judicio præſentatum, & ipſe tulit Sententiam contrâ illud, intelligitur reprobafſe. *ibid. §. Judicibus.*

XXIV. Si Summus Pontifex in Privilegio intelligeret tantummodo de unâ re, de illâ tantum poneret. *De Decimis. Cap. Ad Audientiam. §. Mandamus. ſin. LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 12.*

XXV. Romana Eccleſia alicui nonniſi certâ ratione inſpectâ ſingularibus voluit Beneficiis indulgere. *De Privilegiis. Cap. Sanè. ſin. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 9.*

XXVI. Inſpicienda ſunt Eccleſiarum Privilegia; & ipſorum tenor eſt diligentius attendendus. *ibid. Cap. Recipimus. §. Inſpicienda. init. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 9.*

XXVII. Perſpiciendum eſt, quid in Privilegio continetur, ad verum ejus tenorem ſervandum. *De Privilegiis. Cap. Ex ore. §. Porrò. Colligitur. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 17.*

XXVIII. Nulli Privilegiato credendum eſt, niſi Privilegium ſuum inſpiciendum concedat. *ibid. Cap. Porrò. GLOSSA colligit. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 7.*

XXIX. Quod aliquibus donatum eſt, totum ex inſpectione Privilegiorum ſuorum adverti debet. *ibid. Cap. Porrò. ſeu Cap. 7.*

XXX. Super amiſſione ac tenore Privilegiorum Teſtes recipi poſſunt, quos Pars duxerit producendos. *De Privilegiis. Cap. Cùm olim. §. Te igitur. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 12.*

XXXI. Eccleſia utens duplici Privilegio, licet ſuccumbat ex uno, poteſt nihilominus ex alio ſe juvare, & obtinere: *De Privileg. Cap. Cùm olim. juncto Summario. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 14.*

XXXII. Sententia lata contrâ Privilegium Sedis Apoſtolice non tenet. *De Privil. Cap. Ex parte. §. Nos autem. GLOSSA colligit. ſin. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 13.*

SECTIO VIII.

De Innovatione & Confirmatione Privilegiorum.

I. Sicut Teſtes ex cauſâ (lite non conteſtatâ) admittuntur; ſic ex æquitate ſimilitudine, Privilegia quaſi jam nimîa vetuſtate conſumpta innovari convenit. *De Confirmatione utili &c. Cap. Cùm Dilectâ. §. Nos igitur. LIB. II. DECR. TIT. XXX. Cap. 4.* Utrumque ſic, ne pereant probationes.

II. Ut innovari poſſint Privilegia à Sede Apoſtolica, propter viarum diſcrimen injungit Summus Pontifex Commiſſariis aliquibus, ut ea inſpiciantur diligenter, & tenorem ipſorum fideliter tranſcribentes, ſub ſigillis ſuis ad Romanam Curiam tranſmittant. *De Confirmatione utili &c. Cap. Cùm Dilectâ. LIB. II. DECR. TIT. XXX. Cap. 4. init. hæc cautelâ tutè jactura Privilegii prævenitur.*

III. Pendente Cauſâ, peti poteſt Innovatio Privilegii. *De Privilegiis. Cap. Ex parte. GLOSSA colligit. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 13.*

IV. Privilegii Innovatio propter contradiccionem Partis aſſerentis, hoc in ſuum præjudicium redundare, non debet effectui mancipari. *ibid. De Privilegiis. Cap. Cùm olim. init. GLOSSA coll. & De Confirm. utili. Cap. Cùm Dilectâ. GLOSSA coll. LIB. II. DECR. TIT. XXX. Cap. 4.*

V. Per Innovationem Privilegii, non plus juris Eccleſiæ accreſcit, quàm per Privilegia præcedentia obtinuit. *De Privil. Cap. Ex parte. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 13.*

Tom. I.

VI. Per Innovationem Privilegii non novum conceditur, ſed antiquum jus conſervatur. *ibid. ſin.*

VII. Ex Innovatione Privilegii novum jus non acquiritur, ſed antiquum, ſi quod habetur, per Innovationem Privilegii conſervatur. *De Confirm. utili &c. Cap. Cùm Dilectâ. §. Nos igitur. LIB. II. DECR. TIT. XXX. Cap. 4.*

VIII. Innovatio Privilegii nec jus novum conſert, nec etiam tollit vetus. *De Privileg. Cap. Quia intentionis. init. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 29.*

IX. Poſt Innovationem in eo ſtatu eſt Privilegiatus, in quo, tempore impetratæ Innovationis, dignoſcitur extiſſe. *ibid.*

X. Per Innovationem nullum juris aliâs eidem Privilegiato competentis præjudicium generatur. *ibid. ſin. Vide De fide inſtrum. Cap. Inter Dilectos. §. 7. & 8. LIB. II. DECR. TIT. XXII. Cap. 6.*

XI. Cùm Donationis titulus allegatus nullus eſt, Confirmatio Papæ ſuper tali Donatione etiamſi Authenticum appareat, juri alterius nullatenus derogat. *De Decimis. Cap. Dudum. §. Ulr. LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 31.*

XII. Quod n. 4. dixit *Gloſſa* de ſuſpendendâ Privilegii Innovatione ob contradiccionem Adverſæ Partis aſſerentis, quòd noxia ſibi foret, admittendum non videtur, quia hæc Contradiccio frivola eſſet, cùm Innovatio obefſe Parti non poſſit, idque cuique evidens eſt: nec confirmatur *Gloſſa* ſententia ex facto narrato in Textu, nempe quòd Papa ob talem contradiccionem abſtinuit ab Innovatione ſibi petitâ, cùm expoſitio Partium facta in Reſcripto vi deciſivâ careat, iſtaque tota maneat, reſideatque in Definitione datâ à Papâ.

SECTIO IX.

De variis Modis, quibus amitti poſſunt Privilegia.

I. Sic decet fidem Sanctorum Patrum in Eccleſiâ ſervari Catholicâ; ut quod habuit, amittat, qui improbabili temeritate, qua non accepit, aſſumpſerit. CAUSA XXV. QUEST. II. Cap. 22.

II. Liberum eſt unicuique ſuo juri renunciare. *De Privilegiis. Cap. Si de terrâ. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 6. ſin.*

III. Quilibet renunciare valet ei, quod pro ſe noſcitur introductum. *De Regularib. Cap. Statuimus. LIB. III. DECR. TIT. XXXI. Cap. 31.*

IV. Privilegium meretur amittere, qui permiſſâ ſibi abutitur poteſtate. *De Sent. Cap. Cùm olim. med. in int. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 12.*

V. Privilegio libertatis nullus renunciare poteſt in præjudicium Papæ. *De Sent. & Re Judicatâ. Cap. Subortâ. GLOSSA colligit. LIB. II. DECR. TIT. XXVII. Cap. 21.*

VI. Privilegium Perſonale per unum actum contrarium amittitur. *De Constitutionib. Cap. Cùm acceſſerit. §. Quocirca. ſin. GLOS. coll. LIB. I. DECR. TIT. II. Cap. 8.*

VII. Qui per Quadraginta annos contrâ Indulta Privilegia egit, eis renunciare tacite præſumitur. *De Privilegiis. Cap. De accedentibus. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 15. juxta Cap. 6. Eod. TIT. ſufficit tempus triennale, quia Præſcriptio concurrebat cum Jure Communi, ideòque favorabilior. Vide GONZALEM in illud & GLOS. Cap. 15. in Verbo 40.*

VIII. Si qua Privilegia Ordini alicui ſpecialiter Sedes Apoſtolica indulſit, non factâ mentione illius Ordinis non amittuntur. *De Reſcriptis. Cap. Cùm Ordinem. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 6.*

IX. Privilegium meretur amittere, qui conceſſâ ſibi abutitur poteſtate; *DISTINCT. VII. C. 7. Ubi. init.*

X. Eccleſia, qua non utitur Privilegio ſuo per 40. annos continuos, illud amittit. *ibid. GLOSSA colligit. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 15.*

XI. Idem habent iſdem verbis plures alii Textus, quorum

quorum præcipui sunt. CAUS. XI. QUÆS. III. Cap. 63. *Privilegium. De Regul. Cap. Licet. init. Et §. Talis. LIB. III. DECR. TIT. XXI. Cap. 18. De Privilegiis. Cap. Tuarum. §. 2. Verum. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 11. De Elect. Cap. Venerabilem. post init. LIB. I. DECR. TIT. VI. Cap. 34. Ex illorum læsione hic fructus saltem percipitur, quòd doceant quibus modis quisque possit abuti suis Privilegiis, varique hujus abusus exempla.*

XII. Qui Indulgentiam, quam habet, non servat & contra illam autoritate propria agit, illam amittit. *De Præbendis. Cap. Pro illorum. §. Quia verò. GLOSSA coll. LIB. III. DECR. TIT. V. Cap. 22.*

XIII. Qui aliorum Privilegia recipere contemnit, concessa sibi Privilegia meretur amittere. *De Privilegiis. Cap. Dilecti. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. C p. 4.*

XIV. Sancta Romana Ecclesia, suâ autoritate, congregata valet disjungere, & disjuncta congregare, Rationis tamen æquitate consideratâ: Undè vel pietatis, vel necessitatis intuitu, semel à se concessa valet vel in totum vel in partem commutare. Pro necessitate namque vitiatorum corrigendorum Privilegia Ecclesiarum multarum, vel imminuantur, vel penitus immutantur, sive personaliter, sive generaliter. *GRATIANUS post Cap. 21. Posteaquam. QUÆS. II. CAUS. XXV.*

XV. Qui non utitur Privilegio sibi indulto legitimo tempore, amittit illud, eoque modo non potest se in hac parte tueri. *Cap. Si de terrâ. Junctâ GLOSSA. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 6.*

XVI. Privilegia propter abulum possunt meritò revocari. *De Privilegiis. Cap. Ut Privilegia. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 24.*

XVII. Detestanda Iniquorum perveritas abstinere nesciens vetitis, nec gaudere debito modo concessis, dignè plerumque Officium excitat Præsidentis, ad ea, quæ justâ fuerant consideratione concessa, cum in abulum ea vergere circumspicit, discretionè prævia revocanda. *In VI. De Concessione Præbenda. Cap. Detestanda. init. In VI. LIB. III. TIT. VII. Cap. 2.*

XVIII. Per Privilegium Papæ Privilegiis suorum Prædecessorum non extitit derogatum, cum de ipsis nullam fecerit mentionem. *De Præscriptionibus. Cap. Veniens. §. Chrisma. fin. LIB. II. DECR. TIT. XXVI. Cap. 19.*

XIX. Præsertim, cum & ipse Papa Privilegium illud concessit sævis Constitutionibus non solum Romanæ Ecclesiæ, sed ipsius etiam Legatorum. *ibid. Cap. 19.*

XX. Si occasione Privilegiorum Ecclesiæ prægraventur; iis derogandum est in toto, vel in parte. *De Decimis. Cap. Nuper. GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 34.*

XXI. Generali Privilegio per Speciale derogatur. *De Rescriptis. Cap. Pastoralis LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 14.*

XXII. Legitima causa revocandi Privilegium, cum aliqui Indultis Apostolicis confidentes, alios confidentius in suo jure molestant, & Ordinariorum Jurisdictionem contemnunt pariter & eludunt. *In VI. De Privilegiis. Cap. Ne aliqui. junctâ GLOSSA. In VI. LIB. V. TIT. VII. Cap. 5.*

XXIII. In necessitate cessat Privilegium. *De Immunitate Ecclesiarum Cap. Pervenit. GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. XLIX. Cap. 2.*

XXIV. Ex causâ cessat sive perditur Privilegium. *De Clericis non residentibus. Cap. Cum sint. GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. IV. Cap. 16.*

XXV. Si Privilegium ex prece factum incipiat enorme detrimentum inferre, revocandum est. *De Decimis. Cap. suggestum GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 9.*

SECTIO ULTIMA.

De Conservatoribus Privilegiorum.

I. IN Antiquo Decretalium Jure nihil habetur de hujusmodi Conservatoribus. Recentiori tempore, cum Laici Juri dicundo magis incumbere cœperunt, Ecclesiarum & Monasteriorum Privilegia paulatim impugnabantur: quare Summi Pontifices præferunt Viros aliquos insignes, qui Privilegiis hujusmodi conservandis invigilarent, quibus etiam ea committent, quæ ad eorum mutationes aut alia similia spectabant.

II. Itaque Conservatores dicebantur, qui aliquibus à Sede Apostolicâ concedebantur, ut eos à manifestis injuriis & violentiis tuerentur, eorumque Privilegia conservarent. *Ex Constitutionibus INNOCENTII IV. & BONIFACII VIII. In VI. De Officio & potest. Jud. Deleg. Cap. Statuimus. & Cap. Hac Constitutione. Quæ de eorum Jurisdictione statuta fuerant, jam non sunt in usu, sola Protectionis ac Tutitionis cura relicta est. Habet Universitas Parisiensis adhuc suos Conservatores Episcopos Meldensem, & Sylvanectensem.*

III. Totâ illorum Jurisdictione Forensis transiit ad Conservatores Regios singulis Regni Universitatibus à Rege concessos; de quibus in *Ordin. Regiâ 1669. TIT. IV. Art. 28. 29. 30. 31. item in Stylo Consilii. p. 24.*

IV. Conservatores possunt eos à manifestis injuriis & violentiis defendere, quos Summus Pontifex eis committit defendendos. *In VI. De Officio & potest. Jud. Deleg. Cap. Statuimus. LIB. VII. TIT. XIV. Cap. 1.*

V. Illi non possunt extendere suam potestatem ad alia, quæ Judicalem indaginem requirunt. *ibid. in VI. LIB. I. TIT. XIV. Cap. 1.*

VI. Appellatione Judicum non comprehenduntur Conservatores. *ibid. Colligitur.*

VII. Conservatores deputari non possunt, nisi Episcopi vel eorum Superiores, aut Abbates, seu Dignitates vel Personatus in Cathedralibus vel Collegiatis Ecclesiis obtinentes. *In VI. De Officio & potest. Judic. Deleg. Cap. Hac Constitutione. init. LIB. I. TIT. XIV. Cap. 15.*

VIII. Idque meritò, cum hac requirantur in Delegatis Apostolicis, & Conservatores sint ex illorum præcipuis, & præterea perpetui esse soleant.

IX. Nullus Conservatorum habeat eum, qui sub ipsius Jurisdictione, Dominio, vel Districtu Ecclesiastico, vel Temporalis consistat. *ibid. §. 1. nec aliquis.*

X. Nullus Prælatus, vel alia Persona Ecclesiastica, Secularis vel Regularis intrâ Regnum Franciæ consistens, aliquem vel aliquos, Clericos, vel Laicos coram aliquo Conservatore, per Sedem Apostolicam autoritate Litterarum Sedis ejusdem Deputato, vel Deputando, seu ejus Commissario quâcumque occasione, vel causâ, ad Judicium extrâ Regnum prædictum, nec etiam super hujusmodi juribus cessis sibi etiam intrâ ipsum Regnum trahere, aut aliquatenus molestare seu inquietare valeat, vel præsumat. *Bullâ URBANI V. datâ Massiliæ 6. Idus Maii, Pontificatus anno 5. & refertur Tomo Probationum Libertatum Gallicæ Nationis. Cap. 9. p. 202. & 203.*

XI. Dicti Conservatores contra aliquos procedere, aut in aliquos, vel aliquem Excommunicationis, Suspensionis, vel Interdicti Sententias promulgare non valeant, vel præsumant. *ibid.*

XII. Omnes Processus & Sententiæ hujusmodi, quos contra Ordinationem prædictam fieri contigerit, irriti sint & inanes. *ibid.*

P A R S I I.

R E G U L A U N I C A.

Complectens Regulas circa Privilegia, è solo Textu Juris Canonici desumptas quoad sensum, cum explicatione aliunde etiam depromptâ.

Inter Tractatus ad Juris Canonici Prolegomena pertinentes, in quibus, de Jure Canonico considerato in genere, agitur, Tractatum de Privilegiis collocamus: hâc potissimum ratione moti, quod Privilegia, ut infra dicitur, sint quædam Leges; hunc autem Tractatum Tractatui de Rescriptis annectimus ob maximam, quam habent Privilegia, cum Rescriptis Connexionem; sunt enim quodammodo Rescripta, Gratia, cum per ejusmodi Rescripta, ut plurimum acquirantur Privilegia, & circa quamlibet istorum Rescriptorum materiam, versentur: præterea quæ de Rescriptis falsis aut falsitate suspectis, de dubiis, de obscuris, aliaque similia, Privilegiis optime conveniunt adaptantur-ve.

Cæterum, quantum ad Ordinem, quem in tractando de Privilegiis sequemur, servato in aliis Tractatibus, sed maxime in Tractatu de Rescriptis, non ab similibus erit; videbimus siquidem 1. Quid sit Privilegium; 2. Quotplex; 3. Quid peculiare doceat Jus Canonicum circa quamlibet Privilegiorum speciem; 4. Quæ necessaria, ut valeat; 5. Quibus viis acquiratur; 6. Quis dare possit; 7. Quibus dari possit; 8. Quæ Materia, sive circa Quæ versetur; 9. Quæ Forma; 10. Qui effectus; 11. Quomodo interpretandum; 12. Quomodo servandum; 13. Quibus viis amittatur; 14. De Innovatione; 15. De Usurpatoribus & Contemporibus; 16. De Privilegiis in Corpore Juris clausis; 17. De Conservatoribus; 18. De exhibendis Privilegiis, & quâ Formâ.

TITULUS I.

Quid sit Privilegium?

Antequam explicemus, quæ sit Privilegii Natura, notandum, Rem hoc vocabulo significatam in Jure Canonico donari variis nominibus. Vocatur enim 1. Privilegium, quod juxta vocabuli Etymologiam tria significat, quæ eodem recidunt; nempe, Legem privatam, Cap. 25. De Verborum significatione. Privatorum Legem; C. 3. Dist. III. & quod in privato fertur, *ibidem*. Dicitur autem Privilegium, Lex, quia servandum ut Lex, & à Potestate condendi Legem emanat; Dicitur Lex privata, vel Privatorum, quia in favorem quorundam Privatorum conceditur. 2. Indulgentia. Cap. 3. De Privilegiis. 3. Beneficium. Cap. 16. De Regulis Juris in VI. 4. Gratia. Cap. 11. De Concess. Preb.

Hæc autem tria postrema nomina Rei Privilegio significatæ dari videntur, ratione originis; procedit etenim ex misericordiâ, liberalitate, & pietate Concedentis; undè, cum infinita propemodum sint, quæ similem habent originem, quæque non idè similia habent nomina, evidens est, nullum ex his nominibus Rei per Privilegium significatæ proprium esse; restat ergo, quod aut nullum habeat in Jure nomen proprium, aut si quod habet, non aliud sit, quàm Privilegium, quo ab aliis Gratiis, Beneficiis, Indulgentiis-ve distinguitur.

Notandum etiam, quodvis Privilegium, vel à Jure Communi eximere, vel aliquid contra Jus Commune, aut præter Jus Commune concedere. His notatis.

Tom. I.

Quæ propriam Privilegii Naturam continens, totam ferè hujus Tractatus Materiam explicat.

Privilegium est Lex privata à Lege Communi eximens, vel aliquid contra, vel præter illam Legem, concedens.

Dicitur de Privilegio, quod sit Lex privata, ob Primam allatam rationem.

Additur, à Communi Lege eximens; quia unus ex effectibus Privilegii interdum est, quod eximat à communi obligatione per Leges aliis impositâ, veluti cum Subditos à Jurisdictione Superioris subtrahit.

Additur, quod aliquid contra Legem Commune concedat; quia jura, quæ quibusdam Jure Communi debentur, in alios quandòque transfert, ut cum debita Parochis Decimæ aliis percipiendæ dantur.

Postremo additur, quod præter Legem Commune aliquid concedat; quia jura aliis Lege Communi debita nonnullis communicantur, quibus tali Lege non debentur, ut cum Honores & Ornamenta Episcopalia Abbatibus permittuntur.

Ex Dictis in hoc Titulo sequitur, 1. Quod Privilegium quandòque idem sit cum Dispensatione, nimirum, cum in exemptione à Lege Communi consistit; quo casu Privilegium non immeritò vocatur Indulgentia, ipsique applicari potest quidquid dictum est de Natura, Causis, Effectibus Dispensationis, dum de Vicario Generali tractatum est, idèoque hoc in Tractatu de Privilegiis multa omittentur de industria, ne, quæ in memorato Tractatu dicta sunt, sine necessitate in isto repetantur: id ergo advertat Lector, ne quæ Tractatui isti desunt, Autorem præterfugisse existimet, sed multò magis, ut illa citato loco querat, eaque discat quæ ignorare non debet.

2. Quod si quandò Privilegium de Jure Communi esse dicatur, seu ad Jus Commune pertinere, Jus Commune non sumatur pro Lege, quâ major Reipublicæ Pars ligatur & regitur, quæque idcirco Lex Communis rectè nuncupatur; sed pro Legibus Generalibus ad Rempublicam regendam necessariis, quo sensu non solum Privilegia rigorosè sumpta, sed & Dispensationes justæ de causâ concessæ, imò & Leges pœnales de Jure Communi esse dicendæ sunt, cum Dispensationes justæ, Legesque pœnales, inter necessaria ad rectam Reipublicæ administrationem recendendæ sint; De quibusdam speciatim dicitur, quod sint de Jure Communi, quia Corpore Juris includuntur, Jus Commune continente.

TITULUS II.

Quotplex sit Privilegium?

R E G U L A.

Non aliæ Privilegii Divisiones è Jure Canonico colliguntur, quàm istæ.

I. Privilegium, C. 16. 17. De Privilegiis. C. 5. De Arbitris, est vel Totale, vel Partiale.

Totale, quandò Abbatia eximitur in Capite, & in Membris, à totâ Episcopi Jurisdictione.

Partiale, quandò eximitur tantum in Capite, non in Membris; in parte, non in toto, ab hujusmodi Jurisdictione: vel quandò Persona exempta est tantum ratione unius rei, non alterius; unius loci, non alius.

II. Cap. 16. 21. De Privilegiis, vel est Personale, vel Reale, vel Locale.

Personale, quale, quo Episcopo permittitur, ut Beneficiorum suæ Diœcesis fructus per quoddam tempus percipiat.

Reale, quale, quo agri Monachorum à Decimarum solutione eximuntur.

Locale, quale, quo conceditur Monasterio, ne possit ab Episcopo Censuris percipi.

III. *Cap. 6. De fide Instrum.* Aliud est Privilegium *Donationis*, aliud *Confirmationis*.

Donationis, quale, quo acquirendi Incapaci res immobilitatis donatur.

Confirmationis, quale, quo hujusmodi Donatio confirmatur.

IV. *C. 2. De Præbendis in VI.* Aliud in *Corpore Juris clauditur*, aliud *non*.

Prioris Generis est, illud, quo Monachi à Lege Diocesana solvuntur.

Posterioris est, illud, quo Nonnulli Canonici Sedi Apostolicæ immediatè subiiciuntur.

Vide FAGNANUM circa Privilegium *Prioris generis* in *Cap. 11. de Major. & Obed. n. 35.*

V. *C. 12. De Foro Competenti. C. 36. De Sentent. Excommuni.* sunt Privilegia, quæ dantur *Membris in honorem totius Corporis*; qualia, quæ conceduntur Clericis, ne possint à Judice Sæculari quibusdam in Casibus judicari, nevé à quovis violenter percipi, quin sit ipso facto excommunicatus. Sunt alia, quæ, *nullâ habitâ ratione Corporis, Membris conceduntur*; tale est, quo quis fit ad Dignitatem Eligibilis, ad quam Jure Communi vel Particulari Ineligibilis erat; quale etiam, quo Pallii usus Episcopo conceditur. *C. 5. Dist. C.*

VI. Aliud est Privilegium *Scriptum*, aliud *non Scriptum*.

Scriptum, quale, quod Canone, vel Rescripto conceditur.

Non Scriptum, quale, quod Præscriptione, vel Consuetudine acquiritur.

VII. Aliud *Communi Juri contrarium*, aliud eidem *Juri conforme*.

Prioris exempla passim habentur in Canone ac talia sunt pleraque eorum, quæ in *Corpore Juris continentur*, quæque colliguntur *TITULO. XVI.*

Posterioris exemplum legitur *Cap. 18. De Verborum Significatione.*

VIII. Aliud est *falsum*, *CLEM. 2. De Privilegiis.* hujus generis exemplum præbet; vel *Falsitatis Suspensum*, quale, quod à Concedente, cui tribuitur, non emanavit, vel non emanasse videtur; Aliud est *Verum* vel ab omni falsitatis specie alienum, quale, quod concessum est ab eo, cui tribuitur, vel concessum justè creditur.

TITULUS. III.

Quid Peculiare habeatur in Jure Canonico circa diversas Privilegii species.

REGULA.

Non alia in *Corpore Juris Canonici* habentur circa quæsitum in §. quàm ista.

I. Privilegium *Personale. C. 6. De Institutione C. 7. De Regulis Juris, in VI.* sequitur Personam: hinc pereunte Personâ, perit; hinc, eadem transeunte è Loco in Locum, cum illâ transit.

II. *Cap. 6. De Instituti. C. 33. De Privil.* Res semel Privilegiata, est semper Privilegiata, nisi aliud in Privilegio exprimat: durat ergo rei Privilegium, quandiu res, gaudetque Privilegio quicumque illam possidet, transit enim res cum Privilegio suo ad quemlibet Possessorem, sicut ad eundem transit cum onere suo. Hinc, si Dignitatis Possessor annexum Dignitati Privilegium abjuret, non perit Privilegium quoad Dignitatem, sed quoad Personam tantum. Ad cuius intelligentiam Nota, in Privilegio, sicut in Dignitate, distingui posse proprietatem & usum; proprietatem Privilegii annecti Dignitatis proprietati, usum verò, usui; undè cum Dignitatis Possessor non habeat nisi illius usum, hinc fit, ut solo Privilegii usu potiat. Inferitur hæc Observatio ex *C. 6. citato.*

III. Privilegiati ratione Loci, Privilegium amittunt,

si ex illo exeant. *C. 16. 21. De Privil.* Hinc Monasterii vel Collegii Membra, quæ ratione Loci, in quo habitant, ab Ordinario Censuris ligari non possunt. *C. 1. De Privilegiis in VI.* iis subduntur, si illinc discesserint; hinc etiam, quicquid ab Exemptis ratione Loci fit, vel possidetur, extrâ Exemptionis Locum, Ordinarii Jurisdictioni subicitur; undè, si delinquant, si contrahant, si rem possideant, ratione Delicti, Contractus, Rei, Episcopo subduntur. *Cap. 6. De fide Instrum.*

IV. Unum & idem Privilegium non potest simul esse *Donationis* & *Confirmationis*; sed istud illud supponit, adeò ut illius meminisse debeat, & sit nullius roboris, si illud non præcesserit, vel non valuerit. *ibidem Cap. 13. de Sent. & re jud.*

Si confirmetur validum Privilegium à Superiore Concedentis, novam & majorem accipit auctoritatem.

V. Privilegia in *Corpore Juris* clausa, sunt duplicis generis; sunt enim quædam, quæ haberi possunt tanquam Pars *Juris Communi*: talia sunt Privilegia Archiepiscoporum & Patriarcharum; conveniunt siquidem omni Archiepiscopo, & omni Patriarchæ, ideòque Commune Jus ergà illos faciunt; talia sunt etiam Privilegia quæcumque omnibus Regularibus communia, sunt etenim hæc Privilegia Jus Commune ergà Regulares.

Sunt quoque alia Privilegia, quæ censenda sunt velut Exceptiones *Juris Communi*; talia sunt, quæ quibusdam Regularibus conceduntur de non solvendis Decimis è terris, quas propriis manibus excolunt, vel de percipiendis Decimis Parochiarum, quarum Patroni sunt.

Privilegia in *Corpore Juris* clausa. *Cap. 10. De Rescriptis in VI.* ab aliis differunt in eo, quòd illis derogatur per Constitutiones contrarias, etsi de illis expressam mentionem non faciant; aliis verò Privilegiis nulla fiat Derogatio, nisi expressa sit in hujusmodi Constitutionibus; differunt etiam in eo, quòd qui Posterioribus innititur, illa exhibere debeat; non idem qui Prioribus.

VI. Privilegia *Juri Communi* contraria, *Cap. 18. De Consuetud.* sicut & Rescripta, Consuetudo, Statutum, Præscriptio, eidem *Juri* opposita, quoad fieri potest, restringenda.

VII. Privilegia toti *Corpori* concessa, sunt duplicis generis, alia enim concessa sunt in *Bonum & Commodum* cujusque Membri; alia verò in *Honorem* totius *Corporis. C. 12. De For. Compet.* Priori generi renuntiari potest à quolibet Membro: Posteriori verò non potest; cuius ratio: Quilibet proprii *Commodi* Dominus est, *Cap. 36. De Sententiâ Excommunic.* sed non *Commodi & Honoris* alieni.

Ob parem rationem. *C. 5. De Arbitris*, nulla Ecclesia, nullum Monasterium renuntiare potest Privilegiis, quibus illorum Ordinarius Superior illa sibi immediatè justâ de causâ subjecit, (Nota Exemptos in Gallia validè renuntiare Exemptioni sine Summi Pontificis consensu) nisi accedat hujusce Superioris assensus, ut accedere videtur tacitè Renuntiationi, quæ Præscriptioni annectitur.

VIII. Partiale Exemptionis Privilegium *Cap. 10. De Privileg. in VI.* his & consimilibus modis dignoscitur, nempe, si concessa circa aliqua exemptione, addatur quòd *in indicium perceptæ libertatis solvetur annuus Census Ecclesie Romanæ.* Idem, si post illam adiciatur, ea Clausula *in Speciales Ecclesie Romanæ Filios assumpti sunt.*

Totale verò Exemptionis Privilegium his locutionibus exprimitur, nempe, si dicatur in Privilegio, vel in sententiâ super Exemptione principaliter pronuntiata, *Ecclesiam esse exemptam*; vel *juris BEATI PETRI existere*; vel *ad jus & proprietatem Ecclesie Romanæ*, vel *ad Romanam Ecclesiam specialiter*, vel *sine medio*, vel *etiam simpliciter pertinere*; vel *Ecclesiam esse liberam*; vel *Romanæ Ecclesie Libertate potiri*; vel demùm *hujus Ecclesie Ministros in proprios & speciales subiectos recipi*

recipi; vel in hoc speciali gaudere prerogativa; vel in indicium perceptæ Libertatis annum Censum Ecclesiæ Romanæ solvere; vel Papam ab Ordinarii Potestate illam eximere; vel nolle, ut isse audeat in illâ Cathedralam collocare, aut imperet, faciatur aliquam Ordinationem, etsi levissimam. Cap. 5. De Restitut. in integrum. Cap. 10. de Privil.

IX. Privilegium habendum est verum, cujus tenor invenitur incorruptus in Regeſto illius, qui concessisse dicitur.

Non sunt iudicanda falsa Privilegia, vel falsitatis suspecta propter abrasionem in loco non substantiâli: Cap. 3. De fide Instrument. & Gloss. in Verbo Possessionibus, ut si quæ conceduntur circa Immunitates Possessionum, abradantur in loco, in quo Possessiones enumerantur, & abrasio respiciat tantum vel nomina, vel situm Possessionum, quæ aliâ verè ad Privilegia-tum pertinent.

Nota obiter, quòd loco Possessionibus, legendum videatur cum Cujacio, Positionibus vel Propositionibus, quæ hic nihil aliud sunt, quàm Facti narratio vel expositio, quòdque ista lectio alii, quæ in omnibus Codicibus habetur, sit præferenda, etsi in nullo Codice reperitur, cujus ratio est, quia lectio ista omnem ambiguitatem tollit, sensumque efficit congruum, qui talis est, Rescriptum Justitiæ non est falsum iudicandum, nec falsitatis suspectum, etsi Litura sit in Narratione Facti, cum Privilegia, ut potè Rescripta Gratia, quæ falsa vel falsitatis suspecta facilius præsumuntur, non censentur falsitati veræ vel apparenti obnoxia, si in Facti expositione abradantur.

Si verò communis lectio retineatur, non nulla sub-intelligenda sunt, ut apparens sensus habeatur, qualis, quem supra cum Glossâ, ac Interpretibus, qui eam communiter sequuntur, excogitavimus.

Adversario Privilegia falsitatis arguere volenti exhibenda sunt. Cap. 4. De fide Instrumentorum, idque in Loco congruo & securo.

Pendente lite circa falsitatem Privilegiorum, inviolabiliter observanda est Sententia, quæ illorum obtentu antea lata est. *ibidem*.

Privilegium sine falsitatis vitio esse videtur. Cap. 12. De Privilegiis. Si sine reprehensione Bullæ, Chartæ vel Litteræ apparet; omnis enim falsitatis Nota ex defectu Formæ desumitur. C. 6. De fide Instrum. defectus autem hujusmodi respicit, vel annotationem Indictionis, Scripturam Notarii, abrasionem, vel lituras: quæ omnia ad Litteram reducuntur, vel Sigillum, quod idem est cum Bullâ, vel Chartæ qualitatem, quæ tangitur voce Charta.

TITULUS IV.

Quæ necessaria, ut Privilegium valeat?

REGULA I.

Non valet Privilegium, nisi in eo exprimantur, quæ exprimenda sunt in Rescripto Gratia, ut valeat istud.

C. 22. De Verborum significatione. C. 19. de Præscription.

REGULA II.

Quæ irritant Legem, irritant etiam Privilegium.

C. 19. De Testibus, è quo colligitur, Privilegia Rationi contraria non valere, sicut nec Leges: Hinc, sicut Lex à non Habente potestatem condita, nulla est; ita Privilegium ab eo, qui concedere non valet, concessum, irritum est; undè nullius sunt roboris, tam Privilegium circa Temporalia ab Ecclesiâ concessum, quàm Privilegium circa Spiritualia à Principe datum.

REGULA III.

Privilegium, quod in alterius præjudicio conceditur, non valet, si istud à Concedente ignore-

tur, habendumque subreptitium, nisi motu proprio concessum fuerit.

Cap. 3. De Decim.

Hinc Privilegium super re litigiosa, pendente lite, concessum, non valet, Cap. 5. Ut lite pendente, nisi de lite mentionem faciat; hinc, si adverteatur compositioni inter aliquos facta, non valet nisi de compositione in eo fiat mentio.

Hinc, quoties subsistere potest Privilegium, sine alterius præjudicio, censendum est concessum sine tali præjudicio.

REGULA IV.

Si instrumentum, à quo originem accepit Privilegium, non valet, nec etiam Privilegium valet.

Cap. 13. De Sentent. & Re Judic.

REGULA V.

Privilegium Posterius, nisi de Priori, cui ad-versatur, mentionem faciat, non valet.

Cap. 14. De Præscript.

REGULÆ RATIO. Ignoratum præjudicium Concedentem à concedendo Privilegio dimovere potuisset.

REGULA VI.

Ut valeat, quoad effectum Privilegium, requiritur, ut illius notitia perveniat ad eos, quorum interest; nisi alicui potestatem adimat in alterius favorem; tunc enim sufficit, ut innotescat ei, cui favor.

Cap. 1. De Concess. Præb. in VI.

Hinc, si Privilegium alicui detur, quo ab Ordinario excommunicari nequeat, vel quo Beneficium primò vacaturum alii, quàm sibi conferri non possit, valet Privilegium, quoad effectum, etsi Ordinario notum non sit, sed soli Privilegiato; hoc enim Casu Excommunicatio, quâ Privilegiatum Ordinarius ligaret, nulla foret; Collatio quoque facta alteri, quàm Privilegiato, nullius roboris esset. *ibidem*.

TITULUS V.

Quibus Viis acquiratur Privilegium, vel non?

REGULA I.

In Corpore Juris non aliæ habentur Viæ, quibus Privilegium acquiratur, quàm istæ.

I. Canone à legitimâ Potestate condito. C. 8. CAUSÆ IX. QUÆST. III.

II. Rescripto ejus, cujus est Privilegium concedere. Cap. 8. Citato.

III. Consuetudine, quæ ad hoc esse debet rationalis & legitimè præscripta. C. 11. De Consuet.

IV. Præscriptione, quæ Quadragenaria esse debet, si de aliis Ecclesiis agatur, quàm de Ecclesiâ Romanâ, contra quam nulla valet nisi Centenaria. Cap. 14. De Privil. C. 4. 6. 13. 14. 17. De Præscript.

Differt autem Consuetudo à Præscriptione, in eo, quòd Præscriptio potest esse unius, Consuetudo non est nisi plurimorum.

V. In statum superiorem vel parem erectione. Cap. 16. De Major. & Obed. Hinc Ecclesiâ Archidiaconatum subdita, si in Cathedralam erigatur, illi subesse desinit; Idem de Capellâ Parochiæ subiectâ, si in Parochiam erigatur.

REGULA II.

Non aliis Viis acquiritur Privilegium, quàm expressis in Jure.

RATIO: alia Via excogitari nequit, quæ ad aliquam istarum non reductatur.

REGULA III.

Non acquiritur Privilegium Usurpatione & Surreptione.

C. 21. 22. DIST. XCIII.

TITULUS VI.

Qui Privilegia dare possint, quique in Canone id posse dicantur?

REGULA I.

Quicumque Leges vel Statuta condere potest, Privilegia quoque circa illa concedere potest.

REGULÆ RATIO. Ejus est solvere, cujus est ligare.

REGULA II.

Quando Privilegium Legi vel Consuetudini Universali opponitur, ab eo solo dari potest, qui à tali Lege dispensare potest.

C. 8. DIST. C. probat, tale Privilegium à Papâ concedi posse; Idem probat, C. 9. de Offic. Ordin. C. 8. CAUS. IX. QUÆST. III.

REGULA III.

Temerarium & indignum est, aliquem propriâ autoritate præsumere, quod alii, certâ ratione inspectâ, singulari concessum fuit Privilegio.

Cap. 9. De Privil.

REGULA IV.

Unum & idem Privilegium tam à Prælato Inferiori, quam à Superiori simul concedi potest.

Cap. 14. De Privileg.

REGULA V.

Privilegia, quibus Concedens alienos Subditos sibi immediatè subjicit, non ab alio manare possunt, quam ab Habente potestatem supremam.

Inferitur ex Cap. 9. De Offic. Ordin. Inferitur quoque ex omnibus Locis, in quibus vetatur Metropolitanò, ne in primâ instantiâ judicet, qui sibi non immediatè subsunt.

Hinc et si Metropolitanus, Primas, Patriarcha, sint Episcopis Superiores, non leguntur in Canone posse istorum Subditos sibi immediatè subjicere; de Papâ verò pluriès legitur id posse. Cap. 12. 13. De Privileg.

In Galliâ non valent hujusmodi Privilegia, nisi consentiant Prælati, quibus nocent.

REGULA VI.

Qui in Jure Canonico Privilegium dare posse dicuntur, hi sunt.

I. Papa Cap. 8. CAUS. IX. QUÆST. III. C. 12. 13. 14. De Privileg. & passim alibi.

II. Episcopus C. 14. De Privileg. C. 6. De Relig. Dom. C. 13. De Sent. & Re Jud. C. 5. De His, quæ sunt in part. decisa. Cui ad hoc necessarius est liber Capituli sui consensus, si Rem, vel Personam, vel Locum à suâ Jurisdictione eximat: Exemptio enim hujusmodi est quædam alienatio.

III. Concilium Particulare C. 46. CAUS. XVI. QUÆST. I.

IV. Concilium Generale C. 2. junctâ Correct. Rom. Nota & C. 17. CAUS. XXV. QUÆST. II.

TITULUS VII.

Quibus dari possunt Privilegia? Quibus de Causis? & Quomodo danda?

REGULA I.

Quibuscunque dari possunt Leges, Privilegia dari quoque possunt, si Gratiis quibusque Indignos exceperis.

REGULÆ RATIO. Privilegia sunt Leges privata. EXCEPTIONIS RATIO. Privilegia sunt Gratia.

REGULA II.

Collegio, quod nondum existit, Privilegia, sicut nec Leges, dare non convenit.

C. 5. De Eccles. adif.

REGULA III.

Privilegia, tam quæ à Jure Communi eximunt, quam quæ Concedenti vel Aliis sunt nociva, sine justâ causâ danda non sunt.

Prior Pars patet ex locis, quibus alibi ostensum est, sine justâ causâ à Lege non esse dispensandum. Posterior patet ex C. 16. De Cler. non Resid. & C. 9. De Decim. quæ docent revocanda Privilegia, quæ sunt nimium nociva.

REGULÆ RATIO. Prioris generis Privilegia sunt perpetua à Jure Dispenfatio: at Dispenfatio à Jure Nemini sine justâ causâ danda est; sicut nec Jus sine justâ causâ constituendum. Privilegia verò Posterioris generis à majori justâ causâ exigunt, cum injustum sit, ut sine sine justâ causâ sibi vel alii Quis noceat.

REGULA IV.

Quando Privilegium Superioris Dignitatis Inferiori communicatur, ita communicandum, ut Superiori sua supereminencia conservetur.

Colligitur è Cap. 6. De Privileg. in VI.

Hinc Abbatibus non est concedendus Episcopatum Ornamentorum usus, in his Cætibus, in quibus Episcopi suis utuntur. *ibid.*

REGULA V.

Qui similem cum aliis vitam suscipiunt, simili debent gaudere Privilegio; ac è contrâ.

C. 3. De Privileg.

Hinc Privilegiatorum Confratres, qui ad illos non omninò se transferunt, illorum Privilegiis non plenè potiuntur. Cap. 32. *ibidem.*

TITULUS VIII.

Circâ Quæ versetur Privilegium? & de Quibus id exprimat in Canone?

REGULA I.

Circâ eadem Privilegia versantur, circâ quæ Leges.

REGULA II.

Quæcumque præscribi possunt, ex Privilegio concedi possunt, et si Quædam nequeant præscribi, quæ ex Privilegio haberi possunt.

Exceptionis exempla leguntur Cap. 11. 12. De Præscr.

REGULA III.

Quæ dicuntur in Canone ex Privilegio concedi posse, hæc sunt.

I. Jurisdictionis tam Contentiosa, quam Voluntaria, tam Criminalis, quam Civilis, Cap. 12. De Excess. Præl. C. 9. De Offic. Ordin. C. 13. De foro competenti.

Hinc cognitio Causarum Matrimonialium, injunctio Penitentiarum publicæ, Indulgentiarum Concessio, aliaque ejusmodi, quæ ad Episcopos Jure Communi pertinent, ex Privilegio aliis competere possunt; hinc Clericorum Capitulo servientium correctio & punitio, quæ

quæ Jure Communi ad Episcopum spectat, ex Privilegio ad Capitulum pertinere potest erga Diocesanos.

II. Jura Episcopalia & Parochialia erga Parochianos *Cap. 16. 17. De Excessibus Prælat. Cap. 18. 19. De Præscripti.* Si enim, dum alii his juribus subduntur, ab his eximamur, exemptio nostra est Privilegium. Hinc, cum Jus Episcopale sit, ut Diocesanos ad Synodum venire cogat; Regulares, qui ab hoc Jure eximuntur, Privilegiati sunt. Cum Jus audiendi Parochianorum Confessiones, aliaque Sacramenta Parochianis ministrandi, Parochiale sit, quibuscunque concessum est, ut ab alio Sacramenta recipere possint, quam à Parocho, Privilegium acceperunt. Plurima possent afferri exempla alia, quæ *cit. Cap. 1.* aliaque non pauca subministrarent, sed allata sufficiunt.

III. *Cap. 9. De Offic. Ord. in IV.* Vacantium Ecclesiarum fructus, ex speciali Privilegio pertinere possunt Prælati, quibus subjectæ sunt; Idem die de spoliis defunctorum illarum Rectorum.

IV. *Cap. 21. 22. DIST. XCIII.* Vestes Sacræ, ut Compagæ, & Mappulæ, quibus Clerici uti non possunt sine Privilegio ab Apostolica Sede concessio: dicendum idem de Pallio, quò in Divinis uti non licet nec Episcopis, nec Archiepiscopis, nec aliis Papæ Inferioribus, sine speciali Sedis Apostolicæ gratia: *tota DIST. C. totus TITULUS De Usu & Autorit. Pal.*

V. Sacra Ordinum Officia erga Monachos, qui Solitariam Vitam vovent & vivunt; ad ea enim vocari nequeunt sine concessio à Papâ, vel ab Episcopis Privilegio. *C. 9. &c. CAUS. XVI. QUÆST. I.*

VI. Electio ad Abbatiam vel ad Episcopatum. *Cap. 39. CAUS. XVI. QUÆST. I.* Monasterio siquidem concedi potest, quod illius Abbas eligi nequeat sine Regali Provisione, quòdque Electus Abbas non possit ad Episcopatum prochi.

VII. Ut omnia uno verbo comprehendantur, ex Privilegio concedi posse in Canone dicuntur quæcunque res, circa quas in Corpore Juris extant concessa Privilegia, quæ colliguntur in *TIT. De Privilegiis in Corpore Juris clausis.*

REGULA IV.

Non extat in Jure Privilegium, quo Quis possit cum Excommunicatis communicare & sine Excommunicatione manus violentas in Clericum injicere. *C. 8. De Sent. Excommunic.*

TITULUS IX.

De Pertinentibus ad Privilegiorum Formam.

REGULA I.

Concessa aliter, quam Scripto, Privilegia valent. *C. 7. CAUS. XXV. QUÆST. II.*

REGULA II.

Nulla alia in Jure reperiuntur, quæ ad Privilegiorum Formam quodammodo pertineant, quam ista; Data, Indictio, Charta, Encaustum, Scriptura, Sigillum, Locutiones, quibus exprimuntur; circa quæ nihil aliud docet, quam quod continent sequentes Regulæ.

C. 6. De Fide. Instr.

REGULA III.

Falsitatis suspecta habentur Privilegia, vel falsam ut invalida habentur.

I. Si consumpta fuerint in Indictionis annotatione, ubi falsitas facilius deprehendi potest, vel si in eo loco sit ratura. *ibidem.*

II. Si Scriptura appareat recentior, Charta verò sit vetustissima; *ibidem.*

III. Si aquâ infectum videatur Encaustum, ut Scriptura recens, antiqua appareat. *ibidem.*

IV. Si enormis sit in Sigillo fractura, vel si Imago non conveniat Privilegium Concedenti, vel si Sigillum Chartæ subjunctum videatur. *ibidem.*

V. Si manu publicâ non sit confectum. *ibidem.*

VI. Si Nomen proprium Concedentis cerò legi non possit, vel quia deletæ sunt Litteræ præcipuæ, vel aliâ de causâ. *ibid.*

REGULA IV.

Si Privilegium Exemptionis sit totale, & de Ecclesia agitur, his & similibus loquendi modis exprimitur.

C. 10. De Privileg. in VI.

1. Ecclesia Exempta sit Libera, vel libertate Ecclesiæ Romanæ potiat. 2. *Beati Petri* juris existat, ad jus & proprietatem Ecclesiæ Romanæ, vel ad illam specialiter, vel sine medio, vel simpliciter pertineat. 3. In hac prærogativâ gaudeat speciali. 4. Ad perceptæ Libertatis Indicium, Ecclesiæ Romanæ Census solvat annum. 5. Episcopus non audeat in illâ Cathedralam collocare, imperare, vel Ordinationem facere. 6. Hujus Ecclesiæ Clericos in proprios & speciales Subjectos Ecclesiæ Romanæ suscipimus.

REGULA V.

Si Privilegium hujusmodi parziale sit, his & similibus concipitur loquendi modis. *ibidem.*

In tali re vel articulo exempta sit Ecclesia, ut, verbi gratiâ, Censuris Ordinarii non subjiciatur: idque locum habet, et si addatur Clausula de solvendo annuo Censu Ecclesiæ Romanæ, ad perceptæ Libertatis indicium. Hæc enim Clausula restringenda est ad præmissum Libertatis articulum.

Cætera, quæ ad Formam Privilegiorum spectare possunt collecta sunt, in *TIT. De Interpretatione Privilegiorum.*

TITULUS X.

Quid Privilegia efficere possint, vel non possint?

REGULA I.

Quidquid à Privilegiato exigitur contra Privilegii sui tenorem, id licitè denegat, et si à Superiore petatur.

Cap. 5. De Excess. Prælat.

Hinc, si quid Episcopi ab Abbatibus exigunt contra Libertatem Ordini suo à Summis Pontificibus concessam, Abbates denegare possunt.

REGULA II.

Sententia legitimo Privilegio contraria, non valet.

C. 7. Eod. TIT.

Hinc, si qui Clerici vel Regulares à dimidio procurationis ob Visitationem debitæ eximerentur, atque Censuris ferirentur, à Superioribus ex eo solo, quòd nolunt integram persolvere, nulla foret Sententia. Infertur ex *citato Cap. 7.*

REGULA III.

Singulorum Privilegia Legem Communem facere non possunt, siquæ quod eodem recidit, Privilegium Personale ad Jus Commune trahi non potest.

Cap. 39. CAUS. XVI. QUÆST. I. C. 2. CAUS. XXVI. QUÆST. II. GRATIANUS post C. 16. CAUS. XXV. QUÆST. I. C. II. De Concess. Præb.

REGULA IV.

Ut Legi, sic Consuetudini Universali derogare potest Privilegium,

C. 7. DIST. C.

REGULA.

REGULA V.

Exemptio ab Ordinarii Jurisdictione non efficit, ut si Exempti publice delinquant, vel Privilegiorum metas transgrediendo, vel non concessas Immunitates sibi vindicando, ab Ordinario corrigi ac coerceri nequeant.

C. 10. 11. De Privil.

REGULA VI.

Quidquid fit contra alicujus Privilegium, ab alio, quam ab eo, qui Privilegio renuntiare vel derogare potest, rescissioni obnoxium est.

C. 10. De Elect.

REGULA VII.

Cessante Causa Privilegii, non cessat jus acquiritum illa durante.

C. 6 De Excomm.

Hinc, Impubes, qui incidit in Canonem, si quis suadente, absolvi potest ab Ordinario etiam post pubertatem. Idem dicendum videtur de Religioso, qui post lapsum in hujusmodi Excommunicationem, & ante obtentam illius Absolutionem invalide Professus declaratur, atque ex Regulari Statu egressus, ab incurfa Excommunicatione absolvi petit.

REGULÆ RATIO: In Casu isto non attenditur tempus, quo Absolutio petitur, sed tempus, quo commissa est culpa.

REGULA VIII.

Privilegii Autoritas circa rem in ea contentam, contrariæ Testium Depositioni, circa eandem rem, præferenda est.

C. 13. De Prescript.

REGULA IX.

Ut inanes rejiciuntur Litteræ Privilegiis contrariæ, nisi de iis mentionem fecerint.

C. 20. De Sent. & Re Jud.

REGULA X.

Non retractatur Sententia Privilegio adversa, ob repertum postea Privilegium, secus, si ex negligentia Procuratoris ostensum non sit.

C. 21. De Sent. & Re Jud. C. 2. De in integr. Restit.

REGULA XI.

Privilegium, contra quod sciens Judex judicat, tanquam reprobatum habetur, fitque nullius vis, si irreformabile sit latum judicium.

C. 21. De Sent. & Re Judic.

REGULA XII.

Privilegium non derogat Conventioni, nisi de illâ mentionem faciat; idem de omnibus dicendum, quæ in facto consistunt.

C. 3. De Decim.

REGULA XIII.

Pendente circa Privilegium lite, Qui in illius est possessione, in eâ relinquendus est, usque ad Definitivam Sententiam.

C. 1. Ut lite pend.

REGULA XIV.

Privilegium post Præscriptionem inceptam obtentum, illam inutilem facit.

C. 19. De Prescr.

REGULÆ RATIO: Vel enim consummata est Præscriptio, quando obtinetur Privilegium, & tunc ipsa Privilegii impetratione Præscriptioni renunciatur; vel non est consummata, & tunc impetratione Privilegii interruptitur Præscriptio.

TITULUS XI.

Quomodo Interpretanda Privilegia?

Ad dilucidam hujus Quæstionis solutionem, supponendum inter Privilegia, nonnulla esse, quæ Nemini præjudicant; quedam, quæ Concedenti tantum sunt onerosa; alia, quæ aliis, quam Concedenti nocent; alia denique, quibus restituitur Jus Commune per Derogationem Consuetudini huic Juri contraria.

REGULA I.

Privilegia Nemini nociva, vel soli Concedenti, sunt largissimè interpretanda.

Hinc, Beneficium Principis est largissimè interpretandum. Cap. 16. De Verb. signif. In Beneficiis plenissima est interpretatio facienda. C. 22. De Privil. Idem dicendum de Privilegio Jus Commune partim restituyente. C. 18. De Verb. signif. Idem quoque de Privilegio Divino Cultui favente. C. 30. De Privil. Hinc de his Privilegiis intelligendum est, quidquid de favorabili Privilegiorum Interpretatione in Jure Canonico habetur: idèoque ad illa non extendendum, quod circa strictam Privilegiorum Interpretationem mox collecturi sumus.

REGULA II.

Privilegia Aliis, quam Concedenti onerosa, strictè interpretanda sunt, atque, quoad fieri potest, restringenda; idem dicendum de Privilegiis utilitati publicæ contrariis.

C. 16. 17. 18. 19. De Privil. C. 41. De Conc. Præb.

Hinc Privilegia ad Jus Commune revocanda, sive quod eodem recidit eo sunt interpretanda modo, quo à Jure Communi minus recedant. C. 18. De Censu. C. 31. De Privileg. C. 6. De Consuet. C. 10. 19. De Privil. Cap. 30. De Privil. Cap. 17. De Verborum signif. C. 7. 8. De Privil.

Hinc Privilegia ista de Casu in Casum, de Persona in Personam, de Loco in Locum, de Re in Rem non sunt extendenda. Hinc non censetur concessum, nisi quod in Privilegio exprimitur. Hinc Clausula, *Salvo aliorum jure*, censetur subintellecta, nisi aliàs fiat inutile Privilegium. Hinc Privilegia, quæ à servando Interdicto in parte eximunt, sunt restringenda, quantum patitur Privilegiorum Textus.

REGULA III.

De sensu Privilegii ex illius tenore judicandum.

C. 9. De Sepulturis docet, quod in quibusdam Privilegiis Clausula *salvo aliorum jure* apponi solear. Praterèa in plerisque Privilegiis, quæ in Corpore Juris clauduntur, inserta est, undè inferre fas est, illam subintelligi, cum non apponitur.

REGU.

REGULA IV.

Ecclesia non censetur Exempta ab Ordinarii Jurisdictione ex eo, quod Ecclesie Romanæ Census solvat; nisi in Instrumento Census illum in indicium libertatis perceptæ solvere dicatur. C. 10. De Privil. in VI. quæ Clausula denotat plenam Exemptionem, nisi subjungatur concessæ quoad unum alterumve libertati.

REGULA V.

Qui cum rebus suis sub Papæ Protectione suscipitur, non ideo Ordinarii sui Jurisdictioni subtrahitur.

C. 18. De Privileg.

REGULA VI.

Ubi majus concessum est, ibi minus concessum esse videtur, sive, Quod in majori conceditur, licitum videtur in minori.

C. 27. De Dec. C. 13. Qui Filii sint Legiti.

Restringenda Regula ad Casum, in quo plus continet quod est minus; nempe quando agitur de rebus ejusdem ordinis & generis, nec aliunde justæ urgent rationes, quæ suadeant minus exceptum esse, quales extant, quando Privilegium nimium nocivum fit, si minus majori jungatur.

Hinc in Privilegiorum Materia non valet ratiocinium à pari; imò nec à majori, nisi in Casu mox expresso. C. 9. de Privil.

REGULA VII.

Ab eo est facienda Privilegii interpretatio, à quo concessum est, idque tunc maximè, quando timendum videtur, ne minùs, sanè intellectum ad abusum trahatur.

C. 12. De Jud. C. 23. De Verb. Signif. C. 24. De Privil.

Hinc Sedis Apostolicæ Privilegia ab illâ sunt interpretanda.

REGULA VIII.

Privilegia eo modo interpretanda sunt, quo valeant potius, quàm pereant.

C. 25. De Verb. Signif. C. 6. De Fide Instr.

Hinc, cum Privilegium esse nequeat Confirmatorium & Donatorium circa eandem rem, ita interpretandum, ut sit partim Donatorium, partim Confirmatorium. Hinc rejiciendæ interpretationes. C. 30. De Privil. quibus admittis, Privilegia nihil indulgent.

REGULA IX.

Privilegia interpretanda sunt secundum Multitudinis sensum Regionumque eorum, quibus data sunt, Consuetudinem.

Cap. 3. De Consang.

Hinc aliàs si indulgeretur alicui Nationi. Cap. 3. Cit. ut in Sexto Gradu Consanguinei invicem conjungi possent, hæc Indulgentia intelligenda erat tantum de iis, qui in Sexto utrobique erant, non de iis, quorum alter in Sexto alter verò in Secundo, vel Tertio, quando Consuetudo terræ erat, ut separarentur qui juxta unam Lineam in Sexto erant, & juxta aliam in Tertio.

REGULA X.

Non sunt ita interpretanda Privilegia, ut plus dispendii, quàm utilitatis afferant Privilegiatis.

C. 33. De Privil. C. 6. De Elect. C. 61. De Regul. in VI.

REGULÆ RATIO. Quæ in favorem alicujus introducta

sunt, in ejusdem læsionem redundare non debent.

C. 25. De Verb. Signif.

REGULA XI.

Privilegium in quo quidpiam conceditur juxta præteriti temporis morem, non conditionaliter, sed causaliter est intelligendum; id est non judicandum, illud concedi si talis fuerit temporis præteriti mos, sed potius, quia talis est,

REGULA XII.

In Privilegiis verbum generale indefinitè prolatum ad futurum extenditur.

Cap. 22. De Privil.

REGULA XIII.

Quoties plura extant circa idem Privilegium Rescripta Priora, si obscura sint, per Posteriora sunt interpretanda.

C. 25. De Verb. Signif.

REGULA XIV.

Quando ea, quæ in Privilegiis continentur, pendunt ex Locorum Consuetudine, interpretanda sunt juxta Locorum, in quibus degunt Privilegiati, Communem Usus.

C. 9. De Sepult.

REGULA XV.

Quando Privilegium ad petitionem illius, qui accipit, conceditur, ex Forma petitionis, quæ in ipso declaratur, explicari potest, si obscurum sit.

C. 6. De Fide Instrum.

Cæteræ, quæ ad Privilegiorum interpretationem pertinent, Regulæ collectæ sunt in Titulo De Formâ Privilegiorum circa Locutiones, quibus Privilegia conspiciuntur.

TITULUS XII.

Quomodo servanda sint Privilegia

REGULA I.

Circâ Privilegiorum Observationem Quinque attendenda potissimum sunt.

I. Autoritas Concedentis. C. 2. 5. CAUS. XXV. QUÆST. II.

Hinc Privilegia à Conciliis, quibus præfuit Spiritus Sanctus, quorumque Canones totius Mundi reverentiâ consecrati sunt, præ cæteris servanda sunt, nec in fraudem illorum ferendæ sunt Sententiæ. C. 26. De Privilegiis. Idem dicendum de iis, quæ Universalis Ecclesie consensu firmantur, nec non de illis quæ, Veneranda concessit, & probavit Antiquitas. Hinc Metropolitanorum Privilegia ob totidem causas illæsa manere debuissent, sed præcipuè Privilegium celebrandi Concilia, Majoraque suæ Provinciæ in illis judicandi, aliavè tractandi Negotia. Hinc Privilegii Apostolicis deferri debet. C. 16. De Privil.

II. Utilitas Rei Concessæ. Cap. 2. Cit. in fine, ut in Correct. Rom. C. 9. ibidem.

Hinc servanda sunt Monachis Privilegia, quibus vel ab audiendâ in Parochiis suis Missâ, aliisque Officiis, vel à solvendis Temporalibus Juribus ab aliis, Parocho vel Episcopo debitis eximuntur; Prius siquidem Solitariæ Monachorum Vitæ favet, removens ab illis, quam fugiunt, Dispationis, vel Divagationis materiam; Posterius, quam vovent, honorat paupertatem.

Hinc

Hinc etiam servandum est, concessum Clericis, ut & Monachis, Privilegium Canonis, quo conservatur Ministris Dei præcipuisque illius debitus honos.

III. *Privilegiati merita.* C. 2. De Privilegiis EXTRAV. COMMUN. in quo CLEMENS V. declarat ob merita PHILIPPI PULCHRI, & Prædecessorum suorum, nec non & Francorum, se nolle Regi, vel Regno, vel Regnicolis præjudicari per EXTRAVAG. *Unam Sanctam.* C. 1. EOD. TIT. in quâ BONIFACIUS VIII. definit, omnes Reges in Temporalibus Romanæ Ecclesiæ subesse.

Hinc concessa Franciæ Regibus Privilegia, ne Censuris ferri queant; ne Interdicto subijci possit illorum Regnum; ut in Regionibus Bello quæsitis, sicut in Regno suo, ad Consistorialia Beneficia nominet; adeo servanda sunt, ut revocari nequeant, nec illis derogare fas sit. Cujus Ratio: hujusmodi Privilegia oneroso titulo acquisita sunt, nimirum insignibus erga Ecclesiam Romanam beneficiis: injuste ergo violantur.

IV. *Gravia, quæ ex injustâ Privilegiorum violatione sequuntur incommoda.* (C. 4. 7. 10. CAUS. XXV. QUÆST. II.) quorum in Canone ista exprimuntur. *Prelatus, qui data à Prædecessoribus Privilegia non servat, Everfor est, non Constructor, exemplo suo Successores docet, ut quæ concessit, dissolvant, injuriam sibi ipsi facit, cui successit, inhonorans.*

V. *Privilegiorum Verba, tenor, & Concedentis intentio;* circa quæ docet Jus Canonicum, non esse à Verbis Privilegiorum recedendum, dum clara sunt. C. 8. 12. De Decim. C. 7. De Privileg. nec à Concedentis intentione, quando manifesta est; eoque Casu Privilegium integrè servandum.

Hinc, cum per Labores Monachorum intelligatur tam Cultura terrarum Novalium, quam Antiquarum, non sunt cogendi, ut de antiquis Decimas solvant, si à Decimis laborum suorum sunt exempti. Hinc etiam cum evidens sit illum, qui Decimas simpliciter concedit, dare velle quidquid nomine Decimæ intelligitur, nomineque isto intelligi tam futuras, quam præsentis, tam Novales, quam Antiquas Decimas, ab hujusmodi Privilegio, quo Decimæ sine restrictione dantur, non sunt excipiendæ Decimæ vel futuræ, vel novales; Exemplum prius habetur in C. 12. De Decim. posterius legitur in C. 27. EOD. TIT. Hinc Privilegiorum limites nec à Privilegiatis, nec ab aliis transgrediendi sunt. C. 1. De Privil. in VI. Hinc Inferior non tenetur obedire Superiori aliquid exigenti vel percipienti contra tenorem sui Privilegii. C. 5. De Excess. Præl.

REGULA II.

Privilegia, quæ non sunt manifestè nulla, nullo modo sunt violanda, maxime si Ecclesiis, vel Episcopo, aut Monasteriis, concessa fuerint.

C. 2. 20. CAUS. XXV. QUÆST. II.

Hinc non licet Episcopo excommunicare Communicantes cum Religiosis, quibus indultum, ne ab ipso excommunicari queant; hoc enim modo indirectè violaret concessum his Religiosis Privilegium. C. 26. De Privil.

REGULA III.

Sicut Privilegiati non sunt frustrandi Privilegiorum suorum effectu, ita jure suo contenti, debent non impedire justitiam aliorum

C. 6. De Privil. in VI. C. 10. De Privil.

REGULA IV.

Qui Privilegii conditionem non implet, illius fructu gaudere non debet.

C. 12. De Cler. non Resid.

Hinc Canonici non gaudent Privilegio Clericorum non residentium Studiorum causâ, si alibi morentur, quam in Locis, ubi sunt Studia Generalia. *ibidem.*

REGULA V.

Gratiæ, quæ si ad consequentiam traherentur, in fraudem Canonum justorum fieri possent, semel executioni mandari possunt, sed ne, in posterum fiant, impediendum.

C. 11. De Concess. Præb.

Hinc, cum Privilegium, quo cuidam conceditur Potestas conferendi Beneficium primò vacaturum, si ad consequentiam traheretur, concedi posset in fraudem Canonis saluberrimi, quo Beneficia promitti prohibetur, antequam vacent, servari semel potest, sed impediendum, ne hujusmodi Privilegia in posterum concedantur, *ibid.*

REGULA VI.

Si concessam sibi Indulgentiam non servat Privilegiatus, alii servare non tenentur.

C. 22. De Præb.

Hinc, si Capitulum, cui Papa concessit Privilegium de non excedendo certo numero Canonicorum, non servat, Papa illud servare non tenetur; Quod de hoc, post abrogata Mandata Apostolica, factò inutili Privilegio in exemplum adducitur, ad alia, quæ adhuc vigent vel vigere possunt, extendendum est.

TITULUS XIII.

Quibus modis amittatur Privilegium?

REGULA

Quibus modis acquiritur Privilegium, iisdem amittitur.

C. 1. De Reg. Juris. & C. 22. De Præbend.

Hinc amittitur Privilegium Canone, vel Rescripto, vel Consuetudine, vel Præscriptione sibi contrariis; Hinc etiam si Præscriptione id fiat, & agatur de Privilegio, quo quis Exemptus Sedi Apostolicæ immediate subijcitur, centenaria debet esse Præscriptio. C. 4. De Confirm. utili vel &c.

Sed præter istos sunt alii, nempe 1. *Renuntiatio*, tacita vel expressa; Tacita, quando à Privilegiato sunt actus contrarii Privilegio, vel patitur ab aliis fieri. Hinc Renuntiatio tacita semper reperitur in Præscriptione, cum non acquiritur nisi alterutro modo. C. 8. De Constitut. Expressa, quando Privilegiatus verbo vel scripto declarat, se Privilegio suo uti nolle. Qui modus tamen locum non habet in Privilegiis, quibus Membra gaudent propter honorem Corporis: his enim facta à Membris renuntiatio non valet. C. 12. De Foro Compet. C. 36. de Sent. Excomm.

2. *Abusus Privilegii*; qui enim eo abutitur, illud amittere meretur; idem dic de Usurpatione juris non concessi, quod de Privilegii abusu. C. 7. DIST. LXXIV. C. 63. CAUS. XI. QUÆST. III. C. 11. 24. De Privilegiis.

3. *Enormia Crimina* Clericum exuunt Privilegio Fori & Canonis, si in his deprehendantur. C. 22. CAUS. XXV. QUÆST. II. C. 27. De Privileg. C. 23. 35. De Sentent. Excomm. C. 16. De Vita & Honest. Eadem quoque amittit, si ut Laicus incedens in delictis deprehendatur.

4. *Derogatio*, quæ pars Privilegii, vel usus amittitur, quæque sit vel à Concedente, vel à Confirmante, vel à Possessore; ab isto, si tale sit, cui renuntiare possit; ab Aliis, nisi titulo oneroso comparatum fuerit. C. 8. De Rescript. in VI. C. 1. De Pænis in VI. C. 18. De Præscript.

5. *Sententia Arbitri, vel aliis Judicis.*

6. *Cessatione causæ.*

7. *Si maxime damnosum fiat.*

Notandum circa vias sive modos, quibus dictum est, amitti Privilegia, unam & alteram tantum esse, quæ non cesset ipso facto, nempe abusum, & cessationem causæ; sunt enim duntaxat motiva illa revocandi.

Singula

Singulos hos Privilegiorum amittendi modos GLOS-
SA his Versibus comprehendit.

Indultum tollit Contemptus, Crimen, abusus,
Oppositum factum, damnnum, tempus variatum.

Per *Contemptum* intelligit Renuntiationem tacitam
vel expressam: Distinguit *Crimen ab abusu*: licet abusus
sit quondamque Crimen; & non immerito, quia sunt
Crimina, ut inferius in Quæstionibus dicitur, quibus
ipso facto cessat Privilegium; abusus verò non privat
ipso facto, sed meretur tantum, ut quis eo privetur.
Per *Oppositum factum* intelligi potest actus contrarius
Privilegiati, quo etiam unico cessat Privilegium, quia
continet renuntiationem tacitam; vel Actus contra-
rii illorum, quos Privilegium lædit, qui Actus plures
esse debent, & durare per 40. annos pacificè, non
conquerente Privilegiato, & sine interruptione. Prop-
ter *damnnum* non perimitur ipso facto Privilegium, sed
causa iusta est illud revocandi. Idem dicendum de *tem-
pore variato*, hic modus idem est ac cessatio causa.

Iis modis, quibus amitti potest Privilegium, unum
adhuc adicere licet, nempe *ipsam jacturam Instru-
menti Privilegium continentis*, si ipsa jactura probari
nequeat, nec Testibus Deponentibus se legisse ea, quæ
continebat, nec scriptis Instrumentis de illo mentionem
facientibus, & de iis, quæ concedebat.

TITULUS XIV.

De Privilegiorum Innovatione.

REGULA I.

Non alii in Jure Canonico exprimuntur Ca-
sus, in quibus innovandum sit Privilegium, quam isti.

1. Si deperdatur, & per Testes probetur deperditio,
atque etiam per eosdem testimonium de illius tenore
feratur.

2. Quando iustus est timendi locus, ne pereat Pri-
vilegium, C. 4. de *Confirm. utili*, ut, cum nimia vetu-
tate jam quasi consumptum est, vel cum scriptum
est, vel insculptum in materia, quæ facile consumi-
tur, qualis vetus papyrus, quale etiam lignum com-
mune, vel cum mittendum est ad Judicem per vias
discrimine plenas, quo casu Judex Commissariis ali-
quibus injungere debet, ut illud diligenter inspiciant,
& illius tenorem fideliter transcribentes sub sigil-
lis suis transmittant.

REGULA II.

Privilegii Innovatio nec addit novum jus, nec
confirmat vetus, sed tantum conservat.

Cap. 13. de *Privil.* C. 4. de *Confirm. utili*.

Nota obiter, duplicem distinguendam Innovatio-
nem; aliam, quæ fit, quando Privilegium transcribi-
tur, aliam, quæ fit, quando concessum jam Privilegium
de novo datur; de Priori loqui C. 12. de *Privil.* & C.
4. de *Confirmatione*; de Posteriori C. 13. de *Privile-
giis*. Regulam primam Priori tantum convenire; se-
cundam verò, utrique.

REGULA III.

Privilegii Innovationem petere possunt hi, quo-
rum interest, eamque à Concedente.

C. 13. de *Privilegiis*.

Hinc, si pendente lite, alterius Partis interfit, ut
Privilegium innovetur, innovationem petere potest.
Ibidem.

TITULUS XV.

De Usurpatoribus Privilegiorum ac de eorum Con-
temporibus.

REGULA I.

Privilegiorum Usurpatores coercendi sunt, ne
ad talem usurpationem aliis via aperiat.

C. 21. DIST. XCIII.

Tom. I.

REGULA II.

Coercendi sunt ab Ordinario Exempti, qui
Immunitates non concessas, tanquam concessas;
temerè sibi vindicant.

C. 11. de *Privileg. in integr.*

REGULA III.

Ecclesiastica Privilegia Calcantes, Sacra Corpo-
ris Christi Communionem privandi sunt.

C. 24. CAUS. XII. QUÆST. II.

REGULA IV.

Privilegiis propriis privandus est, qui aliena con-
temnit.

C. 4. de *Privil.*

TITULUS XVI.

De Privilegiis clausis in Corpore Juris.

REGULA.

Non alia sunt in Corpore Juris clausa Privile-
gia, quam ista.

I. Monachi à Lege Diocesana, sive à Juribus Tem-
poralibus Episcopo solvendis eximuntur. C. 34.
CAUS. XVI. QUÆST. I. C. 18. de *Offic. Ord.*

II. Prædecessores Hadriani omnibus ferè Religiosis
concesserant, Cap. 10. 34. de *Decimis*, Decimas La-
borum suorum; Hadrianus hoc Privilegium restrinxit
ad Cistercienses, Templarios, Hospitalarios; Cæte-
ris verò indulsit tantum Decimas Novalium, quæ pro-
priis manibus excolunt; hanc restrictionem ab Ha-
driano factam confirmavit Honorius III. verum Inno-
centius III. in CONCILIO GENERALI Privilegium Cis-
terciensium, aliorumque Regularium, qui similibus
gaudebant Privilegiis, eo modo moderatus est, ut
quoad terras jam possessas restaret incolume, sed ad
acquirendas non extenderetur.

III. Plerisque Privilegiatis circa Decimarum percep-
tionem, C. 2. de *Decim. in VI.* indultum erat, ut pro-
portione, quæ Veteres recipiebant, Novales perciperent,
nisi Veteres totaliter percepissent, quo casu medie-
tas Novalium sibi tantum debebatur: ab hac restric-
tione Cistercienses & Carthusiani excipiebantur.

IV. Speciali Privilegio concessum est Hospitalariis,
Cap. 10. de *Sepult.* ut in Ecclesiis suis sepeliant, qui in
illis sepeliri volunt. Idem Privilegium concedit Cle-
mens V. in CONCILIO VIENNENSI Clem. 2. de *Sepultura*.
Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, salvo jure
Parochorum.

V. Iisdem idem Papa concedit *ibidem*, ut invitis
Episcopis possint Confessiones audire, si ex Religiosis
à Prælati Regularibus sibi præsentatis nullum velint
ad audiendas Confessiones approbare. C. 15. SESS.
XXIII. derogat huic Privilegio CONCILIUM TRIDEN-
TINUM.

VI. Hospitalariis concessum est, Cap. 8. de *Privil.*
in 1. *Collect.* ut in eorum adventu semel in anno Di-
vina Officia celebrentur in Ecclesiâ interdicitâ.

VII. Canonici Capellæ Ducis Burgundiæ à nullo
Episcopo nec Archiepiscopo Censuris ligari possunt,
Cap. 16. de *Privileg.* Idem Privilegium quam-
pluribus Religiosis concessum erat, imò & multis
aliis, quoad quos restrictum ita est, ut Ordinario-
rum Censuris per Sententiam latis subjiciantur. C. 5.
de *Privileg. in VI.*

VIII. Fratribus Prædicatoribus & Fratribus Mino-
ribus concessum est, C. 30. de *Privileg.* ut cum Al-
tari viatico, ubicunque velint, celebrare possint. C. 12.
de *Privileg. in VI.* Idem dic de Episcopis, in quo-
rum honorem additur, quod possint per alios coram
se sibi facere celebrari.

Notandum, quod citato Cap. 30. de *Privileg.* prout
est in 5. *Collect.* Minorum tantum meminit, quodque
à GREGORIO IX. ad Prædicatores extensum est.

IX. Qui student Romæ Juri Canonico vel Civili, iisdem Privilegiis, quibus Studentes in Studiis Generalibus, potiuntur. *C. 2. De Privileg. in VI.*

X. Canonici à Capitulis missi ad vacandum Theologiæ in Studiis Generalibus, per Quinquennium Beneficiorum suorum redditibus gaudent. *C. 5. De Magistr.*

XI. Parochi eodem Privilegio gaudent per Septennium, si permittente Episcopo, illud tempus in Studiis Generalibus transigant, *C. 34. De Elect. in VI.*

XII. Patriarchæ *C. 23. De Privileg.* Cæteris Episcopis præminent; Constantinopolitanus Primum post Papam occupat locum; Alexandrinus Secundum; Antiochenus Tertium; Hierosolymitanus Quartum; post acceptum à Papâ Pallium suis Suffraganeis largiuntur, Crucem antè se deferri faciunt, ubique, exceptis Locis, in quibus adest Papa, vel illius Legatus Apostolicæ Legationis utens Insignis.

XIII. Anglis concessum dicitur, *C. 17. De Foro Compet.* Privilegium, quo citrà Mare pro Causis Pecuniariis conveniri non possint; idque à Sede Apostolicâ *Cap. 17. De Foro Competenti.* De hoc Privilegio tanquam de re certâ non loquimur, quia GREGORIUS IX. è quo *C. cit.* sumitur, de illo dubitare videtur.

XIV. *C. 1. Ut Lite pendente.* Eboracensi Archiepiscopo concessum erat ab HONORIO II. ut per totam Angliam Crucem deferre posset, quod ab ALEXANDRO III. confirmatum fuerat.

XV. *Clem. 2. De Privileg.* permittitur Archiepiscopo, ut per quævis Loca exempta Provinciæ suæ, Crucem deferre faciat, Populo benedicat, Divina privatim & publicè audiat, eademque celebrare in Pontificalibus possit, vel coràm se celebrari faciat sine Pontificalibus; eadem permittuntur Episcopo præter primum, quod sibi non convenit.

XVI. Sunt Abbates, quibus indultum est, *Cap. 3. De Privil. in VI.* ut, dum Officia Divina celebrant in Ecclesiis sibi pleno jure Subjectis, post Missarum Solemnia & Vespertinas ac Matutinas Laudes Populum solemniter benedicere possint, utque Conventibus Monasteriorum suorum, super quos Jurisdictionem quasi Episcopalem exercent, Tonsuram conferre valeant Clericalem.

XVII. *C. 6. De Privil. in VI.* Abbatibus, tam non Exemptis, quam Exemptis, concessus est usus Mitræ, modò in Conciliis Provincialibus, quibus interesse debent, non Exempti utantur tantùm Mitris simplicibus albis ac planis; Exempti verò aurifriziatis, sine Laminis aureis, vel argenteis, & sine gemmis.

XVIII. Episcopis, *Cap. 4. De Sent. Excomm. in VI.* illorumque Superioribus indultum est, ne Censuris ipso facto incurrendis subjiciantur, nisi in Canonibus, quibus feruntur, exprimentur.

XIX. *C. I. CAUS. XVI. QUÆST. II.* omnibus Monachis datur licentia, ut Ecclesiarum suarum Presbyteros investiant, id est instituant: idque, ne inter Monachos & Clericos ab alio, quam à Monachis institutos, instigante Diabolo, discordiæ, dissensiones, & scissura fiant.

Verùm Privilegium istud revocatum vel potiùs temperatum videtur, *C. 6. ibidem,* adeò, ut qui in Ecclesiis Monachorum instituendi sunt Presbyteri, à Monachis eligantur, ab Episcopis verò probentur & instituantur, eoque temperamento, Monachis & Episcopo obnoxii facti Sacerdotes instituti, avocantur, ne hos vel istum lædant.

Ut utrumque locum conciliet GRATIANUS, Priorem de Ecclesiis pleno jure concessis interpretatur, Posteriorem de aliis; sed in neutro hujus distinctionis fundamentum apparet.

A verò forsan non aberraret, qui Caput illud de Ecclesiis, in quibus à Monachis & pro Monachis Officia Divina celebrantur, istud verò de Ecclesiis, in quibus pro Populo Divina fiunt, intelligeret; Quæstio siquidem in illo proposita, circà Ecclesias pro quiete Monachorum à Conciliis concessas, versatur; in isto

verò de solis Ecclesiis Parochialibus sermo fit; sed cum Prior suppositivus sit, non multùm curandum de illius cum Posteriori conciliatione.

XX. Extant Religiosi, quibus ab Apostolicâ Sede concessum est. *Clem. 1. De Privil. §. 2.* ut Familiaribus suis, Domesticis, aut Pauperibus in Hospitalibus suis degentibus, Sacramenta possint Ecclesiastica ministrare, ipsisque Privilegium à CONCILIO VIENNENSI conservatur, *ibid. & à CONC. TRID. C. II. SESS. XXV. De Regularib.*

XXI. Hospitalariis, Templariis, & Quibusdam aliis, tum Monachis, tum Canonicis, à Sede Apostolicâ indultum erat, ne quis, postquam professus erat, apud eos, ad alium Locum posset invitis iis, arctioris etiam vitæ obtentu, transire *C. 18. De Regular.* Privilegium istud ita interpretatur INNOCENTIUS III. ut illud destruere videatur, cum ad Jus Commune restringat, ait enim intelligendum esse de Casibus, in quibus ex levitate, vel ex temeritate in strictiorem transire quis vellet; hoc autem sic intellecto nihil conceditur Hospitalariis, quod Jure Communi sibi aliisque non concedatur.

Nihilominus inutile non erat Privilegium; hoc enim operabatur, ut duplici vinculo impedirentur Hospitalarii, aliique memorati, ne sine justâ causâ & sine maturâ deliberatione in arctiorem Religionem transirent; nempe vinculo Privilegii, & vinculo Juris Communis: Duplici exemplo id confirmari posset: Clausula, *appellatione remota,* etsi excludat appellationem frivolum, quæ Jure Communi excluditur, inutilis non judicatur. Votum quoque rei præceptæ, quamvis ad nihil novi obliget, inutile non censetur. *C. 7. De Regul.* docet Cistercienses fuisse ex illis Monachis, quibus id genus Privilegii concessum erat.

TITULUS XVII.

De Conservatoribus Privilegiorum.

REGULA I.

In toto Juris Canonici Corpore, prout etiam Concilium Tridentinum comprehendit tanquam præcipuam Septimi Decretalium Partem, non extant nisi Capita tria, quæ de Conservatoribus loquantur, nempe.

C. 1. & 15. De Off. Jud. Deleg. in VI. & C. 5. SESS. XIV. CONC. TRIDENT. de Ref.

REGULA II.

Non ab alio dabantur, in Jure, quam à Sede Apostolica.

REGULA III.

Conservatores dicuntur, qui ad Privilegia aliorum conservanda dantur.

REGULA IV.

Quæ circà Conservatorum Jurisdictionem docet Jus Canonicum, non sunt in usu, sed ipsis sola remanet Protectionis cura.

REGULA V.

Antè Constitutionem INNOCENTII IV. relatum, circà Conservatores habetur nihil in Corpore Juris Canonici: attamen de Conservatorum Commissionem INNOCENTIUS IV. loquitur, ut de re usitata, undè illam introduxisse non videtur. *C. 1. De Off. Deleg. in VI.*

REGULA VI.

Ob id solum dantur, ut à manifestis Injuriis & Violentiis Privilegiatos tueantur; in eo solo Munus & eorum Jurisdictione consistunt.

C. 1. 15. De Off. Deleg. in VI.

Hinc conicere licet, quòd Privilegiati vexati à Judicibus Ordinariis, circà Privilegia sua, ad Summos recur-

recurrerint Pontifices, & Extraordinarios obtinuerint, qui ab hujusmodi vexationibus eos defenderent, ac promptissimè liberarent.

REGULA VII.

Quæ Judicalem exigunt Indaginem Conservatoribus expressè prohibentur; Interdicitur quoque illis, ne extrà Civitates vel Dioeceses, in quibus deputati sunt, procedant, nevé Quemquam à sine Dioecesis ipsius ultrà unam diatam trahant, nevé etiam vices suas cuiquam committant, exceptis Citationibus & Sententiarum Denuntiationibus, si primum ex his vetitis violetur, Conservator sit per annum ab Officio suspensus; Pars, quæ id procurat, Excommunicationem incurrit, à quâ absolvi nequit, nisi post integram expensarum solutionem, præterea, quod sit, irritum est, sicut & cætera prohibita, si violentur.

REGULA VIII.

Quibusvis Fidelibus hujusmodi Conservatores dantur, iis etiam, qui hocce præsidio non indigere videntur, quales Principes Supremi, sed præcipuè Personis Ecclesiasticis tam Sæcularibus, quàm Regularibus, nec non & Universitatibus & Hospitalibus.

C. 15. De Off. Deleg. in VI.

REGULA IX.

Quoad durationem, & nonnulla alia, Officium Conservatoris cum Delegati Officio convenit.

C. 15. De Off. Deleg. in VI. §. Officium.

REGULA X.

Conservator Conservatoris sui nullus esse potest: nec etiam cuiusvis sui Superioris, nisi de Rege Superiore agatur. Excluditur ab hac Commisione, Quicumque non est in Personatu vel suprâ constitutus.

C. 15. De Off. Deleg. in VI. §. Nullus.

REGULA XI.

Litteræ Conservatoriae, quibus permittitur tam Actori, quàm Reo, ut eligat Conservatorem, sive in Criminalibus, sive in Civilibus, sive pro Causis Familiarium suorum, sive pro suis, à CONCILIO TRIDENTINO abolentur; respectu utriusque, quoad Criminalia; respectu Actoris tantum, quoad Civilia; respectu verò Rei ita restringuntur, quòd iis uti non valeat, nisi pro se, & duobus suis Familiaribus, quos propriis sumptibus sustentat, quòdque si à Reo electus Conservator Actori suspectus sit, vel inter Istum & Ordinarium de Competentiâ lis sit, non procedatur, antequàm per Juris arbitros super Suspensione vel Competentiâ fuerit judicatum.

C. 5. SESS. XIV.

REGULA XII.

Excipit à Decreto suo CONCILIUM TRIDENTINUM Univeritates Doctorum, vel Scholarium Collegia, Regularia Loca, Hospitalia hospitalitatem actu exercentia, nec non istorum omnium Locorum Personas, id est Rectores. *ibidem*

TITULUS XVIII.

De exhibendis Privilegiis.

Circà Privilegiorum exhibitionem, Duo quæri possunt; 1. An qui voluerit uti Privilegio, illud exhibere teneatur? 2. An eo casu, quo exhibendum est, Originale exhibendum sit?

Tom. I.

REGULA I.

Quicumque Privilegium allegat in Corpore Juris non clausum, illud exhibere tenetur.

Colligitur 1. ex C. 1. De Elect. EXTRAVAG. COMM. Docet, non credendum Afferenti se in Officio, vel Gradu, vel Dignitate constitutum, nisi, quod asserit, legitimis ostenderit documentis; undè sequitur nec credendum Alleganti Privilegium, nisi illud exhibuerit.

2. Ex Can. 8. DIST. C. In eo S. GREGORIUS scribens Joanni Episcopo Ravennæ, asserenti à Prædecessoribus Papis singularia Privilegia circà Pallium accepisse, ait, oportere, ut illa ostendat, sibi concessa esse.

3. Ex Cap. 7. & 8. De Privileg. In iis enim præcipitur, ut ex tenore Privilegiorum, quæ emergunt, circà illa, dubitationes solvantur; undè consequens est, exhibenda esse ipsa Privilegia, si de illorum existentia dubitetur; cum sicuti tenor Privilegiorum probat, quid contineant, ita ipsa Privilegii Communicatio probat, illud esse concessum.

REGULA II.

Ipsum Privilegii Originale exhibendum est, nisi justà de causâ, autoritate Judicis, illud descriptum, post accuratum illius examen, pateat.

Regula inferitur ex C. 5. De Crim. falsi. Enumerat fraudes, quibus falsa Instrumenta cuduntur, hinc consequitur, ipsa Instrumenta, prout primum facta sunt, inspicienda esse, ut facile dignosci possit, an sint legitima an suppositicia. Idem insinuat C. 7. & 8. De Privileg. cum ad ipsum tenorem Privilegiorum remittant, ipse autem tenor certò sciri nequeat, non inspecto Originali.

Exceptio colligitur ex C. 16. De fide Instrument. Tradit, Transumpta, autoritate Judicis facta, post diligentem ipsorum Instrumentorum inspectionem, propter vetustatem aliamvè justam causam, eandem autoritatem habere, ac Originalia.

Utraque Regula cum ipsa etiam exceptione, aliisque pluribus notatu dignis, legitur etiam in C. 7. De Privileg. in VI. Hæc enim habet. *Statuimus, ut ii, qui se asserunt per Privilegia seu Indulgentias Apostolica Sedis Exemptos, à Locorum Ordinariis requisiti, hujusmodi Privilegia vel Indulgentias, quibus se dicunt fortè munitos, ipsis Ordinariis, in Loco congruo & securo, aut aliquibus Prudentibus Viris omni suspitione carentibus, ad hoc per dictos Ordinarios Deputatis, intrâ terminum competentem pro Facti qualitate, ipsorum Ordinariorum aut Delegatorum suorum arbitrio, moderandum, justo impedimento cessante ostendere, ac ad legendum integraliter exhibere, nec non de articulis, de quibus Controversa fuerit, transcriptum tradere teneantur.* Integrum locum referimus, quia ad rem maximè accommodatus videtur, cum doceat 1. exhibendum Privilegium, si ab eo, cujus interest, exhibitio requiratur, 2. exhibendum ipsum Originale; id enim denotant hæc verba, *hujusmodi Privilegia... quibus se dicunt munitos, & circumstantiæ inferius notandæ.* 3. ipsi Transcripto fidem adhibendam, ubi de ipso Privilegio constat. 4. ut sine timore Originale exhiberi possit, cavendum de ipsius securitate. 5. exhibitionem faciendam non solum Ordinariis, sed etiam Deputandis ab Ordinariis. 6. præfigendum tempus ab Ordinario ut & à Delegato, intrâ quod Privilegia exhibeantur. 7. exhibendum totum, etsi de speciali articulo agatur, ut patet ex verbo *integraliter*, idque duplici ratione, 1. quia Præcedentia & Subsequentia possent articulum illum restringere. 2. quia ex ipsâ Privilegii Formâ, aliisque circumstantiis suprâ notatis, deprehendi possiet, ipsum esse falsum. GLOSSA in verbo *integraliter*.

P A R S I I I.

Continens prætermiffa in duabus præcedentibus, nempe Quæftiones varias circa Privilegia, necnon & Regulas circa Exemptiones Regularium tam in Spiritualibus, quam in Temporalibus.

Extant non pauca in Tractatu de Privilegiis, quæ vel obiter dicta, vel primis labris vix delibata, vel non difcuſſa, ut par eſt, fuſius nunc explicanda accuratiuſque tractanda ſunt.

Extant quoque alia, quæ omninò prætermiffa ſunt: Ne manco idcirco remanente Tractatu, totus, qui ex illo expectandus eſt, non capiatur fructus; Quæ defunt ſupplere non piget, idque tum Quæſtionibus, tum Regulis, tum Obſervationibus, prout rerum addendarum natura poſtulabit.

Per Quæſtiones tractabuntur quæ Dubia occurrunt, adductâ ſtatim dubitandi cauſâ, quam decidendi Rationes ſubſequentur, cum Objectionum ſolutionibus; Regulæ continebunt, quæ certa videntur: in illis texetur Hiſtoria Exemptionum, quoad Textus Juris ſubminiſtrare poterunt, ideoque in illis ordo Temporis exactè ſervabitur.

Prima omnium hoc modo diſcuſſarum erit Exemptio à Viſitatione, circa quam quidquid de illâ habetur in *Corpore Juris* & in *Concilio Tridentino* elucidabitur: hinc ad Exemptionem circa Temporalia tranſitus fiet, eaque ſigillatim & generatim explicabitur; eodem planè modo ager de Exemptione in Spiritualibus: in utraq; præcipua cura erit de iis, quæ Regulares ſpectant.

Obſervationes adhibebuntur tam in Quæſtionibus, quam in Regulis; perpauca erunt eaque duntaxat hoc modo exponuntur, quæ nec Quæſtionibus, nec Regulis explicari poterunt, illis exceptis, quæ ad intelligentiam Quæſtionum, illarumque Decisionum, vel Objectionum ſolutionem, vel Regularum expoſitionem neceſſaria ſunt, nec non Præparatoriis ad Diſtributionem vel Diſpoſitionem rerum tractandarum, ſeu illarum Diſiſionem. In Quæſtionibus ordo rerum, ut plurimum, ſervabitur, ut invicem ſeſe dilucident; Alia ſunt principales, Alia ac eſſoria vel incidentes: Iſta in Quæſtionibus ſimili ordine digerendas ſubdividentur: In utraque Quæſtionum, quæ apud Gallos peculiaris ſunt, examinabuntur.

S E C T I O I.

Continens Quæſtiones XXII. fuſè tractatas, debitoque ordine diſpoſitas.

Q U A E S T I O I.

An de Privilegiis ſanè dici queat, illa ad Jus Commune pertinere?

Quærendi cauſa: Infinita propemodum vigent Privilegia, quæ Juri Communi contraria ſunt: inter alia, talia ſunt ferè omnia, quæ ex Corpore Juris collecta ſunt: talia etiam ſunt quæcunque ab Ordinariâ Jurisdictione Clericorum, tam Regularium, quam Sæcularium Exemptiones, ſive ſeorſim, ſive conjunctim ſumantur; talia quoque Episcoporum ſunt vel Archiepiscoporum, qui Jurisdictioni proximi Superioris ſubtrahunt; talia ſunt præterea, quibus Laici Clericalium Jurium ſive Muniorum participes ſunt, quorumque præcipua quibus Laicis præſentandi ad Beneficia, vel illa conferendi, vel Decimas percipiendi facultas conceditur.

Propoſita Quæſtioni *Reſpondetur*, ex æquivocatione

totam pendere, quâ ſublata, ceſſat Quærendi cauſa. Jus Commune duobus modis ſumitur.

1. Pro Lege, quæ majori ſaltem Republicæ Parti communis eſt; 2. Pro Legum omnium Generalium ad Republicam regendam requiſitarum Collectione. Si priori ſenſu ſumatur Jus Commune, non ſanè dicitur Privilegium ad Jus Commune pertinere. Si verò altero ſenſu accipiatur, id rectiſſimè dicitur; Privilegia enim ſunt Gratiæ, Indulgentiæ, Remuneratiões, ſine quibus non benè adminiſtratur Republica, ideoque ut ab Bonum Commune, ita ad Jus Commune pertinent: verum ad vitandam æquivocationem à prædictâ locutione ſimilibuſque abſtinendum eſt.

Nec *Obſtat*, quòd Jus Commune ſit velut Regula, Privilegium verò quaſi hujus Regulæ Exceptio, Exceptio autem Regulæ contraria non ſit. Nam quando dicitur, Exceptionem non adverſari Regulæ, ſenſus eſt, quòd illam non deſtruat: ſed non negatur rem, quæ in Exceptione conſtituitur, rei conſtitutæ in Regulâ oppoſitam eſſe: vel dici poteſt, Exceptionem non eſſe Regulæ contrariam, quoad finem, cum utriuſque finis ſit Communis Utilitas, ſed quoad effectum adverſari, in eo, quòd Exceptio permittit vel prohibet, quòd Regula vetat vel permittit.

Q U A E S T I O I I.

Nam Privilegia, prout ab bonum Republicæ Regimen neceſſaria, favorabilia ſunt? Si verò favorabilia, unde ſit, ut ſtrictè ſint interpretanda?

Reſpondetur, extra dubium eſſe, Privilegia eo modo conſiderata valde favorabilia eſſe, cum evidens ſit, eodem quo publicum bonum favore, ideoque maximo, proſequenda eſſe; id tamen nullatenus impedire, quin Privilegia ſtrictè interpretanda ſint, quamvis Favores conveniat ampliari. Cujus rei duplex eſt cauſa; Prior; Plurima ſunt Privilegia, quæ quantum profunt, quibus conceduntur, tantum aliis nocent; qualia ſunt, quibus cuidam Hominum generi dantur, quæ alii Jure Communi debentur, ut Decimæ Parochiis debita, & Monachis conceſſa. *Posterior;* Præſumendum Privilegii Autorem, alios, quam quos expreſſit in illo comprehenſos noluiſſe, cum veròſimillimum, ſit quòd alios expreſſiſſet, ſi ad alios trahi voluiſſet; quid enim ſunt Privilegia niſi permanſuræ Legis Derogatiões ab illius Conditorè, juſtoque Boni Publici Judge ac Vindice? Credendum ergò integram ſervare voluiſſe Legem, quoad ea, in quibus Privilegia illi expreſſe non derogant, atque ad id ex eo motum eſſe, quòd extra Caſus expreſſos, contrariam Publicæ Utilitati exiſtimavit derogationem.

Q U A E S T I O I I I.

Nam propter privatam alicujus utilitatem concedi poſſit Privilegium?

Quærendi cauſa: Privata Lex dicitur Privilegium; unde ſicut Lex Publica, Utilitati Publicæ conſulere debet, ita & Lex Privata, Privata Utilitati.

Reſpondetur, quòd quoties Privata Utilitas cum Publica concurrat, propter privatam utilitatem concedi poteſt Privilegium, ſed in illo concedendo Publicæ Utilitas præcipue inſpicienda eſt; Quibus fulcitur hæc Reſponſio, Canones accuratè collectos habes in *Tractatu de Vicario Generali, Titulo de Diſpenſatione*. Præterea S. Leo inſinuat, propter communem utilitatem, Privilegia concedi, dum afferens cauſam, propter quam Eccleſiarum Privilegiis non vult derogare, ait, quòd ad ſuum venderet reatum, ſi foret major apud ſe Fratris unius voluntas, quam Univerſe Donus Domini Communis Utilitas. C. 2. CAUS. XXV. QUÆST. II. *junctâ Correptione Romanâ.* Idem inſinuat GREGORIUS. C. 9. CAUS. XXV. QUÆST. III.

Q U A E S T I O I V.

An in Corpore Juris Privilegiorum cauſe aliqua ſpecialim exprimentur? & Quæ ſint?

Reſpondetur, cauſas hujusmodi in Jure plures exprimi, ſed non alias legi, quam iſtas.

Primo.

Primò. Ut Monachorum quieti prospiceretur, atque ut in Monasteriis Conversantes, in Dei Servitio liberâ mente perseverarent, in nonnullis articulis ab Episcoporum autoritate exempti sunt. C. 5. 6. CAUS. XVIII. QUÆST. II. Eodem ferè recidit quæ habetur. C. 9. CAUS. XXV. QUÆST. II. nempe ut pia desiderium voluntatis, laudandæque devotionis intentio adjuventur.

Hinc prohibitum, ne publicæ ab Episcopis Missæ cantentur in Monasteriis; ne in illis Cathedram collocent ad prædicandum; ne aliquam imperandi auctoritatem in illis exerceant, nempe ut Judices, sedentesque ibidem pro Tribunali; ne Ordinationem ullam, vel levisimam, in illis, nisi ab Abbate rogati faciant, quâ voce vel Constitutionem vel Ceremoniam Sacram, quâ Sacri Ordines conferuntur, intellige; ne sine Prælatorum consensu, Monachum ad alia Monasteria transferant, vel ad Ordines promoveant.

Prohibitum quoque, ne de Monasteriorum rebus quidquam quocumque modo sibi vindicent Episcopi, ne conditionibus Ecclesiasticis, sive Angariis, vel quibuslibet secularibus subiaceant Monasteria.

Quæ de Missis publicis aliisque similibus dicta sunt, ad cetera, quæ, ut illæ, Popularis Conventus occasio sunt, extendenda sunt.

Nec obstant *Can. 13. CAUS. XVI. QUÆST. I. Can. 30. CAUS. XVIII. QUÆST. II.* in quibus damnantur qui in Monasteriis Missas celebrari impediunt, de Missis enim privatis, sive à quibus Popularis Turba excluditur, intelligendi sunt.

Secundò & Tertio. Ex quibusdam Juris Textibus colligitur à solutione Jurium Temporalium Monachos, Clericosque communem vitam agentes, immunes factos esse, tum quia pauperes erant, tum quia superflua pauperibus erogare solebant, aut tenebantur.

Priorem causam afferre videtur de concessâ Monachis Exemptione PASCHASIUS II. C. 47. CAUS. XVI. QUÆST. I. In eo enim post probatam à Decimis libertatem Monachis Clericisque communiter viventibus factam, addit, *undè B. GREGORIUS sic ait: communi vita viventibus jam de faciendis portionibus, vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia vobis quid erit loquendum? Cum omne, quod superest, in Causis Pii & Religiosis erogandum sit, dicente Domino, Quod superest date &c.*

Priorem de eadem Exemptione causam insinuat ALEXANDER III. C. 9. de Decimis. dum docet, revocandam à Decimis immunitatem Abbatibus concessam, quando possessionibus ditata sunt.

Quartò. Propter inobedientiam rebellionemque alicujus Ecclesiæ. *Cap. 8. de Major & Obed.* illius Subditi ab ejus Jurisdictione eximuntur. Hinc, dum Ecclesia Constantinopolitana inobediens & rebellis erat, Ecclesiæ Cypri sibi subdita ab ejus Ecclesiæ Jurisdictione libera facta sunt.

Quintò. In Avaritiâ, Hæresis, Schismatisque pœnam, ab alterius Jurisdictione Immunitas conceditur. *Cap. 19. de Præscript.*

Hinc Monachis *S. Martini de Pannoniâ* concessum, ut Spiritualia, quæ ab Episcopo Veprimensi postulare tenebantur, ab alio reciperent, si ille vel gratis dare nollet, vel Catholicus non esset, vel Gratiam Sedis Apostolicæ non haberet.

Sextò. Propter Personarum ergâ Ecclesiam, Benèmerita, Privilegium tribuitur. *EXTRAVAG. II. De Privileg.*

Hinc *Clemens V.* existimans *EXTRAVAG. Unam Sanctam de Maj. & Obed.* quâ omnia Fidelium Regna in Temporalibus Papæ subjiciuntur vel subiecta declarantur, Franciæ aliquod præjudicium generare posse, propter Regum Subditorumque illius Regni merita, declarat se nolle, ut illa *Extravag.* Franciæ ullo modo noceat, atque propter illam Papæ ampliùs, quam antea, subjiciatur Francorum Regnum; quæ Declaratio ut CLEMENTIS ergâ Francos benevolentia testimonium habenda est, non autem ut res necessaria, ne *Extravag.* prædicta noceret; cum BONIFACIUS VIII. illius Autor novum in eâ Jus non statuat, sed declaret tantum definitaque, Jure Divino Potestatem Terrenam Su-

Tom. I.

preme Potestati Spirituali subesse, ita ut, si illa deviet, ab istâ judicanda sit; undè CLEMENS V. ab illâ Constitutione Francos eximere non debuerat, sed vel integram ergâ illos relinquere, vel falsam omninò illius Doctrinam, qualis est, declarare.

Duo hic mirari subit, alterum, Constitutionem *Unam Sanctam* in suâ collectione BONIFACIUM VIII. non inseruisse: cum juxta *Pitbæum* condita fuerit circa annum 1302. & in eadem plures habeantur, quæ juxta eandem Chronologiam sunt ejusdem anni 1302. ut videre est in *TIT. de Rescript.*

Sed ad illud dicendum, *Albertum de Rosaro* scripsisse (referente *Pitbæo* in *Synopsi Historicâ circa Canonum Collectiones*) Collectionem Sexti Decretalium factam esse circa annum 1299. undè, vel citatæ de Rescriptis Constitutiones additæ sunt, vel apposita Chronologica Nota, erronea est, aut mendosa. Idemque censendum de Constitutionibus, quæ circa an. 1300. conditæ notantur. Sed si Primum, totus ferè Titulus de Rescriptis additus erit: si Posterius, non sibi constabit *Pitbæus*, cum in *cit. Synopsi* circa annum 1299. conditum Sextum dicat, & in fine hujusce Collectionis à BONIFACIO conditæ, in verbo, *Anno Quarto*, hanc apponat notam 1298. & memoratas Constitutiones factas notet, vel circa annum 1300. vel circa annum 1302. Hac omnia conciliandi cura remittenda est ad futuram Editionem Corporis Juris.

Alterum, CLEMENTINAM *De Privilegiis*, de quâ mox dictum, omissam esse à CLEMENTE V. & à JOANNE XXII. etsi condita dicatur circa annum 1306. & *Collectio Clementinarum* publicata non fuerit nisi an. 1313.

Ad id dicendum, inter easdem *Extravag.* alias duas *Clementinas* ejusdem anni 1306. nempe *Secundam & Tertiam. De vita & honest.* Duas quoque factas circa annum 1307. nempe *Tertiam & Quartam De Sent. Excom.* illasque Quatuor *Clementinas* minus utiles non videri, quam *Clementinam de Privilegiis*, cujus omissio mira visa fuit.

Septimò Officiales Curie Romanæ, nec non ibidem negotia Persequentes ab Ordinariorum Censuris liberi facti sunt, ut obsequiis ejusdem Curie prompiores se exhibeant Officiales, alique ad illam liberius recurrant.

Octavò, Jus præsentandi, aliaque similiter Spiritualia Patronis Laicis concessa, Privilegia sunt, quæ ad defensionis Ecclesiæ subsidium inventa sunt. *C. 12. De Pœnis.*

Nonò, Ne à Superiore Oppressus vel malè Habitus, iterum ab eodem vel illius Successoribus vexetur, à Jurisdictione illorum eximitur. *C. 52. CAUS. XVI. QUÆST. I.*

Decimò, Quia indecens esset, ut Inferior Superiorem ligaret vel solveret, atque Filius in Parentem potestatem haberet, Ecclesia in Cathedrali erecta ab Archidiaconi, cui suberat, Jurisdictione eximitur. *C. 16. De Maj. & Obed.*

Notandum, concessas in pœnam Reorum, quoad victuri erant, Immunitates justissimas videri, sed quòd in Successores, etsi innoxios, pœna extendatur, durum nimis censendum esse, nisi qui in pœna succedebant, in præmio etiam succederent.

QUÆSTIO V.

Nam Exemptio à Privilegio differat?

Quærendi causa: Etsi omne Privilegium sit Exemptio, ex eo quòd ab aliquo debito eximat, nonnulla sunt, quæ Exemptioni conveniunt, & Privilegio convenire non videntur; extant enim Exemptiones Temporales, qualis, quâ Appellans eximitur à Jurisdictione sui Judicis etiam in aliis, quam Appellationis Causis, si illum ut sibi suspectum recusare velit. *C. 6. 24. De Appellat.* qualis etiam, quâ Inferior Temporalis Officio, sui Superioris sit Superior *C. 26. DIST. XCIII. C. 1. DIST. XCIV.* Privilegium autem ex naturâ suâ videtur esse perpetuum, cum Principis Beneficium deceat esse mansurum.

Respondetur, Exemptionem à Privilegio tanquam partem

tem à toto, differre, cum Privilegium eximat vel concedat: Exemptio verò rigorosè sumpta, duntaxat eximat; falsum autem esse, Privilegio non convenire, ut sit temporale, cum Privilegium pendeat ex causâ, quæ temporalis esse potest, imò in ipso Jure legantur Privilegia Temporalia, quale, quo Theologiæ Studio Vacans; per Quinque annos Beneficiorum fructus, absens percipit. C. 5. De Magistr; quale etiam, quo Parochus propter eandem causam, per Septennium, Parochia suâ fructus etiam absens lucratur. C. 34. De Elect. in VI.

QUESTIO VI.

Nùm Exempti dici debeant Metropolitanis, qui immediatè subsunt Summo Pontifici?

Quærendi causa: Episcopalis Hierarchia constat Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, Patriarchis, & Summo Pontifice; undè Metropolitanis Papæ proximè subjeçti, duplici subjeçtionis gradu liberantur.

Respondetur; Metropolitanos hujusmodi Exemptos dicendos non esse, nisi extent Primates, vel Patriarchæ, Primatæ, vel Patriarchatûs jure actû gaudentes; non enim in re, de quâ agitur, considerandum, quid aliàs factum fuerit, vel quid in aliis Regionibus fiat, sed inspicendum duntaxat præfens tempus, ususque Locorum, de quibus queritur, alioquin Presbyteri, qui immediatè subsunt Episcopo, Exempti dicendi essent, etiam in Regionibus, in quibus nulli sunt Archiepresbyteri, vel si sint, suo non potiuntur jure. Quod de Presbyteris respectu Archiepresbyteri dictum est, ad Diaconos Archidiaconi respectu extendendum; alioquin etiam abrogatis Corepiscopis Districtuum suorum Parochi Exempti fuissent, ideòque Quamplurimi Curati inter Exemptos collocandi essent; uno verbo, quotiès Jurisdictionis gradus aliquis periret, tot fierent Exempti, quot illi gradui subjeçiebantur; & è converso, antè hujusmodi gradûs institutionem, Exempti dici poterant, Quicumque postea Instituto subjeçti fuerunt.

QUESTIO VII.

Quæ præcipua sint Exemptorum genera?

Ad præcipua Quæstio restringitur, quia illa nosse refert, eaque discutere, quæ ad illa pertinent.

Respondetur; non ignoranda Exemptorum genera hæc esse. 1. Alii sunt Saculares, Alii Regulares. 2. Alii sunt intrâ alicujus Episcopi Diocesim constituti, Alii sunt nullius Diocesis. 3. Alii præter Exemptionem, ipsi habent Jurisdictionem quasi Episcopalem, Alii hæc Jurisdictione non gaudent. 4. Alii sunt, qui Papæ immediatè subsunt; Alii, qui proximè Superiori ejus, à cujus Jurisdictione eximuntur.

QUESTIO VIII.

An de Exemptis Sacularibus in Corpore Juris mentio fiat? atque etiam, An circa hujus generis Exemptionem Antiqui ibidem reperiantur Canones?

Ad primam Quæstionis Partem, Respondetur, in Corpore Juris sermonem fieri de multiplici Exemptione Sæculari.

Agitur 1. de Exemptione, quæ fit mutatione Statûs, idque C. Unico DIST. CL. in quo Episcopus Suffraganeus æqualis fit suo Metropolitanò, Ecclesiæ suæ in Metropolitanæ erectione: Can. Calced. ann. 451. C. 16. De Maj. & Obed. GREGOR. IX. ann. 1227. in quo Ecclesiæ, quæ Archidiacono subest, ipsius Jurisdictioni subtrahitur, erecta in Cathedralè.

Agitur 2. de Exemptione, quâ Ecclesiæ alterius Ecclesiæ Jurisdictioni subtrahitur, sine ullâ Statûs mutatione; idque C. 52. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quo Episcopus Metropolitanus Jurisdictioni subtrahitur, utrâque in eodem statu permanente Ecclesiâ. PELAG. II. an. 577.

Agitur 3. de Exemptione, quâ, servatâ Metropolitanò sua auctoritate, Suffraganeò conceditur Præfessionis

honor in Conciliis, idque in C. 2. CAUS. XXV. QUÆST. II. junctâ Correc. Rom. notâ, in quo S. LEO illa manere præcipit Ecclesiæ Privilegia à Nicenâ Synodo concessa, inter quæ non minimum Ecclesiæ Hierosolymitanæ Privilegium, quo ipsius Episcopus Cæsareensem Archiepiscopum Metropolitanum suum præcedendi jus accipit, integrâ in reliquis remanente istius Dignitate.

Agitur 4. de Exemptione, quâ quoad Correctionem Subditi, Ordinario suo immediatè non subsunt, idque C. 13. De Off. Ordin. in quo Canonici, qui per Capitulum corrigi consueverunt, ab eodem corrigendi dicuntur.

Agitur 5. de Exemptione, quâ Deputati servitio Capituli aliorumvè Clericorum, Conquerentibus respondent, non coràm Episcopo, sed coràm illis, quibus deserviunt, idque C. 13. De Foro Compet. in quo id deciditur in favorem Capituli Belyacensis, aliorumque ejusdem Diocesis Clericorum.

Ad Posteriores Quæstionis Partem Respondetur, Canonem Antiquiorem circâ primam Exemptionem ex CONCILIO CALCEDONENSI anno. 451. celebrato de promptum esse, sed minimi momenti rem esse hujus Exemptionis Antiquitatem nosse.

Secunda Exemptio primùm à PELAGIO II. ad Pontificatum evecto an. 577. concessa fuit, deinde à GREGORIO illius Successore innovata an. 592.

Molinæus in hunc locum ait, hanc Exemptionem secundam mali exempli Exemptionem esse; ad id fortè motus, vel quia sine causâ concessa videtur, vel quia quæ conjiciatur, sufficiens Successorum respectu non apparet, vel quia Episcopus Thebanus, qui Larissæ Archiepiscopi Jurisdictioni subtrahitur, Responsalibus Papæ Constantinopoli degentibus, in minimis subjeçitur, in majoribus verò immediatè Summo Pontifici.

Sed quæcumque ex his Rationibus ad istam opinionem determinavit *Molinæus*, vix probari potest. Nam 1. conjicere licet, concessam hanc Exemptionem propter, causam eandem, propter quam innovata est, nempe propter illatas ab Archiepiscopo Larissæ Episcopo Thebano injurias.

2. Causa hæc, & justa, & sufficiens, etiam ergâ Successorem videtur; Justa, cum æquissimum sit, ut à calumniis inferendi vel patendi periculo quis liberetur: Sufficiens ergâ Successorem, cum ex *sine cit. Canonis* colligi possit, Thebanum Episcopum à Metropolitanò suo vexatum, propter Temporales, quæ inter utramque Sedem intererant, Contentiones. Hic enim Archiepiscopo Larissæ præcipitur, ut res, tum mobiles, tum imobiles, Episcopi Thebani, quas retinere dicitur, eidem restituit.

3. Causæ Majores jamjam ab INNOCENTIO I. Sedis Apostolicæ reservatæ fuerant. Unde GREGORIUM Thebanum Episcopum in majoribus sibi immediatè subjeçiens, nihil novi statuit: in minoribus verò illum Responsalibus suis subjeçit potius, quàm Constantinopolitanò, quia cognitâ sibi Responsalium suorum probitate, aliisque ad justè judicandum animi dotibus, sperabat ab illis justiores Sententias.

Cum *Nicanum Concilium* à quo Tertia Exemptio fluxit, ann. 325. fuerit celebratum, hinc fit, ut ista Exemptio omnium Sæcularium Exemptionum antiquissima sit; sed præterquam quòd hæc Exemptio non magni videatur momenti, adeoque singularis fuerit, ut nec in Corpore Juris, nec in Historiâ Ecclesiasticâ, quidquam simile legatur, non multùm refert, cujus sit Antiquitatis cognoscere.

Non idem dicendum de Quartâ Exemptione; Cum enim multa Capitula Canonicos suos corrigendi jure potiuntur, scire interest, quo tempore, sicut & quâ auctoritate, cæperit hæc Exemptio, ideòque utrumque accuratè notandum.

Antiquiorem circâ illam citato *Canone* nullum in Corpore Juris invenimus. Citatus autem Canon è *Concilio Lateranensi* sub INNOCENTIO III. ann. 1215. celebrato desumitur, sed hinc colligi non potest, tunc temporis hanc Exemptionem cepisse, cum CONCILIUM illam

non

non introducat, sed à Consuetudine introductam confirmet; imò antiquiorem fuisse colligitur ex eo, quòd Consuetudo, quã jus Ecclesiasticum acquiritur, legitime præscripta esse debeat, ac ad illam Præscriptionem quadragenaria saltem possessio requiratur; prædicta quoque Consuetudo ex his esse potuerit, cujus initium Hominum memoria excedit.

Quinta Exemptio non est Quartæ ab similibus; in hoc enim differt solum, quòd in illa nedum de Jurisdictione Capituli, per Privilegium acquisitã, sed etiam de simili Jurisdictione aliorum Clericorum agatur, quòdque non correctionem Canonicorum ex officio faciendam respiciat, sed facultatem audiendĩ querelas contã Deputatos servitio Capituli, aliorumvè Clericorum: Canon, qui de illã loquitur, ex INNOCENTIO III. circã an. 1210. Episcopo Belvacensi scribente desumitur; hinc tamen concludere non licet, tunc temporis ortam esse, cum illam INNOCENTIUS non concedat, sed tantum probet, posito quòd ex Indulgentiã, vel ex Consuetudine legitima proficiatur.

Circã Canonem, quo Quarta probatur Exemptio, non omittendum, Jurisdictionem, quã gaudent Capitula exempta, ab Episcopo independentem non esse, cum ad illius commonitionem vel iussionem illam exercere debeant, & nisi intrã terminum ab eodem constitutum illam exerceant, illam amittant in Episcopi commodum, qui Canonicos perindẽ corrigere valet, ac si nullam Capitula illos corrigendi facultatem haberent.

QUÆSTIO. IX.

An Metropolitanorum in Suffraganeos Jurisdictione dici debeat Privilegium?

Tanta est Privilegii cum Exemptione Connexio, ut antequam finiatur de Exemptione Sæculari Tractatio, prætermittã hæc circã Privilegia Quæstio examinanda visa sit.

Querendi causa: Metropolitanorum Jurisdictione è Jure Communi emanat, cum ergò Privilegium ab illo Jure Exceptio sit; Jurisdictione prædicta, Privilegium non dicenda videtur.

Respondetur, eã non obstante ratione, istam Jurisdictionem in Variis Juris Textibus Privilegii nomine donari; nam I. C. 2. CAUS. XXV. QUÆST. II. tam prout à Gratiano refertur, quam prout in notã à Correct Rom. additã habetur, Jurisdictione cujusque Ecclesiæ in aliam Privilegium nominatur; nam per Privilegia Ecclesiarum, quæ illata manere præcipit, tam Jurisdictionem, quam alia Jura intelligit. 2. C. 6. ead. CAUS. & QUÆST. ubi S. LEO de Metropolitanorum Jurisdictione expressè loquens, illam Privilegium nominat, dum Apostolicæ Sedis Vicario dicit vices suas delegare, eã lege, ut Metropolitanorum Privilegia serventur.

QUÆSTIO. X.

An in Occidente antè Sæculum IX. fuerint Primates, sive Episcopi, qui pluribus Archiepiscopis præessent?

Ex Decisione hujus Quæstionis patebit, an per illa Sæcula potuerint esse Metropolitanani Exempti? Eo etiam solo sine proponitur.

Querendi causa: Sunt Eruditi Viri, qui per totum hoc tempus Primatibus caruisse Occidens affirmant.

Respondetur, ex variis Juris Textibus colligi contrarium; de Primatibus siquidem expressè loquuntur, ut de re in Occidente existente, Can. 1. & 2. DIST. XCIX. desumpti ex Epistolis ad Italia Galliarum Episcopos scriptis ab ANACLETO & ab ANICETO. De iis etiam loquuntur expressè, tanquam de re in Occidente existente, C. 3. CAUS. II. QUÆST. VI. desumptus ex Epistola ejusdem ANACLETI ad Universos Episcopos scripta. Etsi autem hæ Epistolæ ANACLETI & ANICETI non sint, sed ipsis suppositæ, constat tamen scriptas antè IX. Sæculum, nam ineunte hoc Sæculo citantur: arqui verisimile non est, illum, qui ANACHETO vel ANICETO has Epistolas supposuit, adeò dementem fuisse, ut illos Pontifices de Primatibus loquentes inducat ad Occidentis Episcopos tan-

quam de re apud istos existente, si saltem suo tempore non extitissent in Occidente Primates: præterea Impositoris hujus finis non alius fuisse videtur, nisi ut Ecclesiasticam sui avi Politiam veteribus firmaret testimoniis. Quod de Epistola ANACLETI & ANICETI dictum est, ad Epistolam CLEMENTIS & LUCI vel STEPHANI I. è quibus desumpti sunt C. 1. & 2. DIST. LXXX. quæque de Institutione Primatum & Patriarcharum à PETRO factã in Civitatibus, in quibus Gentiles Primates habebant, vel Primos Flamines, vel Archiflamines, extendendum est.

Confirmari potest ad Quæstionem propositam Responso ex C. 3. CAUS. XXV. QUÆST. II. Desumitur ex GREGORIO Augustino Anglorum Episcopo Responso IX. ann. 604. In illo dicit Augustino GREGORIUS, se in Episcopos Galliarum autoritatem illi non dare, quia Episcopus Arelatenfis ab antiquis Prædecessorum suorum temporibus Pallium accepit, istumque autoritate perceptã privare non debet; præcipit que eidem, ut si per Galliarum Provincias transeat, ac ex autoritate aliquid agendum fuerit cum prædicto Arelatenfi Episcopo, id agat; indè enim sequitur vel tunc in Galliis nullum alium fuisse Metropolitanum, quam Arelatensem Episcopum; vel istum fuisse Primatem: Prius communiter respicitur, Posterius ergò verum censendum.

Dici non potest, Arelatensem Episcopum fuisse Vicarium Apostolicum, & hujusmodi Vicarium à Primatibus multum differre; Nam vel fuit Vicarius Temporalis & ex Commissione, vel Perpetuus ratione Sedis; non Prius, Gregorius enim insinuat, Episcopum Arelatensem suam in Episcopos Galliarum autoritatem accepisse cum Pallio, Vicarius autem Temporalis autoritatem eo modo suam non accipiebat: si Posterius, Arelatenfis Episcopus Primas erat, cum Vicarius Apostolicus ratione Sedis, nihil aliud esset, quam Primas.

Quod in hæc Quæstione supponitur ut certum, nempe IX. Sæculo Primates in Occidente extitisse, patet ex Can. 8. CAUS. IX. QUÆST. II. in quo NICOLAUS testatur ann. 864. Sigebodum Narbonensem Archiepiscopum apud se conquestum fuisse, se vexari à Radulfo Bituricensi Patriarchã, in eo quòd Iste suam Jurisdictionem usurparet: nomen autem hoc Patriarcha, ad minus significabat Primatem, qui dicitur Minor Patriarcha.

QUÆSTIO. XI.

An Exemptiones Sæculares favorabiles minus sint, quam Regulares? atque, ut res in Exemplo posita clarior fiat, Queritur, verbi gratiã, an Exemptio Monasterii ab Episcopi Jurisdictione, favorabilior sit, quam Capituli Sæcularis Exemptio ab eadem Jurisdictione?

Querendi causa: Non idem vitæ genus in Episcopis ac in Monachis, ac quamvis lectione illud optimè callerent, experienciã tamen usuque non noverunt, undè sanè minus de illo judicare poterant, quam Monachi: hinc quoad Vitam Monasticam justa videtur Monachorum ab Episcopi Jurisdictione Exemptio; In Capitulo autem Sæculari locum non habet ista ratio, præterea Monasteria in Congregatione posita, Praelatos Regulares habent, qui illa corrigant, & alios, qui Correctores unã cum Monasteriis visitent, & corrigant; quod nec etiam Capitulo Sæculari convenit.

Respondetur, Capitulum Sæculare allegare pro se rationes posse, quas Monasterio afferre non licet, sunt sæpè sæpius inter Capitula & Episcopos Contentiones Temporales, propter quas, si Jurisdictioni Episcoporum subsint Capitula, ab Episcopis vexari poterunt, Contentiones autem istæ oriuntur ex eo, quòd nonnulla Jura, Terras, Ecclesias, aliaque hujusmodi communia habeant Episcopi cum Capitulis, cum quibus aliàs idem Corpus constituebant, omniaque communia habebant. Nihil autem tale Monachis convenit.

Præterea Ratio illa potentior videtur, quam quæ primò pro Monachis allegata est, cum ista nimis probet; hinc enim inferre fas esset, quòd nedum Moniales, quarum pleræque Episcopo semper subjectæ fue-

runt, sed & Vitam Conjugalem Viventes, ab Episcopi Jurisdictione libera esse deberent.

Quoad Posteriores Rationem pro Monachis allegatam, fatendum, quod si Capitulum Sæculare, ab Episcopo Exemptum, non habeat, qui illud visitet, corrigat, illius Exemptio favorabilis minus erit, quam similis Monasterii Visitatorem habentis Exemptio.

QUÆSTIO XII.

An Capitulum Papæ vel Metropolitanum immediatè subesse possit dici, etsi Papa vel Metropolitanus suam super illud Jurisdictionem proximè non exerceat, nec per se, nec per alios?

Querendi causa: Differendum videtur de Capitulo pariter, ac de Privato; Iste autem suo Episcopo immediatè subijci non dicitur, nisi Episcopus in illum suam proximè exerceat Jurisdictionem, id est, nisi in primâ Instantiâ illum judicet; non ergo dici poterit, Capitulum Papæ immediatè subesse, nisi in illud Papa suam proximè exerceat Jurisdictionem, vel per se, vel per alium, sive nisi de illius Causis in primâ Instantiâ cognoscat.

Respondetur, Affirmativam Sententiam videri sequendam, nec valere similitudinem; cum Privatus sui ipsius Judex esse nequeat, Collegio verò quodlibet Membrorum judicare liceat. Cujus Rei exempla passim subministrant quævis Judicium Curia: Ratio distinctionis inter Corpus, & Privatum quemlibet evidens est, cum Corpus sit capax Jurisdictionis, illamque habere possit à Lege, vel acquirere per Consuetudinem, aut per Præscriptionem; è contrâ Privatus quilibet Jurisdictionis circa se ipsum incapax est, ideòque nullo ex his modis acquirere potest.

Nec dicas, quod immediatè subijci alicui, idem sit, ac non alium primum Judicem cognoscere: id enim intelligendum de alio Judice, qui à Collegio distinguitur, quando de Collegio agitur.

Quæret forsitan aliquis, Undè Collegia Jurisdictionem in se ipsa exercentia illam acceperint? Si quæ Metropolitanum immediatè subiecta in secundâ Instantiâ ad Metropolitanum recurrunt, nec iste habeat ullos Casus, de quibus in primâ Instantiâ cognoscat, usurpasse videntur, quia illam accipere non potuerunt à Metropolitanum, alioquin à Metropolitanum ad ipsum Metropolitanum appellaretur, cum Collegia ista illius Vicarii essent in totâ Jurisdictione, ideòque idem cum ipso Tribunal haberent Metropolitanum. Nec etiam à Papâ illam Jurisdictionem accipere potuerunt, quia Metropolitanum immediatè subijcere volens, ipsos sui ipsorum Judices in primâ Instantiâ non constituisset. Si verò prædicta Collegia Papæ immediatè subsint, Jurisdictionem in se ipsa à Papâ accipere potuerunt, quia etsi Papæ Vicarii essent, ab illis ad Papam in secundâ Instantiâ appellari posset, cum Jurisdictionis illius portionem tantum haberent; nec dici posset, quod prædicto Casu totam, quam haberet ut illorum Collegiorum Ordinarius, Jurisdictionem daret, quia sunt Casus Papæ etiam ut Judici Ordinario, sive Primo, reservati, quos non committeret, ideòque totam, quæ ad se pertinet, Jurisdictionem, ut Ordinarium, non communicaret.

QUÆSTIO XIII.

An Exemptiones, quibus Episcoporum Subditi Metropolitanis immediatè subijciuntur, preferenda sint iis, quibus iidem immediatè subsunt Papæ?

Querendi causa: Posteriores non solum honorabiliores, sed etiam utiliores videntur, cum potentius præsidium Exemptis procurent.

Attamen *Respondetur,* Posteriores Priores præferendas, tum quia Exemptorum, qui Papæ proximè subsunt, necessitas, utilitasque illum cogit, ut Inspectores, Visitatoresque in Partibus deputet; tum quia hujusmodi Exemptiones onerant Papam, non honorant, atque hinc vilipendendi locus.

Metropolitanus verò hinc multum honoratur, ideò-

que in hoc habet, quod illas æstimet: tum quia tot tantisque distentis negotiis Papa nativo Gregi vix attendere potest, Metropolitanus verò paucioribus minoribusque pressus, addita Gregi suo portiuncula regenda satis sufficit; tum, demum quia quicumque in partibus suo Superiore caret, quodammodo Acephalus est, cum sine Capite convenienti esse videatur; quam postremam rationem ex C. 8. Dist. XCIII. colligere licet.

QUÆSTIO XIV.

An certum sit, Privilegium vel Exemptionem amitti unico actu contrario?

Querendi causa: Privilegium, seu Exemptio non acquiritur unico actu, sed pluribus ad hoc opus est, ac præterea possessione pacificâ non interruptâ per 40. annos; videtur ergo, quod amitti non debeat unico actu, cum per quancunque causas res nascitur, per eandem dissolvatur, C. 1. De Regulis Juris. Hinc etiam adduci potest C. 4. de Confirm. utili. Docere enim videtur, Privilegium non amitti actibus contrariis, nisi durent per tempus ad Præscriptionem requisitum, cum declarat Episcopum Hildesensem non manutendum in possessione Jurisdictionis, in Monasterium suæ Dicecesis Sedi Apostolicæ immediatè subditum per Privilegium, nisi ea per 100. annos sine interruptione fructus fuerit.

Allatis Argumentis adversari videntur C. 8. De Constitut. & C. 22. De Præb. In priori dicitur, quod suppressio alicujus Dignitatis facta autoritate Capituli, & à Sede Apostolicâ confirmata, unico actu contrario revocetur, nimirum unicâ ad hanc Dignitatem promotione ab ipso Capitulo factâ; In posteriori habetur, quod Capitulum, cui indultum est à Sede Apostolicâ, ne plures sint in eo Canonici quàm 40. amittat hoc Indultum, si quem creet Canonicum ultra hunc numerum. Iisdem quoque Argumentis repugnare videtur ipsa ratio, nam Privilegiatus agens contrâ Privilegium, actione suâ illi renuntiare censetur, & hæc renuntiatio tacita unicâ actione fieri potest, sicut & expressa.

Cum ergo pateat propositam Quæestionem meritò agitari, hinc consequens est, meritò quoque solvendam suscipi. Ad solutionem autem, Distinguendum inter amissionem Privilegii, quæ fit per Præscriptionem, & amissionem, quæ fit per Renuntiationem; Ad Priorem pluribus actibus non interruptis opus est, atque etiam spatio temporis ad præscribendum requisiti: Ad Posteriores sufficit unicus actus: hoc autem discrimen est inter Actus, quibus præscribitur, & Actus quibus renuntiat, quod isti fiant à Privilegiato, illi autem ab ipso Præscribente.

QUÆSTIO XV.

An Prelatus non Exemptus ab Ordinarii Jurisdictione, possit præscribere Episcopalem Jurisdictionem?

Querendi causa. Hujus Jurisdictionis Capax est, cum sibi possit committi etiam ab Episcopo, non solum Commissione Particulari, sed & Generali, quâ tota vel ferè tota Jurisdictio delegatur; hinc factum est, ut Prelati Inferiores multa Jura Episcopalia contrâ Episcopum præscriperint. Talia sunt 1. Jus conferendi Beneficia in Decanis, Præpositis, Archidiaconis, Capitulis. 2. Jus prædicandi in Theologo, in Parocho. 3. Jus absolvendi à Casibus reservatis in Penitentiario. 4. Jus visitandi in Archidiacono & in Archipresbytero. 5. Jus exercendi Jurisdictionem in primâ Instantiâ erga aliquos in Capitulis quibusdam: Ex illâ autem talium Jurium Præscriptione inferri posse videtur, talia quoque Episcopalia Jura ab eodem Prelato non Exempto præscribi posse; sicut enim præsumptum est, Episcopum talia Jura transmisisse in Prelatos Inferiores, patiendo, ut illa exercerent sine Commissione expressâ, sic præsumere idem liceret de cæteris Juribus, si per 40. annos possiderent à Prelatis non Exemptis, Episcopo non contradicente.

Hic

His non obstantibus, *Dicendum*, Quædam esse Jura Episcopalia, quæ à Prælato non Exempto præscribi non posse certum est; Talia sunt, quæ Episcopo tribuuntur cum hæc Clausulâ, *non Obstante quâcumque Præscriptione*, ut Confessorum Approbatio, C. 15. Sess. XXIII. Concessio Litterarum Dimissorias, C. 10. Ead. Sess. Approbatio Prædicatorum, C. 4. Sess. XXIV. Institutio Prælatorum ad Beneficia C. 13. Sess. VII. Visitationis Ecclesiarum etiam Exemptarum, C. 8. Ead. Sess. Ratio est, quia semper reclamata illa prohibitio, ac impedit, ne sit bona fides ex parte Præscribentis ideòque irritam facit Præscriptionem ipsam.

Obijci posset contra Decisionem, quòd Canones vetantes præscriptionem in re Juris Positivi sint ipsimet Præscriptibiles; hinc factum, quòd Canones vetantes, ne Procuratio solvenda Visitationi præscriberetur, nonnullis in Locis Præscripti sint, hancque Præscriptionem approbet CONCILIUM TRIDENTINUM. Objecto huic *satisfit* dicendo, quòd prædicta Jura tanti momenti sint, ut nunquam à Prælato Inferiori pacificè possideri Episcopi passuri sint.

Jura autem ejusmodi ideò excipio à Præscriptione, quia prohibetur à Canone circa illa Præscriptio: Circa alia verò Jura jam præscripta à Prælato non Exempto, vel præscribenda, Notandum duco exerceri non posse contradicente Episcopo, quia cum Prælati iste Episcopo Subjectus supponatur, consequens est, ut censetur illa Jura præscripsisse vel præscribere eâ lege, ut illa tanquam Subditus, prout est, exercebit: undè sequitur, quòd propriè loquendo, Prælati Episcopo Subditus non potest præscribere Jura Episcopalia, quia illa exercet tantum nomine Episcopi, & quæ nomine alicujus possidentur, nunquam præscribuntur contra illum: nam Præscriptio acquirit dominium, qui autem aliquid possidet nomine alieno, illius Dominus fieri nequit.

QUESTIO XVI.

An Prælati Exempti possint præscribere Jura Episcopalia? & Quæ dubitandi ratio?

Si Prælati hujusmodi præscriberet Jura Episcopalia, illa exerceret suo nomine ut propria, non ut commissa sibi ab Episcopo Diocesano nomine illius, cum à Jurisdictione Episcopi Diocesani liber supponatur; nec etiam illa exerceret nomine illius Episcopi, cui immediate subest, sive Metropolitanus, sive Primatis, sive Papæ, cum non videatur ad id ab illo Delegatus, nec illo appareat modo velle hunc Episcopum, ut à tali Prælato talia Jura suo nomine exerceantur: absurdum autem videtur, ut Prælati Secundi Ordinis suo nomine exerceat Jura Prælatorum Primi Ordinis seu Episcoporum, sic enim evertitur ordo à Deo institutus, cum Prælati Primi Ordinis à Spiritu Sancto positi sint, ut regant Ecclesiam Dei, ceteri verò sint ex iis, qui ab iisdem regendi sunt, undè Prælati isti exercere non possunt Jurisdictionem, quæ Ecclesia Dei regitur nomine proprio, sed tantum nomine eorum, quorum est illam regere.

Verum hæc aliavè similia non obstant, quin *Dicamus*, Prælatos Exemptos præscribere posse Jura Episcopalia. Ad hanc Sententiam adducimur his rationum momentis; Plures extant Juris Textus, qui id tanquam indubitatum supponunt. Primus est C. 15. *De Præscript.* In eo INNOCENTIUS III. præcipit, ut Abbati cuidam adjudicentur Jura, quæ præscripsisse contra Episcopum Wigorniensem probaverit. Alter Textus est C. 18. *ead. Tit.* in illo idem Pontifex Abbatem Sancti Salvatoris de Ticheto ab impetitione Episcopi Lucani absolvit super plurimis Juribus Episcopalibus, declaratque, se id facere, quia Abbas ostenderat, se illa legitime præscripsisse.

Idem Textus docent, quæ Jura Episcopalia præscribi possunt; Prior enim expresse meminit Processionum, Procuracionum, Decimationum, Cognitionis Causarum Matrimonialium, Juris Suspensionem, & Interdictum ferendi.

Posterior mentionem facit de Institutione, Destinatione, & Ordinatione Plebanis, & Clericorum, Baptismo, & Pœnitentia super levioribus culpis, perceptione Decimarum, de Officiis Divinis celebrandis, de excommunicando & interdicendo, & absolvendo.

Ex his Juribus, quæ recensuimus, nonnulla sunt, quæ maximum locum occupant, inter Jura Episcopalia: ejusmodi sunt Approbatio ad Administrationem Sacramentorum, Excommunicatio, ac ab illâ Absolutio, Cognitio Causarum Matrimonialium, Institutio & Destitutio Plebanorum seu Curatorum; undè sequitur, quòd si hæc Jura Episcopalia præscribi possunt, idem dicendum de cæteris; excipienda tamen ea, circa quæ Jure Novissimo *Concilii Tridentini* prohibita est Præscriptio, quæque supra *Questione XV.* notata sunt.

C. 12. *de Excess. Præl.* meminit etiam quorundam Jurium Episcopaliū, quæ præscribi possunt ab Abbatibus: hæc autem sunt Injunctio Pœnitentiarum Publicarum, & Concessio Indulgentiarum.

Ad Rationes oppositas Respondeo, Prælatum Exemptum exercere nomine Episcopi, cui immediate subest, Jura quæcumque contra Episcopum Loci præscribit, sicut & ea, quæ ex ipsâ Exemptione recipit, v. gr. Quoties Summus Pontifex eximit Monasterium ab Episcopi Jurisdictione, illud quasi immediate subjicit suæ Sedi; Jura, quæ Episcopus exerceret in illud Monasterium, Papa sibi reservat, & Abbati nonnulla committit suo nomine exercenda, ideòque Abbas eâ Exemptione fit quodammodo Episcopus hujus Monasterii; undè, si deinde aliqua sua Jura Episcopalia circa Sæculares præscribat, ea acquirit exercenda eodem nomine, quo exercet illa, quæ habet circa Regulares; eo enim casu subrogatur Papa Episcopo Diocesano, & si Papa Abbati committat quædam Episcopalia Jura ex his, quæ ipse acquirit succedendo loco Episcopi, Abbas fit Papæ Vicarius quoad illa Jura Episcopalia, eoque nomine Vicarii Papæ, capax efficitur acquirendi cætera Jura Episcopalia ad Jurisdictionem pertinentia, ipsoque Divino Jure Episcopali Characteri non reservata; undè illa præscribere potest, modo ex illis non sint, circa quæ prohibetur Præscriptio. Quod de Prælato Exempto immediate Subdito Sedi Apostolicæ dictum est exempli gratiâ, idem dicendum de eo, qui immediate subest Metropolitanano, Metropolitanus fit ejus Episcopus, & si quæ Prælati exerceat in Regulares, Episcopalia Jura nomine Metropolitanus illa exercet.

Si quis autem querat, quæ sint Episcopalia Jura, quæ ab Abbate Exempto in Regulares exercentur, Respondeo, hæc esse, nempe Approbationem Confessoriorum ad audiendas Confessiones Regularium Subditorum, Approbationem Regularium Subditorum ad celebrandam Missam in Monasterio; Approbationem ad prædicandum solis Regularibus Subditis; Benedictionem Ornamentorum ad Divina celebranda Officia; Concessionem licentiæ transeundi ex Diocesi ad Diocesim, quæ respondet Literis *Exeat* vocitatis & ab Episcopo concedendis.

Sunt, qui obijciant, Prælatum Exemptum, incapacem esse Præscriptionis Jurium Episcopaliū erga Sæculares defectu bonæ fidei, quia ignorare non potest illa Jura sibi non pertinere, cum Sæculares sibi non subjiciantur, sed Episcopo, in cujus Diocesi habitant. Sed hæc obiectio nullius roboris esse videtur, cum fieri possit, ut Prælati recens promotus audiat à fide dignis Testibus, Prædecessores suos exercere solitos fuisse Jurisdictionem Episcopalem in Sæculares, hisque credens testimoniis pergat illam exercere, Episcopo non contradicente, idemque faciat Successor & Successoris itidem Successor, per 40. & amplius annos, Sede Episcopali plenâ, & Episcopo nullo conquerente. Fateor primum Prælatum, qui hanc Jurisdictionem exercere cepit, mala fide possessionem inchoasse, nisi deceptus fuerit falsis Testimoniis falsò attestantibus, Prædecessorem illâ Jurisdictione potitum fuisse; sed inchoata mala fide Possessio, bonâ fide continuari potuit à Successore Possessoris malæ fidei, ignorante malam fidem Prædecessoris;

cessoris; potuit quoque bona fides istius Successoris ad Successores transire, iisque prodesse ad compleendam Præscriptionem incipientem à Possessore bona fidei, & à similibus continuatam ad usque consummationem.

Sunt Alii, qui objiciant ad Præscriptionem requiri, ut in nullâ temporis parte habeatur conscientia rei alienæ *C. 20. de Præscript.* undè concludunt, Prælatos Exemptos nunquam posse præscribere Jurisdictionem Episcopalem; quia inest semper mala fides initio possessionis. Sed majoris ponderis non est ista objectio, cum certum sit, *citatum Caput* loqui tantum de parte temporis ad Præscriptionem requisiti, loquitur enim de Præscribente, & exigit, ut in nullâ temporis parte ad præscribendum necessarii ipse conscientiam habeat rei alienæ; in Casu autem objecto Præscribens non habet conscientiam rei alienæ in nullâ temporis parte ad Præscriptionem requisiti, cum supponamus, non computari possessionem ad Præscriptionem requisitam, nisi eo tempore, quo cepit esse conjuncta cum bonâ fide, & eadem bona fide continuatam fuisse, usque ad tempus ad id præfinitum.

Adjiciunt nonnulli, possessionem hujusmodi nec inchoari, nec continuari posse, cum bonâ fide, idque quia reclamant Canones omnibus nôri, aut saltem à Prælatis Exemptis cognoscendi, incessanter dicentes, Episcoporum esse regere Populos sibi Subditos, alios verò, qui illos regunt aliter, quàm eorum Episcoporum nomine, rem alienam administrare. Sed illa Objectio non magis urget, quàm præcedentes; sunt enim plures Textus loquentes de Ecclesiis, quæ pleno jure Regularibus concessæ sunt, undè inferre est, illas fuisse concessas cum Jurisdictione illas regendi independentem ab Episcopo; ejusmodi sunt *C. 31. De Præb. & Cap. 3. De Privileg.* Hinc Prælatus hos Canones aliofve similes callens existimare potest, Ecclesias, quas Prædecessores bonæ famæ rexerunt concessas Monasterio pleno jure, id est cum totâ Jurisdictione Episcopali, eaque ductâ opinione, licuit sibi legitimam Possessorem se se reputare; rem ipsam scrutandi causam non habuit, cum Prædecessorum probitas de illâ dubitare non pateretur. Successor in Dignitate non est pejoris conditionis, quàm Successor in Hæreditate, undè sicut iste præsumere potest, Autorem suum justè possedisse, si boni nominis fuerit, & continuare possessionem bonâ fide, quam alter malâ fide habuit, nec vituperatione dignus, si huic præsumptioni, quam justam judicat, innixus possessionem inchoatam continuat, non perquisitâ primâ possessionis origine, ita idem dicendum videtur de Successore in Dignitate circa Jura à Prædecessore, viro probato habito, possessa, eadem de illo præsumente, & propterea originem Possessionis perscrutari negligente, imò nec cogitante.

Instant Idem, & dicunt, nulli licere contrâ Generalem Ecclesiæ Disciplinam præscribere, quia ipsa reclamat semper contrâ Præscribentem, & exprobrat usurpationem; ideòque INNOCENTIUM III. *C. 5. De Consuetudine*, irritare Consuetudinem huic Disciplinæ contrariam, quâ pendente Interdicto Generali quoddam Capitulum Officia Divina solemniter celebrabat, Sed non attendunt Exemplum, allatum non congruere, quia irritata ab INNOCENTIO III. Consuetudo dirumpibat, ut ipse ait, meritum Ecclesiastica Disciplina; efficiebat enim, ut Interdictum Generale sine ullo fructu foret, cum celebrante solemniter Divina Officia Capitulo B. Petri Cenomanensis Civitatis pendente Interdicto, totius Urbis Incolæ nullum vel saltem minimum sentirent incommodum ex Interdicto, ideòque istud illos minimè vel parùm excitabat ad emendam culpam, propter quam ferebatur Interdictum: at si Prælatus Exemptus, pleraque Jura Episcopalia ergà Regulares exercens nomine Papæ vel Metropolitanî, alia acquirat in quâdam Civitate circa Sæculares, non dirumpitur nervus Disciplina; Ecclesiastica; cum Pars illa regi possit à Prælato Exempto, pari vigilantia vel sollicitudine ac regeretur ab Episcopo Diocesano.

Verum quidem est, Populum utiliùs regi posse ab

Episcopo, quàm à Prælato Exempto, quia major est Episcopi ergà illum autoritas propter eminentem ipsius Dignitatem, ideòque major Populi ergà Episcopum reverentia; sed propter hoc solum non fit impræscriptibilis Jurisdictio Episcopalis à Prælato Exempto; hoc unum hinc inferre licet, Ecclesiam posse justè prohibere Præscriptionem hujusmodi circa nonnulla Jura, quæ ab Episcopo exerceri refert, ut videtur factum à CONCILIO TRIDENTINO locis suprâ citatis.

Quæ hætenùs dicta sunt de Prælato Exempto circa capacitatem præscribendi Jura Episcopalia, certa sunt Jure Communi; At Jure Gallico videntur incerta; dubitari enim potest, an Prælatus ejusmodi præscribere possit sine titulo saltè colorato, qui exhibeatur, idque infertur ex eo, quòd Capitula Senonense, Bajocense, aliaque, Monasterium Jotrense, Monasterium Regularè in Diocesi Lemovicensi Senatûsconsulto declarata sunt subesse Ordinariæ Jurisdictioni, etsi allegassent probassentque possessionem immemoriam, nullo tamen exhibito titulo; hæc consequentia non est iniquè quæque vera, nam in casibus allegatis non agebatur de Prælato, qui certò Exemptus esset, cuique disputaretur facultas præscribendi alia Jura Episcopalia, quàm quæ in Privilegii titulo continentur, ut in hæc Secundâ Quæstionis Parte de eo solo agitur: sed agebatur de Prælato, qui justè præsumebatur Subditus, quia nullo titulo probabat, se Exemptum, & de isto in primâ Quæstionis Parte dictum est non posse præscribere Jura Episcopalia, ut ea independentem ab Episcopo exercere possit; Quidquid sit, hoc certum discrimen inter Jus Commune & Jus Gallicum reperio, quòd Jure Communi ex possessione memoriam Hominum excedente præsumitur titulus, undè qui gaudet eâ possessione manuteneretur, etsi non possit exhibere titulum; at Jure Gallico titulus non præsumitur, sed potiùs usurpatio Sede Vacante inchoata, & continuata Episcopo negligente petere tituli exhibitionem.

Quæri obiter potest, cur in Galliâ præsumitur titulus in Laico, qui possidet Decimas per tempus memoriam Hominum excedens, etsi Laicus sine Privilegio incapax sit juris percipiendi Decimas, ideòque etiam haud capax illud jus præscribendi; titulus verò non præsumatur in Prælato possidente à tempore memoriam Hominum excedente Jura nonnulla Episcopalia, cum non videatur egere magis Privilegio ad illa Jura possidenda, quàm Laicus egeat Privilegio ad possidendum Jus decimandi.

Respondetur, discrimen hinc peti, quòd Laici habeant Privilegium possidendi Jus decimandi in Corpore Juris inclusum, nempe in *C. 19. De Decim.* insinuante esse Laicos, qui sine periculo Animarum retinebant Decimas, qui alii esse nequeunt, quàm qui infeudatas habebant; undè notat PRUENIUS Veterem Codicem addere, non infeudatas, ea propter Laici, qui à tempore memoriam Hominum excedente possident Jus decimandi, præsumuntur illas possidere infeudatas à tempore præcedente textum illum, qui prohibet Decimas aliter possidere; at Prælatus non habet in Corpore Juris Privilegium, quo possit Jura Episcopalia possidere, undè, qui illa possidet, non præsumitur justè possidere, ideòque docere debet de Titulo.

QUÆSTIO XVII.

An qui abutitur Privilegio illud eo ipso amittat?

Respondetur, Textus suprâ citatos, dùm de viis, quibus amittitur Privilegium, actum est, ostendere penam hanc esse Sententiæ ferendæ: dicunt enim omnes, quòd qui concessâ abutitur potestate, mereatur illam amittere. His addendus locus ex *S. Augustino* desumptus, & à *Corrector. Rom.* relatus *C. 63. CAUS. XI. QUÆST. III.* hic autem est, *Judicio Legum jure ab obtentâ Dignitate dejicitur, qui Privilegio sibi concessô abutitur.* Sensus enim est, Leges justè judicare, hujusmodi Hominem deiciendum esse. Excipienda quædam Privilegia, de quibus Canones dicunt, quòd ipso facto amittantur in quibusdam Casibus; id dicunt de Privilegio Fori, & Canonis. *C. 27. De Privil. C. 33. 35. De Sententiâ Excomm.*

Q U Æ S T.

QUESTIO XVIII.

An Privilegium pereat, eo ipso, quod maxime damnosum fiat, vel quod cesset causa, propter quam concessum est?

Dubitandi Ratio circa Primum; Privilegium est Gratia: Gratia autem iniusta fit, quando incipit maximum alteri inferre præjudicium.

Ratio dubitandi circa Alterum Quæsitum; Cessante causa cessat effectus.

Ad Primam Quæstionis Partem Respondeo, C. 9. De Decim. docere, revocandum, vel moderandum Privilegium, quod fit aliis maxime nocivum; loquitur de Privilegio non solvendi Decimas concessio Cisterciensibus, quando raræ erant illorum Abbatia, atque etiam pauperes, declaraturque illud revocandum, aut saltem moderandum ex eo, quod Abbatia Cisterciensis Ordinis adeo augmentata & ditata fuissent, quod multi Viri Ecclesiastici de Privilegio illo conquirentur. Eâ de causa CONCILIUM LATERANENSE 1216, C. 34. De Decimis restringit Privilegium illud ad Terras jam acquisitas, quas Religiosi suis manibus aut sumptibus excolebant, volens, ut de Terris postea acquirendis, quoquo modo illas exculturi essent, Decimas solverent, & de Terris alienis ipsorum manibus vel sumptibus excolendis idem præstarent. Quod præcepit Concilium circa Cistercienses, ad alios Religiosos idem Privilegium Habentes extendit.

Idem Textus ostendunt etiam, quod cessante causa Privilegii non cessat eo ipso Privilegium, cum ex iis colligatur, quod paupertate Regularium cessante, non cessasset Privilegium solvendi Decimas, cujus causa fuerat præcipua.

QUESTIO XIX.

An, si Ecclesia alicujus Civitatis Cathedralis obtineat Exemptionem ab Ordinaria Jurisdictione, nulla facta mentione Exemptionum similibus concessarum plerisque Ecclesiis ejusdem Civitatis, postrema hæc censenda sit obreptitia?

Quærendi causa; Rescriptum postrema Exemptionis non potest esse obreptitium, ob omisam in illo mentionem anteriorum Exemptionum concessarum, in eadem Civitate Cathedrali, si nulla extet Lex, quæ adstringat ad faciendam hujusmodi mentionem; quod sic ostendi potest: Ratio proxima, cur in Secundo Rescripto circa eandem rem, de Primo facienda est mentio, alia non est, quam quia extat Lex, quæ hanc mentionem exigat, & habetur C. 3. 9. 23. De Rescriptis. Idemque dicendum de cæteris rebus exprimendis: extant Leges, quæ obligant ad illas exprimendas, ut videre est ex Textibus circa id collectis, dum de Rescriptis egimus. Nulla autem habetur Lex, quæ cogat, ut in postrema Exemptione de similibus aliis obtentis mentio fiat.

Ea tamen non obstante Ratione, Dicendum, quod obreptitia videatur Exemptio, quæ de pluribus aliis similibus concessis in eadem Civitate Cathedrali non meminerit. Hæc Sententia inferitur ex C. 20. De Rescriptis; docet enim in Rescripto exprimenda, quæ dimovere possunt Summum Pontificem à concedendâ Gratia: avocari autem plurimum potest Summus Pontifex à concedendâ Exemptione, si sciat, jam plures similes concessas esse, in eadem Civitate Cathedrali; cum præsumendus sit, nolle Episcopum totâ ferè Jurisdictione spoliare in præcipuo Loco Dioceseos, eoque modo illi spem auferre utiliter regendi Diocesim; nam quæ ab Ecclesiis Civitatis fiunt, trahuntur in exemplum ab Ecclesiis aliorum Locorum; ideòque si Episcopus caruerit potestate reformandi Ecclesias Civitatis, vix poterit cæteras corrigere. Non ignorant Summi Pontifices, strictè præcipi Episcopis, ut præcipuè resident in Civitate Cathedrali, quodque ejus præcepti ea mens sit, ut suâ præsentia Clerum præcipuum Dioceseos in officio contineant, idque ab illis præstari non posse, si careant in illum Clerum autoritate.

Extat ergo Lex, quæ saltem confusè præcipit, ut Rescriptum Exemptionis novissima, anteriorum Exemptionum ejusdem generis in eadem Civitate Cathedrali concessarum mentionem faciat; eaque notatu dignior, quod è Ratione Naturali petatur, dicitur enim, ut, qui

Gratiam postulat, non celet, quæ amovere possint ab illius Concessione, ne Gratia non congrua concedatur in Concedentis opprobrium.

QUESTIO XX.

An Privilegia aliis, quam Concedenti, nociva concedere liceat, non vocatis, quorum interest?

Quærendi causa; Concessio Privilegiorum non est Actus Judiciarius, ideòque necessarium non videtur, ut Partes vocentur.

Verum non obstat hæc Ratio, quin Dicendum sit, quod non liceat Privilegia concedere, non vocatis, quorum interest. Colligitur hæc Sententia ex eo, quod ad Concessiones aliarum Gratiarum aliis, quam Concedentibus, nocivarum, requiritur vocatio eorum, quorum interest, quod patet hæc Inductio.

Inter Gratias hujusmodi collocantur 1. Unio Beneficiorum, utpote Collatori, aliisque Pluribus, ut plurimum nociva. 2. Erectio Parochiarum, Episcopatum, Metropolitanon, Primatiarum, in alieno Districtu. 3. Adificatio novorum Monasteriorum in Locis, in quibus extant jam alia. 4. Millarum Reductio. 5. Alienationes Rerum Ecclesiasticarum. Ideò autem in his omnibus casibus vocandi sunt, quorum interest, quia de præjudicio alieno agitur, ac æquum non est, ut illud inferatur, non auditis iis, quibus inferendum; cum fieri possit, ut rationes opponendas habeant, quæ à Gratiis concedendis dimoveant.

Huic Innixum fundamento CONCILIUM CONSTANTIENSE vetat, ne Exemptio ulla concedatur, non vocatis, quorum interest, in Decreto Attendentes Sess. XLIII. Eadem de causâ idem prohibet CONCILIUM LATERANENSE sub LEONE X. Sess. X. aliterque concessas, irritas decernit.

Adducta Exempla solvunt Argumenta opposita, cum nullum eorum sit Actus Judiciarius, & tamen quodlibet requirat vocationem Partium.

Hinc, si Privilegia non solvendi Decimas, vel percipiendi illas, quæ aliis debebantur, concessa sunt, non vocatis, quorum intererat, ab æquitate non nihil recessisse videntur, qui illa concesserunt. Idem dicendum de Exemptionibus datis, vel Monasteriis, vel Capitulis, à Jurisdictione Episcopi Diocesani, nec non de iis, quæ concessæ sunt ipsis Episcopis à Jurisdictione Metropolitanæ, si vocati non fuerint, quorum intererat. Eadem de causâ plurima habemus Exempla Exemptionum à Jurisdictione Episcopi, in quibus expressa sit mentio consensus Episcopi. Quadam refert THOMASS. Part. IV. L. I. C. 53.

QUESTIO XXI.

An, pendente lite circa Exemptionem, Exempti eâ gaudere debeant?

Quærendi causa: Si lis non fuerit manifestè injusta, Exemptio dubia habenda, in dubio autem judicandum videtur pro Episcopo, quia in Jure Communi fundatur, ideòque pro indubitato illius Jus tenendum sit, donec Exemptio probetur; præterea discurrendum hic videtur de Judicio circa possessionem Exemptionis, ut de Judicio circa proprietatem ejusdem Exemptionis, quia possessio pendet è titulo, quo de proprietate judicatur: At manente dubio circa proprietatem Exemptionis, judicandum pro Episcopo, quia titulus illius certus est, Exemptorum verò titulus incertus, certus autem titulus incerto prævalere debet, videtur ergo, quod, manente eodem dubio circa Possessionem, Possessio adjudicanda sit Episcopo.

His non obstantibus, Dicendum, quod, si Exempti allegant Privilegium probabile cum Præscriptione 40. annorum, pendente lite circa validitatem Privilegii & circa Præscriptionem, adjudicanda est Possessio Exemptis. C. 7. de Privileg. in VI. Ratio est, quia hujusmodi Privilegium causant justam præbeat præscribendi, & multo magis possidendi, cum Præscriptio nihil aliud sit, quam fructus Possessionis colorata, pacifica, & non interrupta per tempus præscriptum. Insinuatur hæc Ratio à BONIFACIO VIII. Autore citati Capituli. Si verò non allegetur Privilegium probabile cum Præscriptione Quadragenariâ, sed sola Præscriptio,

tio,

tio, videtur, quod tunc adjudicanda est Possessio ipsi Episcopo, quia Exemptorum Possessio non appareat colorata, deficiente titulo colorato, qui alius esse non potest, quam Privilegium probabile; Excipio Casum allegatæ Præscriptionis memoriam Hominum excedentis, propter præsumptionem tituli perdati, cum vix credere sit, Episcopos per hujusmodi tempus passos fuisse, ut Monachi vel Clerici sui pro Exemptis sese habuissent, non exhibito titulo.

QUÆSTIO XXII.

An Exemptiones, quibus totus Ordo Religiosus eximitur à Jurisdictione Episcoporum, aut Monasterium à Jurisdictione Ordinarii, aut Capitulum, aut Episcopus à Jurisdictione Metropolitanæ, executioni mandari possint sine Litteris Regiis Patentibus?

Quærendi causa: Exemptiones hujusmodi sunt Spirituales, Potestas verò Regia ad res Temporales restringitur.

Nihilominus *Dicendum*, has Litteras esse necessarias ad executionem Exemptionum memoratarum; idque, tum quia Rex est Protector Canonum in Regno receptorum, & Exemptiones hujusmodi derogant his Canonibus, tum quia eadem Exemptiones conceduntur Bullis Pontificiis, quæ in Regno executioni mandari non possunt, absque Litteris Regiis, Tabulatis Parlamenti, in cujus Districtu exequendæ sunt, insertis; tum quia eadem Exemptiones nonnullam habent connexionem cum Administratione Civili, cum soleant secum invehere Libertatem à quibusdam Juribus Temporalibus, ut patebit ex dicendis circa Exemptiones à Juribus Temporalibus.

Præterea discurrendum videtur de his Exemptionibus, sicut de Erektionibus novorum Episcopatum, aut Archiepiscopatum; dum enim erigitur novus Episcopatus, subtrahitur Jurisdictioni alicujus Episcopi Regio aliqua, quæ sub Regimine novi Episcopi collocatur: in erektione verò Archiepiscopatus, subtrahuntur plures Episcopatus Jurisdictioni cujusdam Archiepiscopi, & sub Ditione alterius novi Archiepiscopatus collocantur: undè videntur in his Erektionibus nonnullæ Exemptiones similes illis, de quibus sermo est, cum per istas nihil aliud fiat, quam subtractio Jurisdictioni Ordinariæ, & subjectio alienæ. At Episcopatus vel Archiepiscopatus erigi non possunt absque Litteris Patentibus, si qui autem aliàs erekti videntur absque Litteris Patentibus, ut Archiepiscopatus Tolosanus, & Episcopatus nonnulli, qui sibi subjecti sunt, hoc factum est, quia existimatum justis de causis, eo casu sufficere consensum tacitum ipsius Regis; nunc autem propter rationes supra adductas expressus semper exigitur, declaratus Litteris Patentibus, necdum in his Erektionibus, sed etiam in quibusvis Exemptionibus etiam Spiritualibus; qui usus jam Sæculo VII. vigeat. Hujus rei fidem facit *Formula Prima & Secunda* MARCULFI, qui eo Sæculo vixit, ut notat HIERONYMUS BIGNONIUS. Respicit Exemptionem Monasterii à quolibet Jure Temporalis Episcopi circa Res Sacras, aut faciendas, aut administrandas, aut distribuendas ab Episcopo, item Exemptionem à Juribus Episcopalibus Spiritualibus, quæ Monachorum quietem turbare possent, qualia Jura collocandi Cathedram Episcopalem in Monasterio ad prædicandum, administrandi Sacramenta Confirmationis, vel Ordinis, faciendi solemniter Sacrum. Ecclesia Monachorum tunc erat interna, ut etiam nunc Ecclesiæ Carthusianorum & aliorum quorundam Religiosorum Solitariorum; non exterior, ut Ecclesiæ aliorum Regularium; ideoque non poterat Episcopus in illâ Ecclesiâ solemniter obire Munia Pontificalia, concurrente Plebe Cleroque, quin tumultus in Monasterio fieret, turbareturque pax & tranquillitas Monasterii; quæ ratio, cum cesset ergà illos Regulares, quorum Ecclesia est exterior, hinc factum, ut defierit hujusmodi Exemptio. Utraque Exemptio ab Episcopi Jurisdictione conceditur. In secundâ Formulâ Rex confirmat utramque Exemptionem, additque Immunitatem à Juribus Regalibus.

Difficultas remanet solvenda, nempe, num Litteræ Patentis adeò sint necessaria ad executionem Exemptionis etiam Spiritualis, ut nulla futura sit, si illæ defuerint, & nulla fuerit aliàs, isdem deficientibus Litteris. Pars Prior nunc indubitata censetur, ita ut haud dubiè, si ab Executione hujusmodi Exemptionis appellaretur tanquam ab abusu, irrita declararetur.

Circa Posteriores Partem, sunt qui distinguant inter Exemptionem executioni mandatam absque Litteris Patentibus ab annis 30. & ampliùs, & illam, quæ executioni mandata est infra 30. annos; æstimantque Secundo Casu nullam fore judicandam, non autem Primo. Hæc sententia innititur Declarationi Regiæ, 1666. mense Decembri, quæ Erektiones Monasteriorum factas absque Litteris Patentibus antè 30. annos irritas non decernit, sed illas solas, quæ intrâ 30. annos factæ sunt: hæc autem Ratio non convincit, cum ex cassatione Monasteriorum ante 30. annos erektorum sequantur incommoda, quæ in cassatione Exemptionis etiam antiquioris locum non habent; nam v. g. si Erektio Monasterii Monialium in Congregatione non positæ irrita decernatur, Moniales Professæ coguntur quandoque in Sæculo remanere, vel vim sibi inferre per totam vitam, si in alia Monasteria transferantur, circa quæ propensio non sunt animo, ex cassatâ verò antiquiore Exemptione, nullum nascitur incommodum.

Quidquid sit de hæc sententiâ, justus est credendi locus, antiquas Exemptiones non ob id solam, quod executioni mandatæ sunt sine Litteris Patentibus, nullas declaratas non iri, cum nullâ Lege id prohiberetur, tunc enim non concedebantur, Episcopis invitis, THOMASS. *Discipl. Part. IV. L. 1. C. 54.* ideoque hujusmodi Litteræ necessaria non erant, cum illarum necessitas cœperit ex recurso Ordinariorum ad Regem, ut ab iis arceret vexationes Exemptionum, ipsis repugnantibus, frequenter concessarum.

SECTIO II

Quæstiones circa Indicia certa incertæ Exemptionis.

QUÆSTIO I.

Est-ne certum Argumentum Exemptionis alicujus Ecclesiæ, Capituli, vel Monasterii, si de iis in aliqua Scripturâ dicat Papa, quod Exempta vel Libera sint, vel ad jus & proprietatem Ecclesiæ Romanæ pertineant?

Resp. Distinguendum; vel illa Scriptura continet Donationem libertatis seu exemptionis, aut Sententiam de eadem exemptione latam, vel neutrum continet. Si Primum, sufficienter hinc probatur exemptio; secus, si Secundum. C. 10. *De Privileg. in VI.* hanc distinctionem insinuat.

QUÆSTIO II.

Jus ferendi Mitram, aliave Ornamenta Episcopalia, est-ne certum Indicium Libertatis?

Resp. Non; Quia jus illud concessum est non Exemptis, ut & Exemptis. C. 6. *De Privileg. in VI.* præscribit Formam Mitræ, quæ uti possunt non Exempti.

QUÆSTIO III.

An inferri potest, Ecclesiam esse Exemptam ab Ordinarii Jurisdictione ex eo, quod non utatur Breviario Diocesano?

Resp. Non; Quia sunt Ecclesiæ non Exemptæ, quæ aliud habent Breviarium, quàm Ecclesiæ Cathedralis; talis est Ecclesiæ Collegiata Roienfis Diocesis Ambianensis: in eo jure conservata est Senatusconsulto Parisiensi 1669. 30. Decemb. Non diffidendum tamen, eâ in re, inesse aliquid Exemptionis, supposito quod Ecclesiæ illa cogi non possit ab Episcopo, ut Breviario Diocesano utatur, cum Jure Communi quælibet Ecclesiæ Episcopo subiciatur quoad modum recitandi Divinum Officium; idque insinuat CONCIL. TRID. in Decreto de *Observ. & evitand.* Sess. XXII. quia supponit ad Episcopos pertinere, ea præscribere, quæ Divinum Cultum

tum respiciunt; & recitatio Divini Officii ad illum cultum maximè spectat.

QUÆSTIO IV.

An Exemptio concludi possit ex eo, quòd à Diœcesano Censuris plebè non possit?

Resp. Non, si agatur de Exemptione totali; id ita declarat. C. 10. de Privil. in VI. scilicet, si de partiali sermo sit, ex quo enim quis nequit Censuris ferri ab Ordinario, in illo ab ejus Jurisdictione exemptus est.

QUÆSTIO V.

Quam Exemptionem denotent hæc voces, multa libertate donantur, libera sit Ecclesia, gaudeat libertate, potius libertate Ecclesiæ Romanæ, An solam Immunitatem à Juribus Temporalibus, an etiam Exemptionem à Juribus Spiritualibus, qualia Jura corrigendi, visitandi, ordinandi, administrandi cætera Sacramenta?

Resp. Allatæ locutiones significant tantum Exemptionem à Juribus Temporalibus, quæ, cum Servitutes censentur, meritò fit, ut Exemptio ab his Juribus, Libertas vocetur, Jura autem Spiritualia dici non possunt Servitutes, cum proximè respiciant Animarum Salutem, ac conducant ad fidele Deo obsequium exhibendum, cui servire regnare est: has autem locutiones videre est in. C. 7. de Privil. C. 10. de Privil. in VI.

QUÆSTIO VI.

An denotetur plena Exemptio hæc locutione, liber ab omni Consuetudine Episcopali?

Resp. Non, sed denotatur tantum Immunitas à Juribus Temporalibus Episcopo solvendis, quæ vocabantur Consuetudines, quia à Consuetudine pendebant: hujus rei argumentum habes in C. 16. de Sim. in eo dicitur de jure, quod pro Chrismate exigebatur, illud appellatum esse Consuetudinem: adde, quòd Jura Episcopalia Spiritualia, non possunt propriè vocari Consuetudines, quia à Consuetudine non sunt introducta, nec ab ea omninò pendent, sed vel Jure Divino instituta, vel Jure Ecclesiastico Communi.

QUÆSTIO VII.

Inferri ne potest plena Exemptio; ex hac locutione; Ecclesia Exempta ab omni onere Jurisdictionis Pontificalis?

Resp. Non, quia hæc Jurisdictio propriè non sumitur pro Imperio Episcopali in alium; cum nullus sit Exemptus, qui liber sit ab Imperio Episcopali, ut enim supra observatum, nullus eximitur à Jurisdictione sui Episcopi, quin subiciatur Jurisdictioni alterius Episcopi, vel Metropolitanæ, vel Primatis, vel Papæ, isti enim quoquo modo vocentur sunt Episcopi, sicut & illi, qui id nominis retinent; hæc ergo locutione denotatur tantum Exemptio ab omni Jure Episcopali Temporalis, quòd ideo vocatur onus Jurisdictionis Pontificalis, quia jus onerosum est debitum ratione prædictæ Jurisdictionis.

QUÆSTIO VIII.

Quæ Exemptio significatur hæc locutione, ut nullus Episcopus Clericum vel Monachum talis Ecclesiæ vel Monasterii synodare nequeat? Habetur in C. 21. de Privil.

Resp. Hæc locutione eximitur, quia à Correctione in Synodo faciendâ solvitur, illi enim, qui in Synodo corrigebantur synodari dicebantur, ut nunc qui in Capitulo corriguntur, capitulari (être Chapitres) dicuntur.

QUÆSTIO IX.

An Exemptio à Lege Diœcesana, de quâ in Tract. de Vicario Generali, importet Immunitatem ab omni Jure Episcopali Temporalis?

Resp. Ita, si excipias jus emendæ; quod ad Legem Jurisdictionis spectat. C. 18. de Off. Judic. Ordinar.

QUÆSTIO X.

Quid significant hæc Verba, circa Clericos vel Monachos Exemptos, illos ad jus Professionis non teneri, quia libertati contrarium, respiciunt-ne Exemptionem Spiritualem, an Temporalem?

Resp. Ad Temporalem spectare videntur: horum enim sensus est, ni fallor, illos esse Exemptos ab agnoscendo Episcopo tanquam Domino, seu potius Administratore rerum, quas possident, & à solvendis Juribus debitis ratione hujus Domini.

Tom. I.

Questiones circa amissa vel combusta vel subrepta Privilegiorum Instrumenta.

QUÆSTIO I.

Pralatis asserentibus amississe Privilegia, fidesne adhibenda, si asserentem fide dignam non ostenderit?

Resp. Asserenti perdidisse Privilegii Instrumentum & asserentem non probanti, non magis credendum, quam illi, qui se jactat habere Privilegium & non ostendit; uterque profert rem probationis indigentem; undè hæc Decisio stabilitur iisdem Textibus, quibus supra monstratum est, illos, qui se asserunt Privilegio munitos, illud ostendere teneri. C. 7. de Privil. in VI. C. 1. de Elect. EXTRAVAG. COMMUN.

QUÆSTIO II.

Quomodo probanda Instrumenti Privilegium Continentis amissio?

Resp. Si de Privilegio à Sancta Sede concessio agatur, antè omnia exponenda est Summo Pontifici hæc amissio, ut deleget aliquem, qui probationes ipsius nomine recipiat, & coram Delegato producendi Testes, qui jurati deponant, quidquid circa illud Privilegium sciunt; Delegatus autem curabit, ut Depositiones fideliter scriptis excipiantur, quo peracto, si quæ sit Pars Adversâ, quæ neget, ullum extitisse Privilegium, producet Testes, quibus destruat aliorum Depositiones. C. 12. de Privil. Deponentes pro Privilegio, allegare possunt facta, quæ probent in eo contenta, quale est Papam ad ofculum admississe Excommunicatum ab Episcopo, à cujus Jurisdictione asserunt illum fuisse Exemptum, etsi justa esset Excommunicationis causa, & de Excommunicatione, nec non & de causâ conscius esset. *ibid.* ita Jure Communi.

Jure verò Gallico amissio Privilegii eodem modo probanda est, ac amissio Regestorum Baptismatum, Sepulturarum, & Matrimoniorum. TIT. XX. art. 14. Ordin. Reg. 1667. Regestorum autem jactura probatur & Titulis, & Testibus; eoque casu inter Titulos collocantur Chartæ domesticæ Parentum Defunctorum; in quibus notarunt Filiorum ortum, Baptismum, Matrimonium, Sepulturam. Pars Adversâ admittitur ad probandum contrarium, & si Reipublicæ interfit, auditur Procurator Regius. Inter Casus autem, quibus audiendus est, collocantur illi, in quibus agitur de qualitatibus ad Beneficia requisitis, de Receptione, Juramento, & Installatione ad Munera Officiaque; cum ergò Privilegium amissum respicere possit qualitates ad Beneficia requisitas, aliæque Bonum Publicum spectantia, accedere potest, ut in probatione amissionis Privilegii vocandus & audiendus sit Procurator Regius.

Si de Privilegio Temporalis ageretur, Inquisitio faciendâ esset ab eo, qui à Rege, à quo illud emanasset, committeretur.

QUÆSTIO III.

Qualiter Innovandum sit deperditum Privilegium?

Resp. Post Inquisitionem factam à Deputato circa Privilegii jacturam, & ea, quæ in illo Continebantur, si constet de deperdito Privilegio & de contentis in eo, Inquisitor subjungit Inquisitioni judicium, declaratque, jacturam Privilegii satis probatam esse, atque offensam, hæc & alia in eo expressa fuisse, si id faciendi facultas sibi data fuerit: alioquin Delegatus, sive Papa, sive Rex hanc facit Declarationem, vel novum Privilegium veteri simile concedit. C. 12. de Privil. Formul. MARCULFI L. 1. 33. & BIGNONIUS in illam.

Questiones de Exemptionibus abrogatis per Canones Jus Commune continentes.

Restringimus has Quæstiones ad Exemptiones abrogatas à Canone Generali, quia Abrogationes factæ vel Prescriptione, vel Consuetudine, vel Canone Particulari, vix sciri possunt in Locis, ubi factæ non sunt, cæteræ verò facillimè cogniti sunt.

Quæ circa prædictas Exemptiones quæri possint, huc reduunt: An extent? Quotuplex earum genus? Cur abrogata? An abrogatio subsistat? An non abrogata approbata sint?

QUÆSTIO I.

Extant-ne Exemptiones à Canone Generali abrogatæ?

Resp. Extant plurimæ hujusmodi Exemptiones. Patet hoc ex iis, quæ dicturi sumus de Variis illarum Generibus.

QUÆSTIO II.

Quot sint Genera Exemptionum à Canone Universali abrogatarum?

Resp. Triplex est Genus. Primum earum, quæ partim abrogatæ, partim conservatæ sunt; Secundum earum, quæ omnino abrogatæ sunt post Concessionem; Tertium earum, quæ per Præventionem abrogatæ prohibitione cum Decreto irritante.

Præcipua, quæ pertinent ad Primum Genus Exemptionum abrogatarum, collegi in *Tractatu de Vicario Generali, Tit. de Jurisdictione Episcopi à Canone Tridentino restituta circa Exemptos*, Cætera habes in Decreto LEONIS X. in CONCILIO LATERANENSI V. 1515. Sess. X. circa Exemptiones, Incipit *Regimini*. Hæc autem sunt 1. Exempti, quicumque sint, qui incorrecti remanent propter negligentiam illorum, quibus illorum Correctio demandata est, subjiciuntur Jurisdictioni Ordinariæ, si intra præfixum tempus ab Ordinario, Correctio facta non fuerit, cum hæc tamen restrictione quod Ordinarius Inquisitionem factam, & Processum debite instructum mittet ad Pontificem, ut Exemptos Reos puniat.

2. Protonotarios non deferentes habitum & Rochetum, Protonotariatus Insignia, & Officiales Sedis Apostolicæ actu Officia sua non Exercentes, judicare potest Ordinarius in Causis Criminalibus non excedentibus summam ibi præfixam.

3. Familiaritatis Litteras Habentes à Cardinalibus, qui non sunt actu Commensales, Ordinario subjuncti, nisi vel propter eorum negotia ab iisdem missi fuerint, vel recreationis causâ, per tempus abfuerint.

4. Visitare potest idem Ordinarius semel per annum singula Monialium Monasteria immediatè subjecta Sedi Apostolicæ.

Secundum Genus Exemptionum, nempe omnino abrogatarum, videre est in *Concilio Constantiensi Sess. XLIII. Decreto Attendentes*, In illo abrogantur omnes Exemptiones concessæ per 40. annos elapsos à morte GREGORII XI. an. 1378. usque ad istam Sessionem, quæ est an. 1417. tam Monasteriis & Capitulis, quam Singularibus Personis. Excipiuntur, 1. Quæ toti Ordini concessæ sunt. 2. Quæ in Fundatione Monasterii, Capituli, Beneficii, concessæ. 3. Quæ ab Universitatibus vel Collegiis impetratæ. 4. Quæ per modum Confirmationis, vel Augmenti, seu Additionis factæ. 5. Quæ Auditis, quorum intererat, & Consentientibus Ordinariis, obtentæ. Revocantur & abrogantur quoque Exemptiones omnes perpetuæ, quæ per Inferiores à Papâ per idem tempus concessæ sunt.

Tertium Genus Exemptionum abrogatarum, nempe earum, quæ per Præventionem abrogatæ sunt, habes in Decreto *Regimini* supra citato V. *Concilii Lateranensis*. In illo irritas decernit Exemptiones, quæ conceduntur absque rationabili causâ, & iis, quorum interest, non Citatis. De vocandis Partibus item caverat *Concilium Constantiense*. Sess. XLIII. *Decreto supra citato*.

QUÆSTIO III.

An Abrogatio prædictarum Exemptionum vigeat adhuc?

Resp. Nullum legi Canonem, qui abrogatas has Exemptiones restituat; extare verò videntur nonnulla Exempla contraria Decreto irritanti Exemptiones concessas non Citatis, quorum intererat; Tales sunt Exemptiones concessæ quibusdam Ordinibus Regularibus post dicitum *Concilium Lateranense*. Veluti, quæ Societati Jesu, Monialibus Carmelitanis, Congregationi de Doctrinâ Christianâ, Ordini Monialium Calvariæ; Dico, illas Exemptiones videri contrarias Decreto citato, quia generale est, nec ullum Exemptionis genus exipit, undè intelligi potest tam de illis, quæ totum Ordinem respiciunt, quam de illis quæ singulares Conventus, vel Domos, vel Personas: præterea, dum agitur de Exemptione toti Ordini conferendâ, multò major est

Ratio audiendi eos, quorum interest, quia ad Plures extenditur præjudicium, nempe ad omnes Episcopos; cum in singulis Episcopatibus erigi possint Conventus Ordinis Exempti; idcirco existimo, Exemptiones prædictas includere conditionem, *Salvo Ordinariorum consensu*.

QUÆSTIO IV.

Cur Exemptiones memoratæ abrogatæ fuerint?

Resp. Causæ Abrogationis inferuntur ex duobus Decretis citatis, Hæc autem sunt, 1. Concessio facta fuerat absque iustâ causâ, Quod colligitur ex his verbis Decreti *Attendentes, pro voluntate suâ*, quibus insinuat, Pontifices illas Concedentes voluntatem suam, non rationem, secutos fuisse. 2. Concessæ fuerant propter importunitatem Petentium: id expressè habet idem Decretum. 3. Concessæ erant non Auditis, quorum intererat, ac non Consentientibus Ordinariis; Inferuntur ex eo, quod idem Decretum excipiat, conservetque nominatim Exemptiones concessas auditis, quorum intererat, & Consentientibus Ordinariis: præterea expressè in fine damnat Exemptiones aliter concedendas. 4. Exemptiones occasionem dabant liberiùs peccandi & impunè. *Vid. Decretum, Regimini*.

QUÆSTIO V.

An Quævis à CONCILIO TRIDENTINO facta Abrogatio vim suam habeat?

Resp. Abrogationes factæ à *Concilio Tridentino* circa Exemptiones Ecclesiarum Cathedralium, vires suas non habent; nam 1. extant Ecclesiæ Cathedrales etiam in Provinciis, quæ *Concilii Tridentini* Decreta omnia & singula solemniter receperunt, quæ protestatæ sunt contra Abrogationes suorum Privilegiorum, Exemptionum que; ejus generis sunt Ecclesiæ Cathedrales Provinciae Cameracensis; Illarum Protestatio habetur *CONC. Tom. XV. p. 200.* his concepta verbis, *Protestando tamen validitatem Privilegiorum nostrorum, Jurisdictionum, Exemptionum nobis firmam fore autoritate Sedis Apostolicæ, si Sanctissimus Dominus Noster Papa, nostris rationibus exhibitis, det seu Interpretationem, seu Moderationem Decretis Concilii Tridentini*.

QUÆSTIO VI.

An Exemptiones non abrogatæ à CONCILIO CONSTANTIENSI, ab eodem censentur approbatæ?

Resp. Videntur approbatæ, quia post aliarum Abrogationem, Concilium hæc addit, *Ceteris autem Exemptionibus antè obitum dicti Gregorii habitis, vel concessis, nullum volumus per hoc præjudicium generari*. Sed hæc Ratio non evincit, Concilium has Exemptiones approbasse, cum allata verba significant tantum, Concilium velle illas salvas esse, seu non abolitas, & longè ab sit Approbatione consilium non abrogandi; eodem plane modo, quo Permissio à Tolerantiâ distat; Quod enim permittitur; approbatur: Quod verò toleratur, non approbatur; sed duntaxat saluum esse finitur usquequod possit abrogari. Præterea certum est, non potuisse Concilium approbare Exemptiones, quibus inerant vitia, propter quæ cæteras abrogabat, nempe defectum iustæ causæ, defectum Citationis eorum, quorum intererat, & Consensus Ordinariorum, qui spoliabantur jure: at verò simillimum est, inter Exemptiones antè obitum GREGORII XI. concessas, non paucas extitisse, quæ his vitiis laborabant.

SECTIO III.

Questiones nonnulla extrâ locum suum posita, præcedentium Expositoria vel Suppletoria.

QUÆSTIO I.

An qui Jurisdictionem contrâ Episcopum præscribit, non præscriptâ Territorii parte, illam ita acquirat, ut Episcopus per Præventionem illam exercere nequeat?

Quærendi causa: Quoties Territorii pars non præscribitur, Jurisdictio remanet in illo, ad quem Territorium pertinet: si ergo, non præscriptâ Territorii parte Jurisdictio præscribatur contrâ Episcopum, ita ut iste nec per Præventionem exercere valeat, sequitur, quod ex suppositione Jurisdictionem habeat, cum locus, in quo exercenda est, sibi subesse supponatur, aliunde verò

Jurisdic-

Jurisdictione careat, cum illam etiam per Præventionem exercere nequeat.

Respondetur, totam alicujus Loci Jurisdictionem Spiritualem præscribi non posse, quin præscribatur Territorii pars, in quo existit, ita ut illam ex Præventionem exercendi facultas non remaneat penes illum, ad quem antea pertinebat, alioquin in eodem Loco Duo Capita forent nequaquam sibi Subordinata: Partem verò Jurisdictionis posse præscribi, Territorii parte non præscripta; non enim repugnat certam Jurisdictionis partem ab uno possideri, aliam verò ab alio, cum in eodem Districtu diversæ Personæ circa diversas res Jurisdictione potiantur; præterea id clarè demonstrant. C. 15. & 18. *De Præscript.* in quibus Jurisdictionis pars Jure Communi adjudicatur Episcopo, Præscriptionis autem Jure alia pars Abbati tribuitur in eodem Territorio.

QUÆSTIO II.

Queritur, An in Corpore Juris Canonici mentio fiat de Exemptis nullius Diocæseos, an saltem de iis sermonem faciat Concilium Tridentinum?

Ad Primum Respondetur, de hujusmodi Exemptis ne verbum quidem haberi in toto Juris Corpore.

Ad Secundum Respondetur, CONCILIIUM TRIDENTINUM loqui de Exemptis nullius Diocæsis, C. 10. Sess. XXIII. C. 2. Sess. V. *De Ref. S. id verò*, in quo de Monasteriis, quæ, etsi intra Diocæsim sint, nullius esse Diocæsis non desinunt, quia non à Jurisdictione solum, sed à Situ libera sunt; & S. *Si qua verò*, in quo Concilium loquitur de Monasteriis nullius Diocæsis existentibus, quia revera intra nullam sita sunt.

Circà quod notandum, Locorum nullius Diocæsis duplex genus esse; Aliud nempe illorum, quæ ad nullam unquam Diocæsim pertinere, qualia, quæ à Paganis aliisque Inhæditibus possessa, ad Fidem à Monachis Episcopo nulli Subditis conversa, iisque relicta, vel nonnulla Insulæ Monachis eadem similivè de causâ concessa: qualia etiam, quæ extrâ Fines cujusvis Diocæsis in Episcopatum erectione relicta, vel in Confinibus alicujus sita, Exemptione extrâ Fines constituta sunt. Aliud Locorum nullius Diocæsis genus est, illorum, quæ intrâ alicujus Diocæsis, vel initio vel successu temporis comprehensa ita ab Episcopo exemit Papa, ut etiam inter ipsius Diocæseos Membra recenserentur noluerit dicique ad illam pertinere.

QUÆSTIO III.

Queritur, an in Jure de Exemptis, qui Jurisdictionem habeant Episcopalem, vel saltem in CONCILIO TRIDENTINO sermo fiat?

Ad Primum Respondetur, Textus omnes, qui loquuntur de Monasteriis vel Abbatibus, quæ Jura Episcopalia, vel omnia, vel illorum partem, præscriperant, de Exemptis, qui Jurisdictionem Episcopalem vel in toto, vel in parte habent, mentionem facere; Tales autem C. 15. 18. *De Præscript.* C. 3. *De in integrum Restitut.*

Idem dicendum de Textibus, qui loquuntur de Regularibus Ecclesiis pleno jure Possidentibus; Tales sunt C. 13. *de Sent. & Re Jud.* C. 31. *De Prab.* C. 3. *De Privil.* S. 2. C. 3. *De Privileg. in VI.* quod in S. nec eis licitum. de Abbatibus.

Ad Secundum Respondetur, CONCILIIUM TRIDENTINUM C. 11. Sess. XXV. de Regularibus, expressè loqui de Abbatibus ac aliis Superioribus Regularibus, qui Jurisdictionem Episcopalem habent.

QUÆSTIO IV.

Queritur, An Exemptio, quæ Quis immediatè Sedi Apostolicæ subest, memoretur in Jure & in CONCILIO TRIDENTINO?

Respondetur 1. Apud GRATIANUM memorari duobus locis, nempe C. 52. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quo primùm eximit PELAGIUS, deindè GREGORIUS Episcopum à Jurisdictione sui Metropolitanæ, illumque Papæ immediatè subjiciunt; & C. 18. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo Exemptionem hujusmodi in Abbatibus damnare videtur PASCHALIS II. dum ait, *Abbatibus, qui neque sub Episcopo, neque sub Metropolitanæ, neque sub Primatè, neque sub Patriarchâ sunt, nullus prorsus Episcoporum Episcopalia administret.* Cum enim se nulli Episcopo omnino subesse profiteantur, consequens est, ut nullus

Tom. I.

Episcoporum, quæ sua sunt, eis tanquam Extraneis largiantur. Sed verisimiliter loquitur de Exemptione usurparatâ.

2. Apud GREGORIUM IX. iterùm atque iterùm de Exemptione hujusmodi fieri mentionem, hujusque rei testes esse. C. 4. *De Confirm. utili* C. 2. *De Capel. Monachorum.* C. 8. 12. 13. 16. 17. *De Privil.* C. 7. 8. *De Statu Monach.* C. 7. *De Consuet.* C. 5. *De Arbitris.*

3. Apud BONIFACIUM C. 4. 10. *De Privil.* ex quorum priore colligi posse videtur, Exemptorum nomine intelligi, qui ab Ordinarij Jurisdictione liberi Summo Pontifici immediatè subsunt, cum ibidem ALEXANDER IV. hujusmodi Exemptos simpliciter Exemptos vocet, dum ait: *Exempti autem sine Nostrâ Licentiâ Oratoria non constituant.*

4. Apud CLEMENTEM V. *Clem. 2. De Statu Monachor.* ex quâ inferre licet, Exemptarum Monialium duplex fuisse genus, nempe alias, quæ Sedi Apostolicæ immediatè suberant; alias verò, quæ nec Papæ, nec Ordinario proximè subjiciebantur, sed vel Archiepiscopo, vel Primati vel Regularibus ejusdem Ordinis.

Posterioris Monialium generis plura præbet exempla Gallia, cum Carmelitana, Calvariana, Benedictinæ nonnulla, nec Papæ, nec Ordinario, sed aliis Superioribus tam Secularibus, quam Regularibus, quos sibi eligunt, proximè subsint. In EXTRAVAGANTIBUS COMMUNIBUS C. 1. *De Privileg.* C. 9. *De Prab.*

QUÆSTIO V.

Queritur, An, & in Quo differat Monialium Exemptio à Monachorum Exemptione?

Respondetur, in nonnullis certè differre, eaque esse non alia, quam ista. 1. Quæcunque Monialium Monasteria Sedi Apostolicæ immediatè Subjecta visitari ab Ordinario possunt, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato. *Clem. 2. De Statu Monach.* 2. Eadem Monasteria ab Episcopo tanquam ejusdem Sedis Delegato gubernanda esse, constituitur. C. 9. Sess. XXV. *De Regular.* 3. Circà Monialium Exemptarum Clausuram Episcopo facultas datur, illam restituendi, ubi violata est, conservandi, ubi inviolata est, Inobedientes & Contradictores per Censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas compescendi, eaque omnia Apostolicâ autoritate faciendi. 4. Nullum Monialium Monasterium Romæ Situm, Titulo cujusvis Cardinalis subest C. 2. *De Capel. Monachor.* Ex his autem Articulis ergà Monachos nullus locum habet.

Articulus alius extat, in quo Moniales Exemptæ à Monachis itidem Exemptis differre videntur, nempe in eo, quòd Moniales sint, quæ nec Papæ, nec Ordinario immediatè subsint, sed aliis; at in hoc non differunt cum C. 7. *de Statu Monach.* mentionem faciat de Monachis, qui per Visitatores à Capitulis Generalibus Deputatos gubernantur, corrigunturque.

Aliud quoque videtur esse discrimen inter Moniales Exemptas & Monachos Exemptos, in eo scilicet, quòd illarum Monasteria, cum non dependant alia ab aliis, peculiari Singula egent Exemptione. Monasteriis verò Monachorum ob contrariam rationem Generalis Exemptio sufficiat: at falsum, utrosque inter hoc esse discrimen, cum de Monasteriis Monachorum, quæ ab aliis alia invicem non dependent mentio fiat in C. 7. *de Statu Monachor.* præterea, ut Generalis Exemptio Monasteriis sufficiat, non requiritur, ut alia aliis subsint, sed satis, ut ejusdem sint Ordinis, vel Congregationis.

Notandum circà Clausuram, quòd Jure Communi Moniales semper Subjectæ fuerunt Episcopo, saltem ut Sedis Apostolicæ Delegato, nec ullum extat peculiare cuiquam illarum Congregationi, vel Monasterio Privilegium in Corpore Juris clausum; cum in toto Juris Corpore, junctoque Concilio Tridentino, duo sint Textus tantum, qui de Clausurâ loquantur, nempe *Caput Unicum, de Statu Regul. in VI.* & C. 5. Sess. XXV. *de Regular.* In utroque autem, Episcopo quoad Clausuram subjiciuntur Moniales, aut ut Ordinario, aut ut Sedi Apostolicæ Delegato.

QUÆSTIO VI.

Queritur, An Prælati, cui Exemptus immediatè subjicitur, quam haberet Ordinarius, in illum habeat Jurisdictionem?

Respondetur, id ita esse, variis ex Juris Canonibus colligi; nam 1. *C. 44. de Elect.* docet, Exemptos immediatè Sedi Apostolicæ Subjectos teneri Confirmationem petere ab illà Sede, sicut peteret ab Ordinario suo.

2. *C. 7. de Consuetud.* ostendit, Exemptum Dignitati renuntiare non posse sine Papæ Licentiâ, sicut non posset, non permittere Ordinario.

QUÆSTIO VII.

Queritur, An Prælati Exempti Proximo illum corrigere negligente, Ordinarius istius negligentiam supplere possit?

Quærendi causa. In Exempti commodum datur Exemptio, cessare ergò debet, quando id illius exposcit utilitas.

Respondetur, quosdam Juris Textus affirmativæ sententiæ favere: nam in *C. 6. de Offic. Ordin.* docetur, Delegati desidiam in Appellationis Causâ ab Episcopo suppleri posse. Appellans autem inter Exemptos quoad aliquam partem connumerari potest.

C. 7. Eod. Tit. permittit Archiepiscopo Austiano, ut, si Regularium Vagantium, propriumque Habentium, Prælati ab ipso commoniti ad Monasteria revocare, proprium abdicare, illos compellere neglexerint, per Suspensionem Beneficii Officiumque ipse compellat. Istud autem Caput de omnibus Provinciæ Austrianæ Regularibus indistinctè loquitur, inter quos non fuisse nonnullos Exemptos credere fas non est.

C. 19. Eod. Tit. GREGORIUS IX. Episcopum vituperans, quod Exemptos correxisset, quanguam illos corrigere Abbas paratus esset, insinuat, illum vituperandum non futurum fuisse, si Correctionem Abbas neglexisset.

Eidem sententiæ favet CONCILIUM TRIDENTINUM. *C. 8. Sess. XXI. de Ref.* quod Episcopis visitare permittit Commendata Monasteria, in quibus viget Regulæ Observantia, si moniti Prælati Regulares intrâ sex menses non visitent.

QUÆSTIO VIII.

Queritur, An ex quo alicui jure pleno subjecta est Ecclesia, omni Episcopali Jure gaudeat?

Quærendi causa: Circa rem habere plenum jus, & habere totum jus, idem esse videtur.

Respondetur 1. fieri non posse, ut cuicumque pleno jure subest Ecclesia, quolibet Episcopi Jure in illâ potiat, cum sint Jura non pauca, quorum soli Episcopi capaces sunt, alii autem, quam Episcopi, Ecclesias pleno jure possidere possunt.

2. Jura Episcopalia duplicis esse generis; Alia nempe sunt Personalia, atque idèd per alios exerceri nequeunt: tale est jus solemniter benedicendi Populum post Missarum Solemnia, Vespertinas, & Matutinas, vel per vias & plateas; Alia non Personalia, quæ per alios exerceri possunt, talia sunt Tonfuræ, Christmatis Distributio, aliaque similia, de quibus. *C. 13. de Sent. & Re Jud.*

Prioris generis Jura non competunt cuicumque Ecclesias pleno jure Possidenti; idcirco Populum solemniter benedicendi facultas ad Abbates pleno jure Ecclesias Possidentes, sine speciali Privilegio, non pertinet. *C. 3. De Privileg. in VI.* quin imò ad priorem prædicti juris partem Privilegium istud restringitur ibidem, nempe ad benedicendum in Ecclesiâ.

Posterioris verò generis Jura cuique Ecclesias pleno jure Possidenti pertinere possunt, idque docet. *C. 13. De Sent. & Re Judicata.*

QUÆSTIO IX.

Queritur, An, per Libertatem alicui Ordini, vel Monasterio, vel Capitulo in Exemptionis Privilegio concessam, absoluta Exemptio intelligatur?

Quærendi causa: Libertas duplex, perfecta & imperfecta, de utraque ergò Privilegium intelligi potest.

Respondetur, ex variis Juris locis colligi, per Libertatem, absolutam Exemptionem non intelligi, nam 1. *C. 5. De Excess. Præl.* ex quo nascitur difficultas, agnoscit, quod Cistercienses, quibus concessam dicit Libertatem ab ALEXANDRO III. illisque Prædecesso-

ribus, Episcopo obedientiam debeant. 2. *C. 43. De Simon.* ex HONORIO III. desumptum, idem agnoscit, referendo Juramentum ab Abbatibus Cisterciensibus Episcopo præstari solitum, in quo inter alia promittebant Abbates Subjectionem, Obedientiam, Reverentiam secundum Regulam S. Benedicti. 3. *C. 1. De Supplend. negl. Præl.* ostendit, Abbates Cistercienses Episcopo Diocesano quoad Benedictionem recipendam subijci; Ab ALEXANDRO III. desumitur hoc Caput, qui Ordinem Cisterciensem à Prædecessoribus suis liberum factum supra dixit. 4. *C. 7. De Privileg.* docet, eos, qui libertate donantur, plus minusve libertatis habere pro tenore Privilegiorum.

QUÆSTIO X.

An sit aliquod Privilegium Ecclesiasticum, quod amitti nequeat?

Omnia hujusmodi Privilegia, ad quatuor genera reducuntur; nempe, 1. Canonis, *Si quis suadente*, quo excommunicantur, ipso facto, qui in Ecclesiasticos sive Sæculares, sive Regulares violentas manus temerè injiciunt, 2. Fori, quo iidem eximuntur à Jurisdictione Judicis Sæcularis, 3. Rerum, sèd Bonorum, quo illa ab oneribus, quibus subsunt Bona Sæcularia, eximuntur. 4. Locorum, quo à pœnis liberantur Rei ad illa Confugientes.

Hoc posito, *Queritur*, an inter illa aliquod sit, quod amitti non possit? Quæstio hæc sigillatim variis in locis hujus Operis decisa est affirmativè, ostensumque, hæc Privilegia esse ab Humano Jure introducta, ideoque, ab eodem aboleri posse, Primum à Jure Ecclesiastico merè Positivo; cætera à Principibus concessa, proindeque ab iisdem revocari posse: vel minus post stabilitam hanc Sententiam, meliori modo, quo fieri potuit, Sententiæ contraria, quæ videtur esse ferè communis Canonistarum, existimantium tria postrema Juris Divini esse, explosa est. Ut autem Lector hujus Decisionis hæc illucque dispersa moneatur, totaque insimul habeatur, hanc Quæstionem proponendam duximus; necessarium quoque visum est indicare loca præcipua, in quibus hæc de re actum est; sunt autem 1. *Tractatus de Censuris*, ubi fufissimè explicatus est citatus Canon. 2. *Tractatus de Judiciis*, ubi probatum est Exemptionem Ecclesiasticorum à Foro Sæculari merum, esse beneficium Principum, tam quoad Civili Negotia, quam quoad Crimina. 3. *Tractatus de Immunitatibus*, ubi de illâ, quæ ad Res pertinet, & de illâ, quæ versatur circa Loca; De his singulis Privilegiis egerunt præter GERMONIUM Taurinensem Archidiaconum, qui tres Libros de prædicta Immunitate triplici composuit amplissimos, FAGNANUS, & GONZALEZ, idque variis in locis, illaque, is præter Primum, Juri Divino ascribit, ideoque illa amitti non posse, saltem quoad maximam illorum partem.

QUÆSTIO XI.

Queritur, An sint, qui Jurisdictioni Episcopi non subsint in Judiciis ad Doctrinam pertinentibus: ita ut sibi liceat judicare falsum, quod verum Episcopus declaravit, vel falsum dicere, quod verum Episcopus judicavit; accipere Opus aliquod ab Episcopo non probatum pro Normâ docendi ac judicandi de veritate vel falsitate Doctrinæ, in solvendis dubiis circa Doctrinam propositis?

Quærendi causa. Academia Theologica jactitant sese ab Apostolicâ Sede institutas, suumque Cancellarium, qui ad gradum Doctorem admittit, id facere, ut Delegatum ejusdem Sedis, idèdque, dum benedicit Doctores, illis declarat, se illis concedere licentiam docendi ubicunque Terrarum, quam profectò dare non posset, nisi ab eo, cujus Potestas per totum Orbem Christianum extenditur, auctoritatem suam teneret.

Hinc autem sequi videtur, Academiâ istas in Judiciis circa Doctrinam non subesse Episcopo, proindeque posse in Re Doctrinali aliud sentire & docere, quam ipse Episcopus sentiat, doceatque.

Respondeo, eâ non obstantè dubitandi ratione, dicendum, quod nulla sit circa Doctrinam Exemptio ab Episcopi Jurisdictione; id patet ex Decretis CONCILII TRIDENTINI: Præcipiunt enim, ut Exempti circa Prædicationem, circa Lektionen Theologicas, circa Libro-

rum

rum Censuram, nec non eorum Approbationem, Episcopis pareant. *SESS. IV. C. Unico. SESS. V. C. 1. & 2. SESS. XXIV. C. 4.* In his Decretis Concilium expressè meminit Regularium, quorum maxima Pars ab Episcopi Jurisdictione eximitur. Notandum obiter, Concilium Academiæ Theologicæ Episcopo ita Subjectas velle, ut veter, ne quis in iis Theologiam legat, nisi ab Episcopo ad id probatus. Idem patet Edictis Regiis, nempe inter alia *Art. 30. EDICTI 1695. circa Jurisdictionem Ecclesiasticam.* Idem inferre est ex Litteris Patentibus circa Publicationem Constitutionis *Vineam Domini Saboth. 1705. ac Constitutionis Unigenitus an. 1714.* hinc facilis solutio rationis oppositæ, siquidem patet, Potestatem Academicarum circa Doctrinam subesse Potestati Episcopali, Clave non errante.

QUÆSTIO XII.

Queritur, An Actus, quo deliberatur ab Academiâ Theologicâ, an hoc illud-vè Opus recipiendum sit pro Norma docendi, sit Actus Jurisdictionis?

Videtur, quòd hic Actus ad Jurisdictionem non spectet, cum nihil aliud esse appareat, quàm Examinatio, an dignum sit, ut habeatur pro Normâ docendi & judicari possit ab Academiâ de hoc dubio, absque Jurisdictione, eodem planè modo, ac de illo judicat Doctor privatus.

Contrarium tamen *Tenendum* sentio, quia finis proximus illius Deliberationis est, ut ipsa Academia sibi Legem statuat stricte servandam, sequendi Doctrinam in Opere contentam, tam in disputando circa Res Theologicas, quàm in decidendo proposita dubia, Lex autem non conditur absque Jurisdictione.

Hanc Resolutionem confirmat *Canon 3. DIST. IV. in quo S. Augustinus comparat Judicium, quo habita Deliberatione judicatur, aliquid in Legem statuendum vel accipiendum, cum Judicio, quo juxta illud jam pro Lege receptum, judicatur.* Hinc autem sequitur, quòd sicut Judicium Posterius, est Actus Jurisdictionis, idem quoque de Priori dicendum sit. Hinc ruit allata Comparatio judicii Doctoris Privati cum judicio Academicæ, cum propriè loquendo nemo possit habere jurisdictionem in se ipsum.

SECTIO IV.

Regule circa Exemptiones. Et primò, de Exemptione circa Visitationem.

REGULA I.

Ex corrigendi jure nascitur visitandi jus, medium enim ad Correctionem aptissimum Visitatio, Correctio verò Visitationis potissimus finis.

Hinc in Jure Visitatio & Correctio, tanquam quæ separari non debeant conjungi solent; Correctio præcipitur aut permittitur, quoties Visitatio præcipitur, aut, cui de Jure pertinet, permittitur. Hujus Conjunctionis testimonia habes *C. 7. 8. De Statu Monach. Clem. 2. Eod. Tit. C. 3. 4. SESS. VI. De Ref. C. 11. SESS. XXV. De Regul.* Hinc Visitatio ejusdem utilitatis, necessitatis-vè est, ac Correctio; hinc, sicut Correctio à Subdito contra Prælatum præscribi non potest, ita nec Visitatio; & sicut Prælatus contra Prælatum corrigendi Subditos alienos jus præscribere potest, ita & visitandi jus alienos Subditos.

Hinc, sicut in Correctoriis, Appellatio Sententiæ effectum non suspendit, ita quæ in Visitatione statuuntur Appellatione non suspenduntur.

Hinc, cuius est corrigere, ejus est & visitare.

Hinc Juris Textus, quibus alicui vindicatur corrigendi facultas, eidem visitandi potestatem tribuunt.

Hinc, qui præscribit jus corrigendi, visitandi jus etiam præscribit.

Sed ne, quæ dicta sunt, errandi occasio sint, Notandum, corrigendi jus alicui competere posse Lege Divinâ & Lege Humanâ: Priori modo, pertinere ad Prælatum, inter quem & Subditos Divina est Subordinatio; Posteriori, spectare ad Prælatum, qui aliis Humano Jure tantum præest. Contra Legem Divinam præscribi non posse; Contra Humanam posse.

Tom. I.

Hinc cum Illi, qui à Spiritu Sancto positi regere Ecclesiam Dei, Jure Divino Regendis præsent, oportet ut saltem Episcopi, qui inter illos præcipui sunt, Divinâ Lege corrigendi jus habeant, atque ideò, ut contra Episcopum ipsius Grex à Correctione Exemptionem præscribere nequeat; cum verò Metropolitanus Episcopis non præsit nisi Lege Humanâ, oportet, ut Episcopi contra Metropolitanum ab istius Correctione Immunitatem Præscriptione acquirere possint.

Quod de Metropolitanis dictum est, ad Primates, Patriarchas similesque Prælatos Constitutione Humana Infitutos extendendum.

Hinc malè discurreret, qui diceret, contra Metropolitanos à Visitatione Libertatem præscriperunt Episcopi. Episcoporum ergò Subditi contra ipsos eandem Libertatem præscribere possent.

Hinc, cum Humanâ tantum Lege fiat, ut talis Grex tali Pastori adunetur, subjiciaturque, Lex verò Divina præcipiat, ut quilibet Grex cuidam sublit Pastori; oportet, ut talis Grex Exemptionem à Visitatione talis Pastoris præscribere possit; Libertatem verò à Visitatione cujusvis præscribere nequeat.

Quæ de Visitatione hæcenus dicta sunt, omnium circa illam Canonum fundamenta sunt, idcirco illorum, qui de Exemptione à Visitatione loquuntur, Collectioni præmitti debuerunt, ut sanius judicare liceat, quæ circa Visitationem Exemptio concedi possit, vel non possit.

REGULA II.

A Visitatione, quæ nec à Jure præscripta, nec permissa, vel quæ præcepta in Desuetudinem abiit, nulla est propriè dicta Exemptio.

Hinc, cum Primati vel Patriarchæ Canones nunquam præceperint, nec permiserint, ut Districtus suos visitarent, nullus propriè dici potest ab illorum Visitatione Exemptus.

Hinc quoque, cum Canones Metropolitanis præcipientes ut Provinciam suam visitet, jamdiù obsoleverint, ab illius Visitatione, quis ineptè diceretur Exemptus.

REGULA III.

Nemini unquam à Jure indultum est, ut à nullo Prælato visitetur; imò, ne id fiat, non unus Canon prohibet.

Prohibitio, de qua loquitur Regula, colligitur ex *C. 8. DIST. XCIII. C. 18. CAUS. XVIII. QUÆST. II. C. 12. 16. De Præscript. C. 7. De Statu Monach. Clem. 2. Eod. Tit.* eaque justissima est, nam Acephalus foret, qui Visitatore careret, indignus esset, quibus egeret, Pastoris auxiliis, Subditus non haberet, cui obediret, nec Ovis, qui illam Esurientem pasceret, Deviantem reduceret, Infirmam curaret: quantumvis Quis Exemptus sit, Visitationi Ordinarii tanquam Sedis Apostolicæ Delegati, vel illorum, qui sibi maximè præsent, subjicitur: demùm, ne quis sine Visitatore sit, Abbates, Prioresque, qui proprios non habent Abbates, celebrare Capitula Generalia tenentur, in quibus Visitatores sibi eligant. *C. 7. de Statu Monach.*

REGULA IV.

Ex eo, quòd alicui dentur peculiare Visitatores, non eximitur ab Ordinarii Visitatione.

Colligitur ex *C. 7. de Statu Monach.* In illo enim additâ Clausulâ, *Salvo jure Diœcesanorum*, illis conservatur visitandi jus ergà illos, quibus peculiare dantur Visitatores; *TANCREDUS* in illud *C. sic illud interpretatur in Notis suis in 4. Collect.*

Circà quòd Notandum, tunc temporis, nempe sub *INNOCENTIO III. Pontifice* extitisse Abbates, Prioresque, in Congregatione non positos, quique ideò Capitulum Generale celebrare non consueverant; inter illos autem fuisse, qui Sedi Apostolicæ immediatè suberant, alios verò, qui Episcopo Subjecti remanserant: tam Exemptos, quàm non Exemptos, simul convenire debuisse, & in Capitulo Generali Visitatores eligere, qui vice Papæ, illos visitarent & corrigerent, eâ tamen lege, ut Deponendi Episcopo denuntiarentur, ut illos deponi curaret, quo illud Negligente, ad Sedem

Apostolicam referenda res erat; propter Exemptos Visitatoribus suas vices committere debuisset, & propter non Exemptos Depositionem vel Depositionis curam Episcopo fuisse remittendas. HONORIUM verò III. C. *sequenti*, circa Depositionis negotium, Exemptos à non Exemptis distinxisse: Priorum Depositionem quovis casu Sedi Apostolica reservasse; Posteriorum Episcopo dimisisse.

REGULA V.

Clementina 2. de statu Monach. antiquior nullus Textus est, qui de Exemptione à Visitatione Episcopi mentionem expressam faciat.

REGULA VI.

Eadem Clementina insinuat, à Visitatione Episcopi Libertatem coepisse cum absolutà ab ejusdem Jurisdictione Exemptione, quâ, qui potiuntur, soli sunt, qui dici possint absolutè Exempti, ideòque longè antea, confusè saltem illius Canones meminisse.

Tancredus in C. nihil. de Elect. vocem, *Exemptus* sumit absolutè. Idem facit *Summarium C. Grave. De Off. Ordin.*

REGULÆ FUNDAMENTUM. CLEMENS V. Distinguens Monialium Monasteria in Exempta & non Exempta, præcipit, Priora visitari ab Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, si huic Sedi immediatè subsint; fin autem, ab iis, quibus proximè subjiciuntur, Posteriora verò ab Episcopo, ut Episcopo: Quâ Distinctione ostendit, Exemptorum nomine intelligendos, qui ab Episcopi Jurisdictione omninò liberi facti sunt; undè sequitur, quòd, cum longè antea Canones de absolutà Episcopi Jurisdictionis Libertate loquantur, Exemptionis à Visitatione Episcopi confusè saltem multò antè CLEMENTEM V. mentionem fecerint.

Textuum autem Juris Canonici, qui absolutà Exemptionis ab Episcopi Jurisdictione meminere, antiquissimi videntur, qui ex Epistolis ALEXANDRI III. desumpti sunt, quales inter alios C. 3. *de Privileg.* in quo de abusu à Fratibus Templi & Hospitalis, aliisque Religiosis ab Episcopi Jurisdictione Exemptis ratione hujus Exemptionis commissio. §. 2. *Eod. Cap.* In quo mentio fit de Ecclesiis pleno jure possessis ab hujusmodi Exemptis, Ecclesiæ autem istæ ab Episcopi Jurisdictione omninò liberæ sunt. §. 4. *Eod. Cap.* In quo de Confratribus Regularibus in proprietatibus suis Remanentibus, dicitur Episcopo Subjectos remanere, quia Ordinum prædictorum Membra non sunt. C. 8. In quo docet, malè concludi, quem Ecclesiæ Romanæ immediatè subesse ex eo, quòd illi Sensum solvat, cum sicut non omnes Ecclesiæ, quæ Sedi Apostolicæ proximè subsunt, eidem Sedi solvant Censum, ita nec omnes, quæ illi Censum solvunt, ad illam immediatè pertinent. INNOCENTIUS III. In *Cap. 17. De Privileg.* de concessâ Exemptione absolutâ Cænobio Evasenensi in Diocesi Wigornienfi à CONSTANTINO ad Pontificatum electo an. 707. mentionem facit.

Idem INNOCENTIUS. In *Cap. 4. De Confirm.* similis Exemptionis concessæ ab AGAPETO Monasterio de Gandafen in Diocesi Hildesemensi meminit. AGAPETUS autem *Junior* an. 946. ad Pontificatum promotus est, *Senior* verò an. 534.

Quod in hac Regula VI. dictum de absolutâ Exemptione, explicandum juxta Questionem VIII. earum, quæ extrà locum suum posita sunt.

REGULA VII.

Antè & post Exemptiones quoad Spiritualia Sæculo VI. Monasteriis concessas, complures sunt Juris Textus, qui Episcopi Visitationi Monasteria subjiciunt, vel Subjecta supponunt, declarant, attestantur.

Textus, qui rem probant, hi esse videntur 1. C. 16. CAUS. XVIII. QUÆST. II. Desumitur ex *Concilio Arrelianense* celebrato an. 511. in quo Abbates dicuntur esse in Potestate Episcoporum atque ab iis corrigendi, si quid extrà Regulam suam faciant, Visitatio autem ad Corrigendos notitiam, Correctionemque, necessaria est.

2. *Caput 29. ibidem* relatum, ex eodemque Concilio desumptum, quòd Episcopis præcipitur, ut non semel,

sed sæpiùs in anno visitent Monasteria Monachorum, ut, si aliquid corrigendum fuerit, corrigant.

3. C. 10. CAUS. X. QUÆST. I. è *Concilio Tarraconense* an. 516. celebrato desumptum; in hoc enim Concilio Episcopo præcipitur, ut annuis vicibus Dioceses visitet, Ecclesiæque Destitutas vel Dirutas reparari procuret, ideòque, cum Monasteria sint Diocesum Membra, illorumque Ecclesiæ inter illas, quæ ad Diocesim pertinent, recenseantur, hæc inter visitanda, comprehendi Monasteria dubium non est.

4. C. 17. *Ead. CAUS. & QUÆST.* in quo *Concilium Arrelianense* an. 554. constituit, ut Monasteria, vel Monachorum Disciplina, ad eum Episcopum pertineant, in cuius Territorio sita sunt. Hæc autem Disciplina vix muteneri potest, sine Visitatione.

5. C. 28. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo GREGORIUS an. 598. ait visitandi, exhortandique ergò ad Monasterium, quotiès placuerit, ab Antifite Civitatis accedatur.

6. C. 1. *Ead. CAUS. & QUÆST.* in quo *Concilium Toletanum* IV. an. 633. Abbates Episcopi Correctioni subjicit.

7. C. 9. CAUS. X. QUÆST. I. in quo *Concilium Triburienense* an. 895. Episcoporum negligentiam circa visitandos Greges, avaritiamque reprehendit; Negligentiam, quia non visitabant, cum possent; Avaritiam, quia Visitationis Procuraciones exigebant, eosque hortatur, ut Sollicitiores sint. Cum autem Monasteria Procuracionem solvendæ obnoxia sint, ut citanda mox Capita monstrabunt, ea in hoc Textu comprehendi verosimile est.

8. C. 14. *de Cens.* in quo LUCIUS III. an. 1181. declarat, Monasteria Bononiæ, sicut & cætera Provincia Ravennatenfis Archiepiscopi, Procuraciones ratione Visitationis debitas isti solvere teneri.

9. C. 21. *Eod. Tit.* in quo INNOCENTIUS III. an. 1212. ait, Monasterium Sancti Stephani, cui omnia Temporalia Jura remiserat, teneri tamen ad Episcopum procurandum ratione Visitationis, idque moderatè, & bis in anno, modò duplicem Visitationem necessitas postulet.

10. C. 16. *De Prescript.* in hoc INNOCENTIUS III. eodem anno Monasterium S. Maglorii ad procurandum Archiepiscopum Senonensem illud visitantem condemnat, declaratque per longissimum tempus Procuracionem non solvendo, illam, sicut nec Visitationem, contrà suum Archiepiscopum præscribere non potuisse.

11. *Cap. 17. De Offic. Ordinari.* in quo HONORIUS III. ann. 1220. prohibet Archiepiscopo Remensi, ne Monasterium S. Remigii Visitans, secum Sæculares introducat, qui Dissolutionis materiam subministrare possent.

Circà Citatos Textus notandum, illis adjici posse, quoad Sæcula Quartum præcedentia, quoscunque Canones, qui Episcoporum in Monasteria Jurisdictionem testantur; quales inter alios C. 11. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo *Concilium Carthagenense* IV. ann. 398. præcipit, ut qui Sacerdos Religiosis Fœminis præponendus est, ab Episcopo Loci comprobetur. C. 10. *Ead. CAUS. & QUÆST.* in quo *Concilium Calcedonense* an. 451. contrà Monachos Episcopo Inobedientes Excommunicationem ferendam decernit. C. 17. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quo *Idem Concilium* jubet, ut Monachi absque Episcopi licentiâ Vagantes ad repetenda Monasteria cogantur, C. 12. *Ead. CAUS. & QUÆST.* in quo *Idem Concilium* ait, Episcopum debere Monasteriis curam sollicitudinemque exhibere: hos autem adduci posse, quia evidenter ostendunt Monasteria visitandi jus ad Episcopum pertinere, cum inter præcipuas Jurisdictionis Episcopalis Partes numeretur.

Notandum quoque Textuum citatorum alios desumpti ex Conciliis, quæ vel in Bithyniâ, vel in Africâ, vel in Galliâ, vel in Hispaniâ, vel in Germaniâ celebrata sunt; alios ex Epistolis Pontificum Italiani respicientibus: undè patet, potissimas Ecclesias probasse, Monasteria ab Episcopis visitari.

Notandum, Epistolas, ex quibus desumpti sunt nonnulli ex Citatis Textibus, scriptas esse XII. & XIII. Sæculo, quibus Regularibus maximè factum est.

REGULA VIII.

Circà Subditorum Visitationem, quæ Episcopi ut Ordinarii non possunt, tanquam Sedis Apostolicæ Delegati possunt.

Hinc nulla impedit Exemptio, ne præcipiant ac exequantur, C. 10. Sess. XXIV. de Reform. quæ ad illorum Correctionem necessaria existimant.

Quæri potest, Quales sint illi Subditi, de quibus hic Concilium? Respondetur oportere, ut de Subditis, qui plenè Exempti non sunt, loquatur, cum isti propriè Subditi non sint, pluresque ex istis ab Episcopi Visitatione subtrahat; Quòd si de istis, ut de aliis, loquatur, dicendum, hic Regulam Concilium constituere, alibi Exceptiones ponere.

REGULA IX.

Ecclesiarum Cathedralium, aliarumque Majorum, nec non Personarum, quibus constant illarum Capitula, Exemptio abrogata est à CONCILIO TRIDENTINO quoad Visitationem, sicut & quoad Correctionem.

C. 4. Sess. VI. de Ref.

REGULA X.

Idem dicendum quoad Capitula Ecclesiarum Collegialium.

C. 6. Sess. XXV. de Ref.

REGULA XI.

Idem dicendum de quibuscunque Beneficiis Commendatis, in quibus non viget Regularis Observantia; quoad verò illa, in quibus viget, si Superiores moniti, intra sex menses nec visitaverint, nec correxerint, Regularium negligentiam supplere potest & debet.

C. 8. Sess. XXI. de Ref.

REGULA XII.

Idem dicendum de quavis Ecclesia Sæculari nullius Diocesis.

C. 9. Sess. XXIV. de Ref.

REGULA XIII.

Idem dicendum de quovis Clerico Sæculari personaliter Exempto.

C. 3. Sess. VI. de Ref. C. 14. Sess. XIV. de Ref. S. Nec quævis.

REGULA XIV.

Idem de quolibet Regulari extrà Monasterium Degenti, & Delinquenti. *Ibidem.*

REGULA XV.

Idem dicendum de Hospitalibus, Collegiis, Confraternitatibus, Scholis nuncupatis, nisi sub immediatâ Regum Protectione sint.

C. 8. Sess. XXII. de Ref.

REGULA XVI.

Moniales quæcunque Episcopi Visitationi subfunt, exceptis his, quæ à Deputatis in Capitulis, Generalibus, vel ab aliis Regularibus reguntur.

C. 9. Sess. XXV. De Regular. Clem. 2. De Statu Mon.

Restrinxisse Clementinam Concilium Tridentinum videtur; cum Clementina de proximis Monialium Prælati indistinctè loquatur, Concilium verò de folis Regularibus; hinc colligi posset, Moniales, quibus Sæculares Clerici præfunt, juxtâ Concilium Tridentinum Episcopi Visitationi subesse debere, sed certa non esset hæc consequentia, cum potuerit loqui de folis Regularibus Monialium Prælati, quia alios tunc habere non solebant.

REGULA XVII.

Recipiendæ à Monialibus, antè Susceptionem habitus, & antè Professionem ab Episcopo examinandæ, & explorandæ sunt.

C. 17. Sess. XXV. De Regularibus.

Canonicas Sæculares, quæcunque sint, visitat Ordinarius, vel suâ vel Apostolicâ autoritate. *Clementina 2. De Statu Monach.*

REGULA XVIII.

Quoad Animarum curam, Sacramentorumque administrationem, nulla est ab Episcopi Visitatione Exemptio, nisi in favorem, 1. Monasterii Cluniacensis cum Limitibus suis. C. 11. Sess. XXV. de Reg. 2. Monasteriorum quoque, quæ Ordinum Capita sunt. 3. Nec non illorum, in quibus Abbates, vel alii Regulares Superiores, Jurisdictionem Episcopalem & Temporalem habent in Parochos & Parochianos.

Iis adde Monasteria nullius Diocesis; Quod inferatur ex eo, quòd *citatum Caput* loquatur tantum de Monasteriis in Diocesi sitis.

REGULA XIX.

Tam Loca, in quibus Cura exercetur, quam Personas, quæ illam exercent, respicit hæc Exemptio. *Ibidem.*

REGULA XX.

Antè CONCILIUM TRIDENTINUM Nemini concessa à Jure fuerat similis Exemptio, sed probata tantum erat, concessâ scilicet aliis, quàm Episcopis, Ecclesias pleno jure possidendi licentiâ.

REGULA XXI.

Plura alia sunt Spiritualia, circà quæ CONCILIUM TRIDENTINUM abrogavit omnem Exemptionem, exceptâ illâ, quæ Jurisdictioni quasi Episcopali jungitur.

REGULA XXII.

Hujusmodi alia non sunt, nisi ista. Verbi Dei Prædicatio, Malaque ex ipsius abusu Nascencia. C. 2. Sess. V. Censuræ ab Episcopo promulgatæ, Festi ab eodem Præcepti. C. 12. Sess. XXV. De Regular. Novorum Miraculorum admissio; Novarum Reliquiarum receptio; Novæ & Insolitæ Imaginis expositio, Decreta de Invocatione, Supplicationes Publicæ. C. 13. Sess. XXV. De Regularibus.

Exceptionis Ratio. Tali Gaudens Exemptione quasi Episcopus est.

REGULA XXIII.

Ex eo, quòd Religiosi habeant Prælatos Regulares, qui illos visitent, non sequitur, quòd ab Episcopi Visitatione Exempti sint.

Colligitur Regula 1. ex omnibus Juris Textibus, qui faciendam à Metropolitanò Provincie suæ Visitationem probant, cum potior non sit ratio, cur qui visitati sunt ab Episcopo, & plerumque etiam ab Archidiacono, iterum à Metropolitanò visitentur, Visitati verò à Prælati Regularibus ab Episcopo iterum non visitentur.

Nec dici potest, quòd Episcopi Visitatio dissensionis materiam præbere posset, cum contingere posset, ut factis à Prælato Regulari Constitutionibus contrarias ederet, atque hinc Religiosi inter se dividerentur, aliis pro Episcopo stantibus, aliis verò pro Prælato Regulari, nam simile incommodum nasci potest ex Visitatione Metropolitanæ, consequenti Episcopi Visitationem; sed sicut in posteriore casu cessat incommodum, si Visitati attendant Inferiorem Superiori cedere debere, ita in primo casu, similis cogitatio, ne quod timetur, malum nascatur, impedire poterit.

Textus autem, qui prædictam Metropolitanæ Visitationem probant, sunt. C. 16. De Præscript. C. 14. 22. 25. De Censibus. C. 1. 2. 4. Eod. Tit. in VI. C. 5. Sess. XXIV. De Ref.

2. Colligitur eadem Regula ex locis, quibus Legatorum Sedis Apostolicæ visitandi facultas fruitur, qualia sunt. C. 23. 25. De Censibus, quæ enim circà Metropolitanæ Visitationem, erga Suffraganeos eorumque Dioceses notata sunt, in Legatorum Visitatione locum habent, cum Visitatas ab Episcopis, & à Metropolitanis Ecclesias ipsi etiam visitarent.

3. Ex C. 7. De Statu Monach. ex quo inferunt Interpretes, quòd non Exempti, etsi peculiare habeant Visitatores, ab Episcopo tamen visitari etiam possunt.

4. Ex antiquâ Ecclesiæ praxi, quâ, etsi Monachi ab Abbatibus corrigentur, ab Episcopo etiam corrigi poterant, quæque adhuc durat in plerisque Monialium Congregationibus, nec non in plurimis Clericorum, tum Sacularium, tum Regularium, Societatibus non Exemptis.

REGULA XXIV.

Ecclesiæ Saculares nullius Diocesis subjiciuntur Visitationi Episcopi Vicinioris, si pateat quis Vicinior; vel ejus, qui in Concilio Provinciali à Prælo electus est.

C. 9. Sess. XXIV. De Ref.

REGULA XXV.

Personæ Saculares Incolentes Loca nullius Diocesis, intrâ Limites alicujus Diocesis Constituentia, quoad Ordines & Dimissorias Episcopo subsunt.

C. 10. Sess. XXIII. De Ref.

SECTIO V.

De Regularium Exemptione in Temporalibus.

Antè omnia adverte Immunitatum vel Exemptionum genus duplex distingui posse: sunt enim, quibus à Juribus debitis Quis eximitur, sunt etiam, quibus ab Exactionibus indebitis Quis liberatur, qualis inter alias, quæ legitur in C. 64. CAUS. XVI. QUÆST. I. De Priori autem genere hic sermonem fieri, non de Posteriori; idque, quia Posteriori nihil habet, quod ad Jus Commune, ad meram justitiam non pertineat, & si quid Gratia ipsi inesse videatur, id esse nequit, nisi sub Tyranni Dominio, erga quem non malefacere, benefacere est; animus autem est, sicut esse debet, de sola Gratiâ Exemptione agere.

REGULA I.

Circâ Temporalem Regularium Exemptionem, antiquius nihil in Jure habetur, quam C. 34. CAUS. XVI. QUÆST. I.

Desumitur Canon hic è Concilio Ilerdensi an. 524. celebrato. In illo præcipitur, ut quæ in Jure Monasterii de facultatibus offeruntur, in nullo Diocesana Lege ab Episcopis contingantur.

Ad intelligentiam Canonis hujus, sciendum ex oblati Deo rebus Episcopo tanquam Diocesano Capiti, debitam esse portionem quartam, nempe ex iis, quæ extrâ Altare offeruntur: C. 26. 27. 28. CAUS. XII. QUÆST. II. tertiam verò, vel medietatem ex iis, quæ Altari accedunt. C. 7. 8. CAUS. X. QUÆST. I. Præterea eodem Titulo à Singulis Diocesano Ecclesiis solvendum esse Episcopo Cathedraticum, sive duos solidos in Cathedrali Episcopalis honorem. Sciendum quoque, debita Episcopo Jura, tanquam Diocesano Capiti, ex Fundamento suo Diocesana Legem vocari; hinc Concilium Ilerdense Exempta volens Monasteria à prædictis Juribus, prohibet Episcopis, ne in illorum utilitatem oblatâ Lege Diocesana utantur: hinc factum, ut Temporalis Regularium Exemptio, Immunitas à Lege Diocesana dicta sit, hinc quoque, ut Exemptio Temporalis ab Exemptione Spirituali distingueretur, facta est Episcopatum Jurium divisio, in ea, quæ Lege Diocesana debentur, & ea, quæ ad Episcopos pertinent Lege Jurisdictionis. Hujus distinctionis Testimonium & Exempla habent C. 16. 18. De Off. Judicis Ordin.

Attamen in nonnullis Juris Textibus Lex Diocesana pro Jurisdictionis Lege usurpatur, ut videre est C. 49. De Elect. C. 22. De Regular. C. 9. De Hæreticis §. Si qui. C. 4. De Capell. Monach. C. 9. De Maj. & Obed. quæ Capita, ut par est, inferius suo loco explicabuntur: nunc autem dicendam obiter, genus pro specie in cit. Cap. poni.

REGULA II.

Temporalis Regularium Exemptio, pluries postea diversoque Tempore innovata est, & confirmata.

Primum istarum Innovationis, ac Confirmationis Exemplum legitur in C. 1. De Statu Monach. in quo S. GREGORIUS scribens Archiepiscopo Neapolitano circa ann. 600. hæc habet: *Alicui Monasterio nec tu, nec Presbyteri tui præter diligentiam Disciplinæ aliquid molestis*

inferatis, aut si quid illis pro diversorum devotione accesserit, vobis vindicare astimetis, cum Monachis sibi servientibus debeat proficere, quidquid à Fidelibus taliter offerri contingit. Hæc GREGORIUS, quibus docet, Episcopum nihil Juris Temporalis in res Monasterio oblatas prætere posse, insinuatque id provenire ex Offendentium intentione, quæ est, ut ipsorum Oblationes in Monachorum usum convertantur.

Secundum ejusdem rei Exemplum habetur in C. 5. CAUS. XVIII. QUÆST. II. Desumitur hoc C. è S. GREGORIO omnibus Episcopis Scribente an. 601. Inscribitur de Libertate Monachorum; tria continet, quæ ad rem optimè faciunt. 1. Prohibet, ne de Reditibus, Rebus, Curtis, vel Chartis Monasteriorum, Cellulis, Villulis quidquam quovis modo usurpetur. 2. Vetat, ne Monasteria conditionibus Ecclesiasticis, seu auguriis, vel quibuslibet obsequiis Sacularibus ullo modo subjaceant, nevé ullis Canonibus rebus deferviant. 3. exprimit finem utriusque prohibitionis, nempe, ut remotis vexationibus, ac cunctis gravaminibus, Divinum Opus cum magna animi devotione perficiant.

In notâ Correll. Rom. dicitur C. istud legi in Decreto CONCILII LATERANENSIS edito à B. GREGORIO pro quiete & Libertate Monachorum: Decretum autem extare Tomo II. CONC. inter Decreta GREGORII I. magnamque ejus partem referri ab ipsomet GREGORIO. L. 7. Reg. Indict. 1. Epist. 18. Parte 1. Marciniano Episcopo Ravennati.

Prior prohibitio detegere videtur causam, propter quam de Monachorum rebus sese immiscere prohibentur Episcopi, nempe, ne hinc aliquid usurpandi occasionem habeant. In Posteriori sub variis Locutionibus eadem res prohibetur, nempe, ne ullum Jus Temporale exigatur à Monachis.

Sed non dissimulandum, Textum hunc GREGORIO I. suppositum videri posse, tum quia longè posterior videtur usurpatio Locutionis hujus, *Interdicimus in Nomine Domini nostri JESU CHRISTI & Autoritate BEATI PETRI, vice cujus Romana Ecclesia præsidemus;* tum quia legitima Jura vexationes ac gravamina vocat; tum quia à Juribus Sacularibus, sicut & ab Ecclesiasticis, Monasteria eximit, proindeque in Temporalia Laicorum, potestatem sibi vindicat. Nihilominus GREGORIO I. abjudicari non debet propter debitam Codicibus Veterioribus fidem, aliasque causas, quæ & Collectores Conciliorum, & Correctores Gratiani moverunt, ut Papæ hujus sortum legitimum existimarent. Hac de re Vid. Florens in Cap. Audit. 10. De Præscript. C. 2. Operum. Part. I. p. 272. ubi inter alia dicit, præfatum Concilium Lateranense ex duabus Epistolis GREGORII contextum, quod minuere potest, non tollere auctoritatem Decreti citati, si in Epistolis habeatur, quod ex illis mox relatum est. Relati mox Textus pars maxima legitur C. 42. CAUS. XVII. QUÆST. IV. quod C. Palea inscribitur, eoque loci temerè translatum notant Correll. Rom. tum quia de rerum Ecclesiæ alienatione non loquitur, ut præcedentia Capita, tum quia congruentiori loco inferius legitur.

Tertium Innovatæ & Confirmatæ Regularium in Temporalibus Exemptionis Exemplum, est in C. 1. CAUS. XVIII. QUÆST. II. Desumitur hoc Caput ex CONCILIO TOLETANO IV. celebrato an. 633. In illo sub Excommunicationis pena prohibetur Episcopis, ne quidpiam de Monasterii rebus usurpare præsumant.

Quartum Innovatæ & Confirmatæ Regularium in Temporalibus Exemptionis Exemplum refertur C. 8. CAUS. X. QUÆST. III. E Concilio Toletano VII. an. 646. Celebrato desumitur hic Canon. Quod in illo ad propositum facit, his verbis continetur: *Monasteriorum tamen Basilicis ab hac pensionis solutione sejunctis.* Loquitur de pensione duorum solidorum à qualibet Diocesano Basilicâ Episcopo quotannis solvendâ, juxta Brachariensis Synodi definitionem in C. 1. CAUS. X. QUÆST. III. relata. Hanc autem definitionem ad Episcopos Provincia Gallicanæ extendit CONCILIUM TOLETANUM, quod & poterat & debebat; poterat quidem, nam tunc Temporis Archiepiscopus Narbonensis cum Suffraganeis suis Toletano suberat, quia Toletum, ut Sedes Regis Gothorum, Primatis Honore ferebatur erga Episcopos totius hujusce Regis Ditionis; Debebat, quia pro

pro solvendo à qualibet Basilicâ in honorem Cathedrae Episcopi, nimium exigebant.

REGULA III.

Prædictæ in Temporalibus Regularium Exemptioni hæcenus non exitit derogatum ab illo Juris Textu.

REGULA IV.

Exemptio hujusmodi ad Capellas Monasteriis annexas, Ecclesiisque Parochiales iisdem Subjectas, non extenditur.

C. 15. De Præscript. C. 6. De Relig. Domibus C. 19. De Censibus C. 17. De Privil.

Verum, ut Regula veritas magis elucescat, cujuslibet citati Textus argumentum exponendum.

In 1. Episcopus Wigornienfis cum Abbate de Hevescam circa Ecclesias Vallis de Hevescam contendit; Uterque, sibi pleno jure subijci, dicit; ideoque tam quoad Temporalia, quam quoad Spiritualia. Ad Controversiam istam terminandam Heliensem & Roffensem Episcopos committit INNOCENTIUS III. præcipitque, ut si Abbas probaverit, illas Ecclesias prædicto modo ad se pertinere, sive ex Privilegio Summorum Pontificum, sive per Præscriptionem, Episcopo Wigornienfi silentium imponant; si verò pateat, Privilegium non valere, vel Ecclesias illas nullo alio jure ad Abbatem pertinere, pro Episcopo pronuntient, si allegatam ab Abbate Præscriptionem interruptam fuisse, quoad nonnullos articulos, tam Legis Diocesanae, quam Legis Jurisdictionis, & inter alia circa solutionem denariorum S. Petri, quoad Legem Diocesanam pertinet, & circa Causarum Matrimonialium Cognitionem, quæ Jurisdictionis Legem spectat, quoad illos articulos Episcopo Ecclesias illas adjudicent.

In 2. agitur de Controversiâ inter Albanensem Episcopum & Abbatem Criptæ Ferratæ circa Ecclesiam Castri, quod Pauli dicitur; Episcopus dicit, illam sibi respondere debere in omnibus Juribus Episcopalibus, Abbas verò fateatur, id ita esse Jure Communi, sed Monasterium Libertatem integram redemisse à Lavitano Albanensi Episcopo, qui quidquid juris habebat in Monasterio, & in Ecclesiis ad Monasterium pertinentibus, & inter quas controversa Ecclesia recensetur, illi concessit in Emphyteusim sub annua octo denariorum usualium pensione, enumerans autem Jura Monasterio concessa de tertiâ Mortuorum, quæ haud dubie Jus Temporale est, mentionem facit; Episcopus Respondet, irritam esse hujusmodi Concessionem, utpotè Simoniacam, cum multa Spiritualia inter concessa, sub prædictâ pensione habeantur. INNOCENTIUS III. utroque audito, liberam ab Episcopo judicat prædictam Ecclesiam propter concessionem à Lavitano sub pensione factam, quam legitimam probat ex usu Ecclesiæ Romanæ, quæ in Locis, quæ ab Episcopo eximit, in signum concessæ libertatis Censum sibi reservare solet. Hæc Decisio restringenda ad Casum, in quo modicus est Censum, aliâ Simonia faveret, vel ad Casum, in quo Censum constitutus est ob solam Jurium Temporalium Cessionem.

In 3. Idem INNOCENTIUS III. Abbatem Prilatensem condemnat, ad quartam Decimarum Episcopo Caesar-Augustano, ratione duarum Ecclesiarum, in istius Diocesi constitutarum solvendam, aliaque Jura Episcopalia præstanda, idque quia Episcopus iste has Ecclesias in Diocesi suâ constitutas probaverat.

In 4. Idem INNOCENTIUS III. C. 17. De Privil. Abbatem Evasem vel Evasmenfis Cœnobii condemnat, ut Synodo Episcopi Wigorn interfit, & consueta Jura solvat, ratione Ecclesiarum, quas ille in istius Diocesi possidet; idque, quia in Privilegiis huic Cœnobio à Summis Pontificibus concessis, utrumque Episcopo conservatur.

REGULA V.

Temporalis à Jure concessa Regularibus Exemptio, omnia Episcopo debita Temporalia Jura non comprehendit.

REGULA VI.

A procurando Episcopo Visitante Monasteria à nullo Juris Textu eximuntur; sunt è contrâ Non-

nulla, qui Juri huic Subjecta expressè declarant.

Prior Regulæ Pars probari nequit, nisi refutatione eorum, quæ contrâ illam opponi possunt; quale nullum occurrit, nisi C. 28. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo GREGORIUS permissum Episcopo declarans, ut, quoties voluerit, Monasteria visitet, præcipit, ut sic Charitatis officium impleat, ut hinc nullum gravamen incurrant; sed frustra hic Canon opponeretur, cum debita propter justam Visitationem Procuratio, gravamen dici nequeat.

Non diffidendum tamen ex C. 17. De Censibus conijci posse, aliquod à Jure concessum Monachis visitantem Episcopum non procurandi Privilegium; cum in illo INNOCENTIUS III. dicat, omnes ad Visitantem procurandum teneri, nisi speciale habeant Privilegium.

Verum quidem est, *cit. Cap.* loqui de Legatis, Nuntiisque Sedis Apostolicæ: sed cum sit eadem ratio erga omnes Visitatores, nempe debere metere Carnalia, qui Spiritualia feminant, ut hic dicitur; neminem debere suis militare stipendiis, ut legere est C. 16. De Præscript. Quod de Nuntiis C. 17. De Censibus dicit, ad alios Visitatores optime extenditur; Porrò hinc aliud nihil colligi potest, nisi, per Privilegium eximi ab hoc Jure nonnulla Monasteria, undè non sequitur Exemptionem hujusmodi à Jure datam esse.

Posteriorem Regulæ Partem probat C. 14. De Censibus, in quo LUCIUS III. Archiepiscopo scribens circâ an. 1181. ait, se Monasteria Bononiæ condemnasse ad solvendas ipsi Archiepiscopo illa Visitanti, dum Provinciam visitat, Procuraciones, idque se fecisse, quia intentio Archiepiscopi fundata sibi visa Jure Communi & Consuetudine, quæ tùm alia Monasteria Provincia Procuraciones prædictas præstabant, tùm Monasteria Bononiæ Prædecessoribus illius eandem exhibere solebant.

Eandem, quoque probat C. 21. Eod. Tit. De Censibus, in quo INNOCENTIUS III. scribens Priori S. Stephani circâ an. 1212. decidit, Episcopo remittente omnia, quæ Monasterio imposita sunt vel imponi possunt, Servitia, seu Jura Temporalia, Procuracionem ratione Visitationis debitam non esse remissam; idque, quia Visitationi annexa est Procuratio, & ad Visitationem causâ Correctionis tenetur Episcopus.

Idem facit C. 16. De Præscript. In illo enim idem INNOCENTIUS Episcopo Parisiensi scribens circâ annum 1212. definit, Monasterium S. Maglorii Archiepiscopo Senonensi Provinciam suam Visitanti Procuracionem debere, etsi Archiepiscopi Prædecessores nunquam exegissent, nec Monasterium solvisset, Definitionis suæ causam affert, Procuracionem contrâ Visitantem præscribi non posse.

Idem colligitur ex C. 24. De Censibus, in quo HONORIUS III. Episcopo Cenomanensi Procuracionem adjudicat contrâ Conventum de Cultura, idque etsi nunquam solvisset & in Civitate Cenomanensi constitutus esset; ad hoc motus, quod Exemptionis Privilegium nullum exhiberent.

REGULA VII.

Duo alia extant Temporalia Jura, quæ eodem loco habentur, quo Procuraciones, quæque Episcopis à Monachis pariter debentur. Prius est, si Consuetudine introductum sit, ut in Monasteriis gratis excipiantur ad Charitatis pabulum. EXTRA-VAG. I. De Censibus §. hujusmodi, de hoc jure loquitur. Posterius est, ut Moderativum, sive Charitativum Subsidium, à Monasteriis petere possint, tam ex Privilegio, vel Consuetudine, quam de Jure. *ibidem* §. Præmissis.

REGULA VIII.

Non obstante Regularium in Temporalibus Exemptione, Censum tempore Fundationis, vel tempore Concessæ ab Episcopo Libertatis, Monasterio impositus, eidem debetur.

Prior Casus infertur ex C. 21. De Censibus, in quo videre est, Episcopos Faventinos, ab Ecclesia S. Stephani ad Moniales pertinente, spallas consuevisse exigere, quod jus in Fundatione impositum verisimile.

Spallæ

Spallæ autem nomine intelligitur armus vervecinus vel bovinus; hic autem in Domini signum à Dominis aliquem fundum in feudum dantibus reservari solebat. Infertur, quoque ex *Cap. 30. CAUS. XVIII. QUÆST. II.* in quo PELAGIUS præcipit, sit quæ tempore Foundationis, vel Dedicationis Monasterii, Episcopo reservata sunt, solvantur, nec aliud, quidquam ab illo exigatur.

Posterior Casus in *C. 6. De Religios. Domibus*, eo modo, quo suprâ expositum est, habetur.

REGULA IX.

Quod de Censu tempore Foundationis reservato dictum est, ad alia Jura eodem tempore reservata extendendum est; Idem dicendum de Jure, quod reservato in Fundatione Juri subrogatum est.

Prior Pars habetur in *C. 30. CAUS. XVIII. QUÆST. II. mox citat.* in quo à PELAGIO jubetur, ut si constet, tempore Foundationis medietatem Oblationum, quæ Dedicationis, vel Natalis Martyrum die, quorum Reliquiæ sunt in Monasterio, sunt, Episcopum sibi reservasse, medietas hæc eidem detur.

Posterior legitur in *C. 21. De Censibus mox etiam Cit.* in quo Cereus trium Librarum subrogatus, in locum spallarum, quas in Fundatione reservatas fuisse præsumere licet, Episcopo solvendus dicitur.

REGULA X.

Quæ ratione Sepulture Monasteriis feruntur, à Jure Paræciali, vel Episcopali, libera non sunt; Idem de Oblatis ab eo, qui in agritudine Monasterium ingressus, ex illâ decedit.

Passim Tit. de Sepultur. sed præcipuè. C. 2. 4. 8. 9. 10.

REGULA XI.

Ratione speciali ab eadem Exemptione excipiuntur Decimæ.

Patet Regula ex eo, quod Jus Decimarum habetur quodammodo Divinum, quod de aliis Juribus ab hac Exemptione exceptis dici non potest, cum merè Humana censeantur, undè, ut à Decimis eximerentur, non sufficiebat generalis Exemptio, eam etiam ob rem à Decimis Speciali Indulgentiâ Exemptio Regularibus concessa est.

REGULA XII.

A Temporalis, Regulari Exemptione non alia excipiuntur Jura, quam quæ memorata sunt suprâ.

Regula patet ex eo, quod generalis sit Exemptio. *C. 5. CAUS. XVIII. QUÆST. II.* Exceptiones autem nullæ in Corpore Juris leguntur, quam memoratæ.

Non obstat *Cap. 21. De Censibus*, in quo Episcopus Faventinus promittens alia jura Monasticæ Ecclesiæ non imponere, insinuat, se id posse; nam præterquam quod rei debitæ remissio promitti potest, INNOCENTIUS III. in fine Capituli docere videtur, Episcopum à Monasterio aliud exigere non posse, quam pensionem prædicto tempore reservatam & Procuraciones.

Addè, quod, si præter expressè præmissa, alia jura pro voluntate exigere possent, Regularibus Exemptio sua non prodesset, cum novorum Jurium impositione, tantum ab iis excipi posset, quantum est illud, quo eximuntur.

REGULA XIII.

Et si Temporalis Exemptio Regularibus sit à Jure concessa, peculiari tamen Privilegio nonnullis à Sede Apostolica concessa est, vel potius confirmata. *C. 5. De Excess. Prælat.*

REGULA XIV.

Prædicta Exemptio non impediatur, quominus ab Episcopis Oeconomi constitui possent in Monasteriis.

C. 3. CAUS. XI. QUÆST. III. in 7. Synod. an. 787.

RATIO. Vi Exemptionis Temporalis Regularibus licere videtur inconsulto Episcopo alienare.

Colligitur Regula ex *Clemantina 1. De Rebus Ecclesiæ alien.* in qua CONCILIUM VIENNENSE permittens Prioribus vel Administratoribus, poscente Prioratum vel Administrationem necessitate, vel utilitate, Terras in feudum dare, non ad aliud illos astringit, nisi ut Conventus sui, si habeant, vel si careant, proprii

Prælati, id est Abbatis assensum obtineant. *Vide GLOSSAM in Verb. proprii.*

Nec dici potest, Concilium loqui de Exemptis tam in Spiritualibus, quam in Temporalibus; nam Concilium indistinctè loquitur, ac præterea Exemptio in Spiritualibus Temporalem Exemptionem non auget.

Colligitur quoque Regula ex *C. 11. De Reb. Ecclesiæ alien.* in quo INNOCENTIUS III. scribens Episcopo Mauriensi in Sabaudia præcipit, ut infeudatio facta in enorme Monasterii dispendium rescindatur, non aliam exprimens rescissionis causam, quam lesionem enormem, licet Episcopi autoritas non intervenisse videatur, cum de illius intervntu nulla fiat mentio.

Nec dici potest, quod Monasterium, de quo ibi, forsitan Exemptione Spiritualis gaudebat, cum, ut dictum est, major non fiat indè Temporalis Exemptio.

Colligitur etiam ex *C. 1. De Reb. Ecclesiæ alien.* in quo, circa alienationem Bonorum ad Ecclesias sibi Subjectas pertinentium, parem, ac Episcopus in suis, potestatem habere Abbas supponitur. Colligitur etiam ex *C. 2. De His, quæ sunt à Præl. &c.* quod declarat ratam esse alienationem ab Abbatissâ, Conventu sciente, & non contradicente, factam.

Non obstat Regula *C. 40. CAUS. XVII. QUÆST. IV.* in quo Concilium Agathense permittit Episcopis, ut revocent factas sine ipsorum licentia vel noticia per Abbates Monasticorum Bonorum alienationes: cum Concilium hoc Temporalem Regularium Exemptionem præcesserit, celebratum enim fuit ann. 506. Exemptio verò ann. 524. incepit; adde, quod fortè in Gallia nondum recepta erat hæc Exemptio.

REGULA XV.

In Canone nihil est, quod ostendat Monasteria Mulierum sub Temporalis Regularium Exemptione non comprehendi; est contra aliquid, ex quo colligi possit contrarium.

Prior Pars probari nequit nisi refutatione eorum, quæ objici possunt, qualia nulla occurrunt; Posterior patet ex eo, quod nonnulli Canones indistinctè loquantur, atque etiam in favorabilibus sub nomine Monachorum Moniales comprehenduntur, quia favores sunt ampliandi.

REGULA XVI.

Jam ab aliquot Sæculis Temporalis Regularium Exemptio, multò minùs utilis est, quam antea erat.

Infertur ex eo, quod à Sæculo XIII. plerisque in Locis abrogata sunt nonnulla Episcopalia Jura, qualia sunt Tertia, vel Quarta, vel Medietas Oblationum, sive in Altari fierent, sive extrâ, Cathedriticum, Synodaticum, Denarius Christnatis, aliaque similia.

REGULA XVII.

Temporalis Regularium Exemptio cum Spiritualis eorundem Exemptione, prout utraque à Jure conceditur, convenit in eo, quod utraque plura Jura Episcopo demit: differt verò in eo, quod Jura, quæ Spiritualis Exemptio aufert alii Episcopo, vel Metropolitanò, vel Primati, vel Papæ tribuit; quæ verò Temporalis demit, neutri illorum tribuit; differt quoque Spiritualis à Temporalis in amplitudine, quæ in istâ major, quam in illâ, cum Temporalis omnes Regulares spectet, Spiritualis verò, nonnullos; Pauci à Temporalis excipiantur Articuli; per Spiritualem pauci concedantur.

Prior Comparationis Pars patet ex dictis; Posterior ex dicendis patebit.

REGULA XVIII.

Utraque Exemptio in eo etiam convenit, quod extrâ Casus à Jure concessos, Exemptis incumbit probatio; in istis verò, Episcopo, si in his sibi Subjectos prætentat.

Colligitur ex *C. 4. De Confir. util. &c. C. 8. De Relig. Dom.*

De Spirituali Regularium Exemptione ab Episcopi Jurisdictione.

REGULA I.

Jure Communi quoad Spiritualia Episcopi Jurisdictioni

dictioni subsunt Regulares; sive ad Munera Clericalia, sive ad Vitam Laicam fuerint instituti.

Concilium Arelatense ann. 554. supponit, Monachos quoscunque subesse Episcopis, dum indistinctè dicit, *Monasteria vel Monachorum Disciplina ad eum pertineant Episcopum, in cujus sunt Territorio constituta*. Referuntur hæc verba C. 17. CAUS. XVIII. QUÆST. II.

Regula patet quoad Prius Regularium genus ex C. 4. 10. 12. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quibus PASCHALIS II. CALIXTUS II. *Concilium Calcedonense* vetant Monachis ad Sacerdotium Promotis, ne ullum circa Populum sacrum Munus obeant, nisi ab Episcopis facultatem acceperint.

Patet etiam quoad Posterius Regularium genus ex Cap. 6. 7. Ead. CAUS. & QUÆST. in quibus dicit HIERONYMUS de Monachis, quod pascantur ut Oves, quòd sine Presbyterorum Concilio nihil Monachis agere liceat, quòd si delinquerint, possunt Presbyteri illos Satanæ tradere. Patet etiam ex eo, quòd S. GREGORIUS C. 2. DIST. LXXXIV. docet, Episcopos debere Monasteriorum sollicitudinem gerere. Idem ferè habetur C. 1. Ead. DIST. Patet quoque ex C. 10. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo *Concilium Calcedonense* eadem penâ pleçit Monachos, ac Laicos similiter delinquentes, aliâ prius contra Clericos propter eandem culpam penâ statutâ.

REGULA II.

Antè Privilegia quibusdam Regularium generibus concessa, Regularis Status neminem ab Episcopi Jurisdictione eximebat.

Colligitur Regula ex eo, quòd sine Episcopi consensu nullum vitæ Regularis genus institui poterat. C. 13. CAUS. XVIII. QUÆST. II. nec Monasterium construi. C. 10. 12. *Ibidem* id prohibentibus *Concilio Calcedonensi & Agathensi*.

Colligitur quoque ex eo, quòd Abbates in Episcoporum Potestate consistebant; si quid extra Regulam facerent, ab Episcopis corrigebantur; Vocati ab Episcopo semel in anno, in Loco ab eodem Episcopo electo conveniebant; C. 16. Ead. CAUS. XVIII. QUÆST. II. E *Concilio Aurelianensi* an. 511. celebrato desumitur.

Patet demum ex natura Status Regularis, qui cum sit humiliationis, subjectionis, obedientiæ Status, Monachos obligat, ut sive sint Clerici, sive Laici, cæteris magis Subjectos Episcopo sese exhibeant.

REGULA III.

Antè Sæculum VI. Spiritualis Regularium Exemptionis nullum in Jure extat vestigium; hoc autem Sæculo, aliisque sequentibus multiplex conceditur.

Patet Regula ex eo, quòd antiquior Canon circa hanc rem sit in C. 4. CAUS. XVIII. QUÆST. II. desumptus ex Epistolâ PELAGII ad Mellitum Subdiaconum scriptâ circa annum 557. In illo enim PELAGIUS permittit Monachis, ut inconsulto Episcopo, Abbatem suum eligant, nec dici potest, id ad illos Jure Communi pertinere, cum Monasteria Pars sint Ecclesiæ, ad quam regendam Episcopi à Spiritu Sancto positi, ideòque officiorum, quibus præcipuè reguntur, distributio ad Episcopos pertinere debet. En prima omnium Exemptionum Spiritualium, de quibus mentio fit in Corpore Juris.

Secunda est in C. 11. DIST. XVIII. in eo sita, quòd Abbates ad Synodum Diocesanam non vocentur, nisi subsit rationabilis causa: ejusdem meminit etiam GRATIANUS post *Can. fin.* QUÆST. II. CAUS. XVIII. desumit dicitur è *Concilio Turonico* celebrato an. 570. at nullum est hujus anni Concilium Turonicum & in *Can. 2. Conc.* II. hujus nominis, quod habitum est an. 567. ne verbum de hæc Exemptione.

Tertia est in C. 7. CAUS. XVIII. QUÆST. II. desumpta ex Epistolâ GREGORII *Secundino* Episcopo scriptâ an. 593. illo in Capite GREGORIUS prohibet, ne in Monasteriorum Ecclesiis Baptisterium construat, præcipitque, ut quæ ibidem constructa jam fuerunt, destruantur, Destructorumque loco Altare ad celebranda Mysteria fundetur.

Quarta legitur in C. 3. & 6. Ead. CAUS. & QUÆST. desumptis ex Epistolâ GREGORII ad Castorium Ariminensem scriptâ circa an. 595. In priore GREGORIUS post

innovatam Abbatem eligendi facultatem, prohibet, ne in Monasteriis Publicæ Missæ fiant per Episcopum, vel per Clericos; In posteriore eandem repetit prohibitionem.

Quinta, sexta, septima in eodem Cap. 6. repèriuntur: In hoc autem positæ sunt, ut Episcopus in Monasteriis non audeat Cathedram collocare, scilicet ad prædicandum, nec imperandi exercere potestatem, Constitutionibus videlicet Regulæ contrariis Vitæque Monasticæ C. 17. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quo Concilium Calcedonense Monachis vagari prohibens, excipit illos, qui ab Episcopo aliquid injunctum habent, vel Mandatis, quæ è Monasterio Monachos exire cogant, de quibus nec levissimam Ordinationem non rogatus ab Abbate facere, nimirum Monachos etiam ad Ordines Minores promovendo.

Quam addit GREGORIUS Ratio, nempe quatenus Monachi semper maneant in Abbatum suorum potestate, ad sextam & ad septimam pertinet, quia & Constitutionibus & Præceptis & Ordinatione Monachi extrahi possunt, Abbatum potestate, Octava est in C. 5. ejusdem CAUS. & QUÆST. in quo *Concilium Lateranense* sub GREGORIO I. an. 601. celebratum post innovatas & explicatas primam & sextam Collectarum hic Exemptionum, prohibet, ne, invito Abbate, vel sine illius testimonio & concessione Monachus ullus assumatur, sive ad ordinanda alia Monasteria, sive ut teneat aliquem in Ecclesiâ locum, atque ad aliquem promoveatur honorem. Primam autem Exemptionem explicat ibi *Concilium*, dum ait, *Defuncto Abbate Congregationis, non Extraneum sed Fratrem, quem propria voluntate Concors Fratrum Societas elegerit eligendum, Electumque sine dolo & venalitate Ordinandum: quod si aptam inter eos Personam non invenerint, de aliis Monasteriis simili modo eligant Ordinandum.*

Septimam etiam explicat his verbis, *Pariter custodiendum est, ut, invito Abbate, nec ad Sacros Ordines, nec ad Clericatus Officium tolli exindè Monachi debeant.*

Non præmittendum, Primam Exemptionem non ubique servatam videri, nam *Concilium Toletanum* IV. an. 633. C. 1. CAUS. XVIII. QUÆST. II. Episcopis, quos sub nomine Sacerdotum intelligit, præscribens, quid in Monasteriis sibi vindicare possint vel non, inter ea, quæ possunt Abbatum, aliorumque Officiorum Institutionem recenset; sed dici potest, per Institutionem aliud intelligere, quàm Electionem, cum expressè significet, se nolle aliud Episcopis concedere, quàm quod Canones præcipiunt; atqui, ut ostensum est, Canones Abbates suos eligendi, facultatem Monachis reservant.

Secundam Exemptionem non servatam probare non licet ex C. 16. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo *Concilium Aurelianense Primum* præcipit Abbatibus, ut semel in anno conveniant in loco, in quo ab Episcopo vocabuntur; nondum enim concessa erat hæc Exemptio, cum Concilium Aurelianense celebratum dicatur an. 511. Turonicum verò an. 570.

Contemptam tamen interdum, pluribus saltem in locis, fuisse conjicitur ex eo, quòd Apostolica Sedis Indulgentiâ egerint Cistercienses, ut ad Synodum hæc non cogerentur. Colligitur hæc Conjectura è *Cap. 3. De statu Regul. Collect. 2.* in quo ALEXANDER III. scribens omnibus Episcopis, Cistercienses ipsis commendans, rogat, ut contra antiquam Consuetudinem & Libertatem huic Ordini ab Ecclesiâ Romanâ concessam, ad Synodum Conciliumque ire non cogant. Infra hæc Exemptionis hujus causa fuisse videtur Episcoporum avaritia, qui, cum aliquot nummos exigent ab his, qui Synodò aderant, ut simile lucrum ab Abbatibus perciperent, ad Synodum cogebant.

Abrogatam hanc Exemptionem ab INNOCENTIO III. infertur ex C. 9. *De Maj. & Obed.* dum ait, ab Episcopo per Censuras compelli posse Abbates sibi Subditos, ut ad Synodum veniant, *Tancredus in illud Caput* ad Abbates Populum habentes illud restringit, INNOCENTIUS è contra indistinctè loquens, hanc restrictionem damnare videtur; præterea vel *Tancredus* loquitur de Abbatibus Animarum curam per se exercentibus, vel de Abbatibus per alios ipsam curam exercentibus: si de istis, ad Synodum cogere sufficeret illos, per quos cura exercetur;

fi de illis, Constitutio INNOCENTII vana erit, quia non extant hujusmodi Abbates; fatendum tamen, Tancredum de Abbatibus, qui per alios Curam exercent, intellectum defendi posse, cum Abbates hujusmodi sint veluti Principales Rectores, eoque modo considerati de Oribus Primo Dicecesis Pastori rationem reddere debent ideoque Synodo, in qua hæc ratio redditur, interesse.

REGULA IV.

Memorata hæc tamen Exemptiones non impediunt, quin Jurisdictionem in Monasteria retineat Episcopus. C. 2. De Relig. Dom.

REG. RATIO. Exceptiones sunt prædictæ Exemptionis; Exceptiones autem firmant, non destruunt Regulam.

REGULA V.

Quandiu in prædicto statu remansit Spiritualis Regularium Exemptio, Conservata in illos Jurisdictionis Episcopalis Insignia exitere Vestigia: Abbatum Correctio, illorum Deposito, vel voluntaria abdicatio's Authorisatio.

De Correctionis jure fit mentio in C. 1. CAUS. XVIII. QUÆST. II. De jure deponendi sermo fit C. 15. *ibidem*.

De Resignationis admittendæ facultate loquitur C. 9. *ibidem*.

REGULA VI.

Circâ Ecclesias saltem Parochiales ad Regulares pertinentes, nullus est Juris Textus, qui illas ab Episcopi Jurisdictione eximat.

Non Obstat C. 1. CAUS. XVI. QUÆST. II. in quo JOANNES VIII. prædictarum Ecclesiarum Regularibus Institutionem concedere videtur his verbis: *Monachis licentiam damus suarum Ecclesiarum Investitores fieri, id est, Institutores; nam vel loquitur JOANNES de Ecclesiis, in quibus ipsi Monachi Divina Officia pro se ipsis solis celebrabant, quod inferre licet ex eo, quod loquatur de Ecclesiis pro Quietate Monachorum ipsis concessis; vel per Institutionem, Præsentationem intelligit, quod colligere fas est ex eo, quod solum præsentandi jus sufficit ad vitanda incommoda, propter quæ Monachis instituendi facultatem concedit, nempe, ne, si ab Episcopo præficiantur Ecclesiarum Rectores, pro Episcopo stent contra Monachos, istis Insuper noceant; vel de Ecclesiis, quibus nulla Animarum cura annexa est, qualia sunt Oratoria, Capellæ Rurales.*

Confirmatur hujus Capituli expositio ex C. 11. CAUS. XVI. QUÆST. I. & ex C. 6. CAUS. XVI. QUÆST. II. In Priore ALEXANDER II. an. 1067. nonaginta annis post relatum JOANNIS VIII. Constitutionem, quæ est anni 876. à Prædicatione Populorum abstinere Monachis præcipit, quæ inter Munera, circâ Animarum Curam minimum est; si ergo Monachis animarum Curæ sese immiscere etiam in minimis non permittebatur, quomodo ipsis concessum esset, ut plenam illarum Curam Presbyteris Ecclesiarum Parochialium committerent?

In Posteriore URBANUS II. an. 1095. clarè docet à Jure non permitti Monachis Animarum curam committere, dum ait, *Sanè, quia Monachorum quidam Episcopis suum jus auferre contendunt, statuimus, ne in Parochialibus Ecclesiis, quas tenent, absque Episcopi consilio Presbyteros collocent, sed Episcopi Parochie Curam cum Abbatum consensu Sacerdoti committant;* nam URBANUS II. Usurpatores Episcopalis Juris non vocaret Monachos, qui, inconsulto Episcopo, Parochias providebant, si à Jure talis facultas ipsis concessa esset, nec etiam eo casu quidam tantum id egissent, sed id commune fuisset omnibus; honorem hujusmodi Monachi alii non neglexissent.

REGULA VII.

Si JOANNES VIII. circâ Parochiales Ecclesias Monachis concessas, Monachos ab Episcopi Jurisdictione exemisset, Exemptio hæc abrogata fuisset ab URBANO III. C. 1. De Capel. Monach.

Patet Regula ex lectione Cap. Hæc enim in illo ha-

Hæc sunt, quæ adjicienda duximus Tractatui de Privilegiis, tam ad explicandum jam dicta, quæ Explicatione egebant, quam ad colligendum, quæ ex ipso Corpore Juris colligenda supererant, ut utroque augmento neque obscurus, neque mancus permaneret.

FINIS.

INDEX

bet URBANUS In Ecclesiis, ubi Monachi habitant, Populus per Monachos non regitur: sed Capellanus qui Populum regat ab Episcopo, per consilium Monachorum, instituitur: ita ut ex solis Episcopi arbitrio, tam Ordinatio ejus, quam Deposito, & totius vitæ pendeat Conversatio.

Relatum Caput, est Pars Capituli 1. Collect. 1. Eod. Tit. dicitur ibidem conditum in Concilio Claromontano, (celebratum autem est hoc Concilium ann. 1095.) Animarum curam ad Episcopum ita pertinere sensit hoc Concilium, ut plenam in Presbyteros Parochiales Potestatem ipsi tribuerit, atque in hoc uno illam restrinxit videretur, quod ad illorum Institutionem obligaret Episcopum, ut Monachorum consilium requireret.

REGULA VIII.

Exemptio circâ Spiritualia nulla est, quæ sit à Jure concessa communiter omnibus Regularibus ab Episcopi Jurisdictione.

REGULA IX.

C. 1. DIST. LXIX, C. 11. De Ætat. & Qual. & Ordine Presb. Abbatibus Benedictis & aliunde Presbyteris indultum est, ut Lectores manus impositione facere possint in proprio Monasterio; quæ postrema verba, Exemptionem ad Monachos ejusdem Monasterii restringunt.

REGULA X.

C. 11. de Ætat. & Qual. Iisdem indultum quoque est, ut per Tonsuram, quam Laicis ad Monasteria Convolantibus faciunt, Clericalis Ordo conferatur.

REGULA XI.

C. 3. De Privil. in VI. Extenditur illorum Abbatum Exemptionis Privilegium ad illos, in quos Jurisdictionem habent Episcopalem:

REGULA XII.

Revocatur, quoad hanc extensionem, à Concilio Tridentino C. 10. SESS. XXIII. De Ref. dum restringit Privilegium ad Subditos Regulares.

Nec Obstat, quod de Abbatibus Jurisdictionem quasi Episcopalem Habentibus, expressam ibidem mentionem non faciat, cum sub Abbatibus nullius Dicecesis, de quibus agit, comprehendantur, idque sufficit propter Privilegii ad Jus Commune reductionem, quæ maxime favorabilis est.

REGULA XIII.

Prædicatoribus & Minoribus concessum fuerat à BENEDICTO XI. ut sine licentiâ Episcoporum in plateis, atque aibi, certis casibus prædicare possent & Confessiones audire. EXTRAV. 1. De Privileg. Si omnes ad hoc Præsentatos Religiosos rejiceret Episcopus. Posterius Privilegium à CLEMENTE V. revocatum, CLEMENS 2. de Sepult. Prius verò à Concilio Tridentino C. 2. SESS. V. De Ref.

REGULA XIV.

De sup. negl. Abbatibus Cisterciensibus, quos Episcopus ter monitus vel rogatus benedicere negligit, indultum est, ut non Benedicti Monachos suos benedicere possint, & alia, quæ ad illud Officium pertinent, exercere, donec Episcopus illos benedicat.

REGULA XV.

Nullum Monasterium Romæ Situm Titulis Cardinalium subest, sed quodlibet nullo medio ad Romanam Ecclesiam pertinet.

C. 3. De Capel. Monach. in integra relat. in Coll. 3 C. 11. Eod. Tit.

REGULA XVI.

Jure Decretalium Exempti, etiam Sedi Apostolicæ immediatè Subditi, Episcopo subsunt quoad ea, quæ contra Hæreticos instituta sunt.

C. 9. De Hæret. §. Si qui.